

KARLO BULIĆ
AVANTURA KAO ŽIVOT

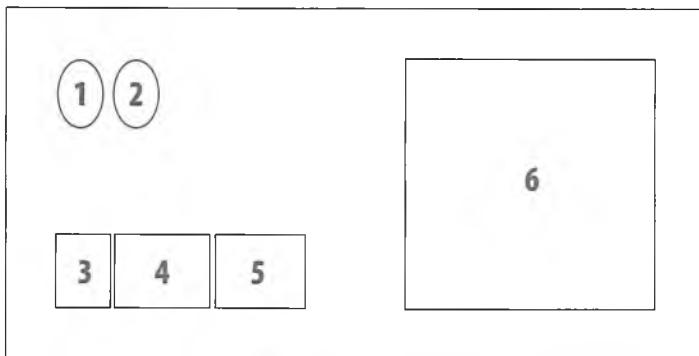

PRIPREMIO FELIKS PAŠIĆ

KARLO BULIĆ
AVANTURA KAO ŽIVOT

JEDAN ŽIVOT

1. OTAC MATE
2. MAJKA MAGDALENA
3. MAČEVALAC
4. U ŠMINKERNICI
6. BRUNO MAGDALENA KARLO

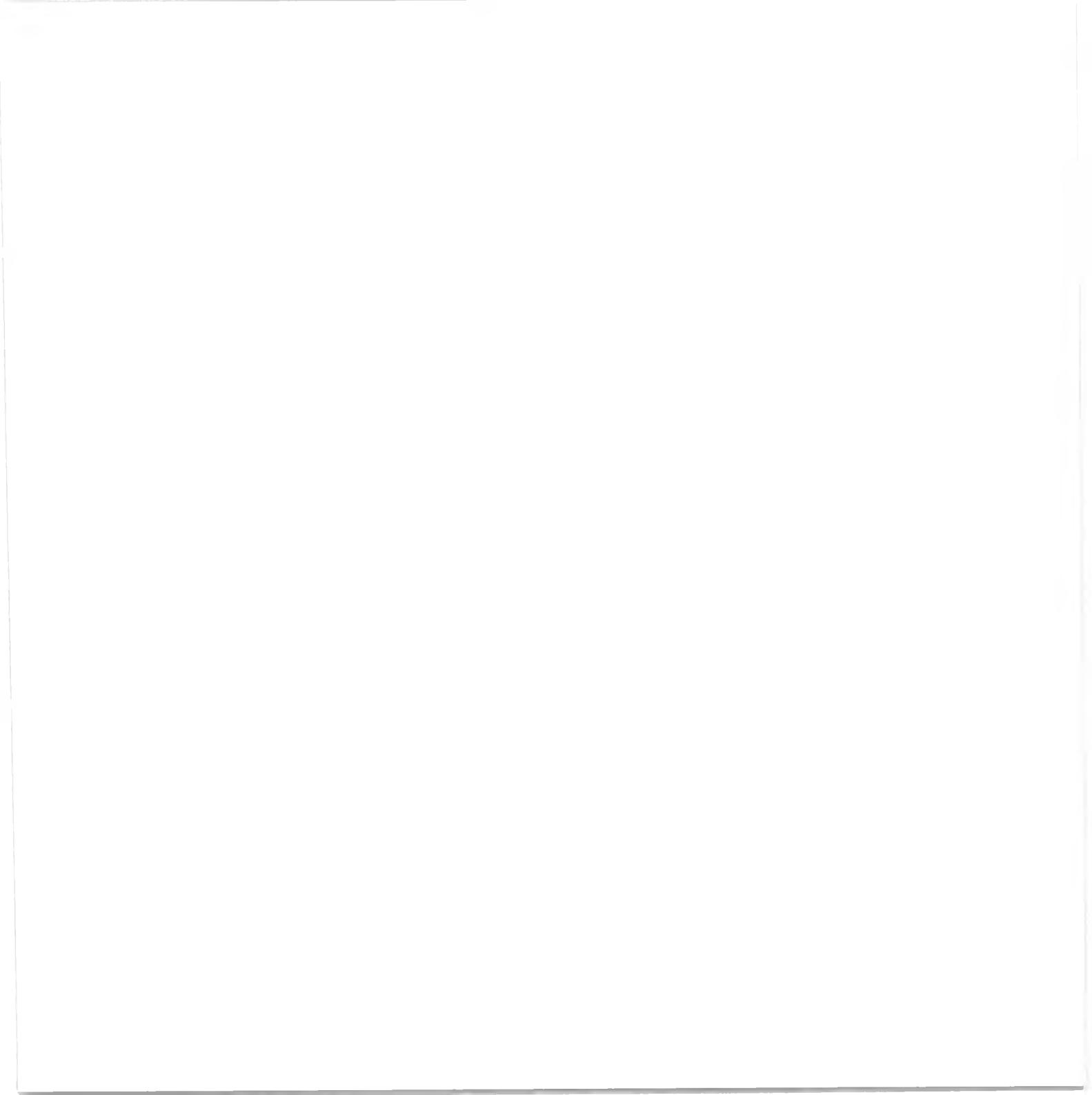
DR LUIĐI

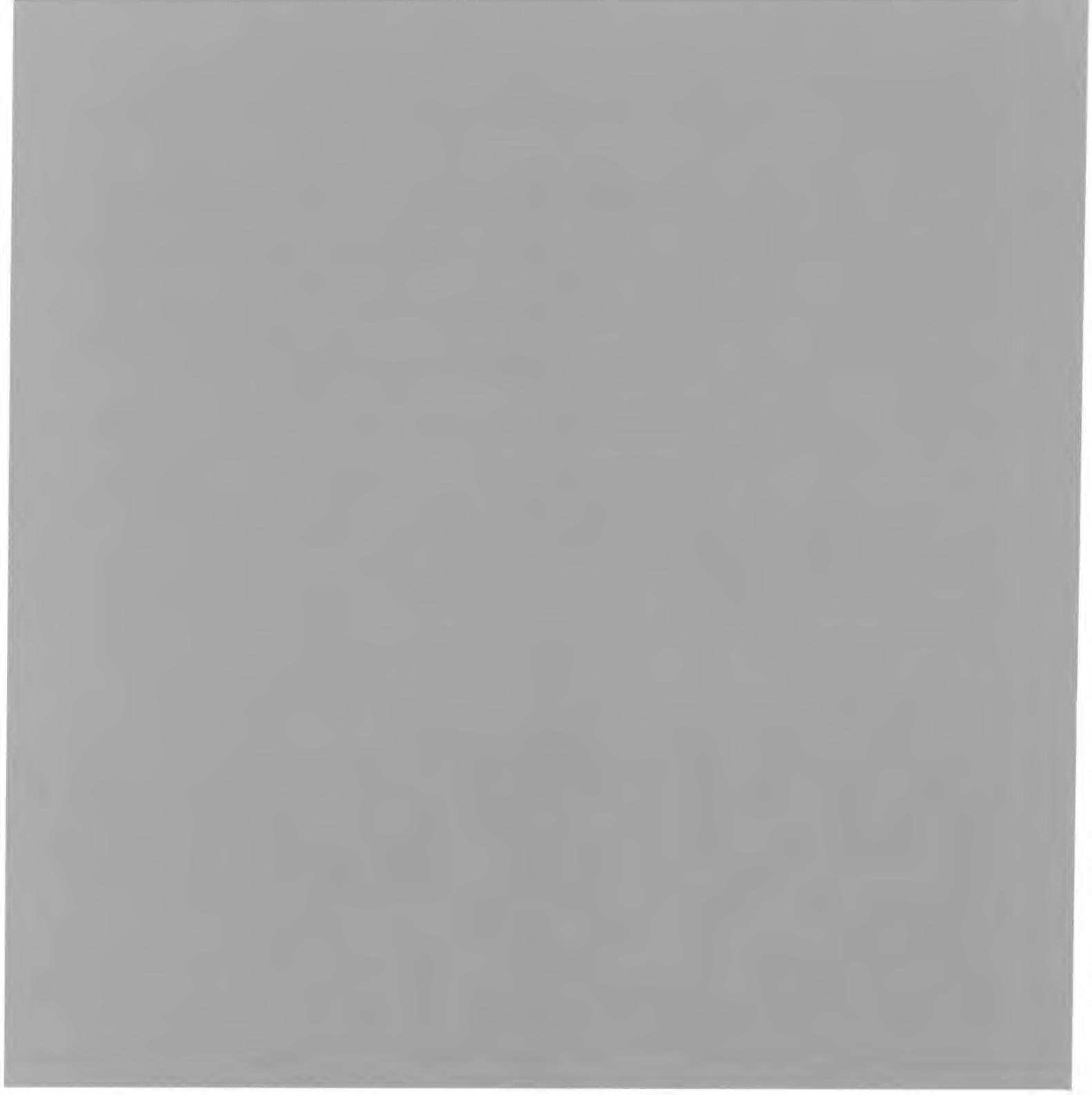
5. NAŠE MALO MISTO

JEDAN ŽIVOT
KARLO BULIĆ
DOKTOR LUIBI

Brat Bruno seća se da je to jutro, 12. maja 1910, bilo sunčano i vedro. Trst se lenjo budio posle uzbudljive noći koju je većina građana provela posmatrajući zvezdu repaticu. Sedmogodišnjeg Bruna, iz dubokog sna, probudila je primalja, gospođa Brinčić: »Brunetto, dodi u sobu kod mame, nešto ti je Stella Cometa donijela.« Posle mnogo godina oživeće tu sliku u jednom pismu bratu Karlu: »Pun radoznalog uzbuđenja, na brzu ruku sam se uredio i sa strahopoštovanjem stupio u roditeljsku sobu. Gospođa Brinčić je uzela jedan plavi fagotić i oprezno mi ga je stavila na ruke. Iz njega su me gledala dva akvamarinska nasmijana oka nemirnog i veselog djeteta. Bio si to Ti, dragi brate.«

Rođen je u tršćanskoj Via Belvedere 39, u to vreme žili kučavici grada. Slikoviti opis Bruna Bulića: »Prozvali su je tako, Belvedere, jer se prema sjeverozapadu postupice uzdizala do prilične visine i tako dozvoljavala lijepi i daleki vidik, ali naravno samo iz visokih kuća; ona sama jedvada je mogla uživati u svom imenu, jer su joj novogradnjama zatvorili jedini zapadni vidik. Bila je oko jedan kilometar duga. U sredini su bile tračnice konjskog tramvaja koje su je dijelile ne samo urbanistički, nego i društveno. Ljeva strana s parnim brojevima bila je rezervirana za bolju čeljad, a desna (neugledna) s neparnim za sve ostale. Stanovali su na toj suprotnoj strani i baruni Castelli. Ne znam da li su bili u rodu s barunicom Castelli iz Krležinih *Glembajevih*. Bilo kako bilo, kuća je bila baš nasuprot palači baruna Castelli. U prizemlju se nalazila gostionica moga oca 'Al buono amico', a poviše nije na prvom katu bio je naš trosobni stan. Za povećanu obitelji trebalo je priskrbiti veći dohodak, proširiti posao. Kad sam se ja rodio, otac je otvorio gostionicu u Barieri Vecchii 'Al pic-

colo papagaletto', a 1909 otvorio je treći veliki lokal, vinaru 'Al' antica luna' (K starodrevnom mjesecu), u ulici Benvenuto Cellini broj 1.«

U porodici uglednog tršćanskog trgovca vinom, Mate Bulića, Karlo je četvrti dete, i četvrti sin. Najpre je, u osvit veka, 1900, rođen Ivan (Nino), zatim 1903. Bruno i 1909. Mate. Otac je iz stare poljičke porodice, iz Tugara pod Mosorom. Knjige beleže da su još 1725. u Tugarima živele dve porodice Bulića, sa trinaest članova. Karlo je bio gord na svoje poljičko poreklo, kao što je kasnije ponosno držao do titule počasnog i doživotnog predsednika Društva Poljičana. Istoriju Poljica, tog živopisnog predela između mora, reke Cetine i Mosora, osećao je kao neodvojivi deo svoje istorije, a naročito je voleo kada bi se, u poređenjima drevne Poljičke Republike i Dubrovačke Republike, isticalo kako su Poljica, za razliku od aristokratskog Dubrovnika, izrazito pučka republika u kojoj seljački narod neposredno učestvuje u upravi i svake godine, na dan Svetog Jurja, ispod brda Gradac bira Kneza poljičkog ili Kneza velikog. Ime Poljica, prema jednom etimološkom tumačenju, označava mala polja, poljica, zemlju u škrupama, prodlja, predbrežja, prisoje, pristranke, gruna i humke – životne izvore u kamenoj goleti i ljuti. Poljičku kneževinu ukinuo je Napoleon 1807, ali se njeno ime i danas vezuje za njen najznačajniji spomenik, Poljički Štatut, iz 1333, pisan poljičkom bosancicom (bosanskom cirilicom). Prst sudsbine je htEO da Karlo Bulić odabere zanimanje koje je Štatutom najviše proskribovano: glumačko. U poglavljju »Zakon o sinovima i očevima«, kao jedan od »trinaest uzroka zbog kojih otac može po savjesti svoje sinove lišiti baštine«, navodi se pod brojem 10: »kad se bavi nečasnim i ponizujućim zanatom kojim se roditelj nije bavio, kad je na primjer glumac, to jest cavo, i slično.«

Oca je, što se ni u poznim godinama nije stideo da prizna, obožavao. Govorio je kako pokušava da rekonstruiše njegov život, ali nije mogao drukčije osim njegovim bistrom mozgom da objasni kako je to jedno seljače, spustivši se sa planine, ušlo u tajne trgovine, razvilo poslove i opstalo u Trstu. »Otac je bio divan čovek, trgovac, ali više praktičar, dok je majka bila ta koja je unela lepotu u našu kuću, smisao za umetnost, za lepo.« Kuća im je, sećao se, bila puna umetničkih predmeta, slika, tepiha, raznih prekrasnih stvari sa Orijenta. »Imali smo dosta stričeva, dunda, koji su bili kapetani, putovali po Japanu, Indiji i Americi. Oni su vazda navračali u Trst, koji je bio glavna luka za vreme Austrije, a kada bi dolazili u Trst, dolazili su kod nas, a tada je bio običaj da se donese neki dar, neka znamenitost, tako da je naša kuća zbilja odisala umetnina, lepotom.«

Majka Magdalena, od Lončarića iz Mlina kod Dubrovnika, u ramu jedne stare porodične fotografije stoji čvrsto, kao kariatida, krupna, lica ovalnog, očiju u vodoravnom proseku, tankih, odlučnih usana. »Naši roditelji bili su vješti u pronašašnjaju potrebne ravnoteže – pisao je Bruno. – Otac je bio blag u strogosti, a majka tiha i mirna, ali radosno vesela kad bi opazila kod nas sve češću i trajniju bratsku slogu.«

Karlo: »Oboje su mi znali uliti izvesnu skromnost i pravilan odnos prema životu, pa tako njima mogu zahvaliti što sam postao čovek koji voli ljude i naprsto ih ne dà mrziti. Možda je to tako i zbog toga što u meni nikada nije bilo mesta za zavist.«

U AUSTRIJSKOJ UNIFORMI JEGERA UNIFORMU MU JE 1913. GODINE KUPIO KUM I KRIŠOM OD RODITELJA ODVEO GA NA SLIKANJE

Pamti da je majka imala lep glas, da je znala lepo govoriti, volela je stihove i muziku i pomagala je mlade umetnike. »Nije se nikad pravilo pitanje novca kad je trebalo poći na neko bijenale u Veneciju, iako onda nije bilo tako lako putovati...« Osamdeset treće izjavljuje: »I dan-danas se rado setim majke i oca, ali nikad s tugom. Nego uvek nekako radosno. Kad mi je najteže, kažem: Pape, pomozi mi!«

U slikama detinjstva, koje su s godinama izoštravale obrise i dobijale sve izrazitije boje, posebno mesto ima deda, očev otac, did Ivan koji je poživeo devedeset dve godine. Didova kuća na sprat, u Vrsiću, podno Mosora, bila je sagrađena od velikih kamenih blokova odvaljenih od mosorskih stena, sa krovom od kamenih ploča, a dvorištem ograćenim i popločanim. I did kao od stene odvaljen: brkajlja, sa dugačkim perčinom, krupan, jak, koštunjav, »pravi gorštak, ali stopostotni Dalmatinac«. Jedna mu je slika ostala u posebno živoj, nepomućenoj uspomeni: »I ostario sam, evo, s njom... Bilo mi je možda dve i po godine. Jednom me je sluga, neki Lošić, poveo preko brda punih zmija, kasnije sam saznao da je to Lisičina iznad Omiša, u didovinu da me did vidi. Nosio me na grgeči, nije bilo drugog prevoza. I dođemo mi kod dida konačno, a on me, onoliki, uzme na krilo i počne nešto da mi priča, ne sećam se više šta, ali se sećam da je uz tu priču zapalio i lulu zemljanicu, a unutra je metnuo duhan koji se zvao 'turica'. Takav su smrad prouzrokovali ta lula i taj duhan 'turica' da su bežali ne samo muhe i komarci nego i zmije.«

Slike se smenjuju, kao u kaleidoskopu. Rat je, 1916, Karlo je s roditeljima i braćom u izbeglištvu u Omišu. U mestu je i jedan mali garnizon trećepozivnika s odgovarajućom komorom. Karlo naknadno priziva u sećanje ono što

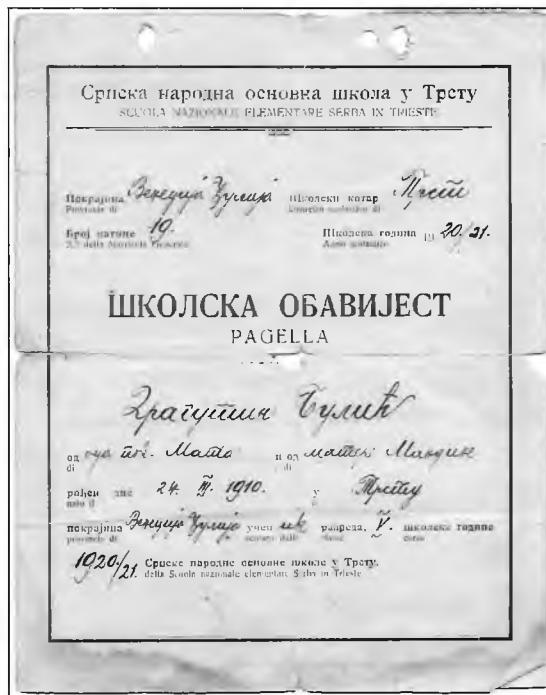
BRAT MATE KARLO

Bruno beleži: »Jadno su izgledali ti naši konjušari, uno-vačeni iz obližnjih sela, zajedno s taljigama i zapregom konja, mazgi a i volova. Ti komoraši u starim, već mno- go godina u vojničkim skladištima pohranjenim, pono- šenim odorama nisu izgledali nimalo ratoborno. Naprotiv, svaku su ratnu rabotu izlagali ruglu. Rukavi i nogavice bili su im ili prekratki ili predugi. Čake na glavama ili su im plivale, ili bi im uronile do uha. Na tamnoplavoj odori zlatile su se pahuljice slame i konjske nečisti. Oko tih ljudi, koji su vonjali na staju, rojile su se muhe... Od vremena do vremena u općinskoj zgradici povjerenstvo za novačenje pregledavalo je vojne obveznike. Srećom, tu je bio jedan vrlo čovječan i rodoljubiv liječnik iz Mimica, i on Mimica. Taj Mimica je redovito sve zdrave progla- šavao bolesnima ili neuračunljivima. Premda je prepo- stavljenima postao vrlo sumnjiv, znao se hrabro boriti za svaku glavu. Oslobodio je tako vojničke dužnosti i mo- ga oca. U međuvremenu, na općinskoj oglasnoj ploči popisi poginulih 'na polju časti' bili su sve duži a malo- dušnost sve veća. Momci su se služili samokrljaštenjem, možda krivo shvaćajući evandeosku poruku: 'Ako te tvoje oko... ili ruka...' Trljali su svoje oči, najčešće samo desno, svim mogućim upaljivim sredstvima: češnja- kom, slanim sardelama, paucima pa čak i trahomom. Prste desne ruke, naročito kažiprst, sjekli su sebi stoč- ki, to jest hrabro i ravnodušno. Mnogi su se pretvarali da su ludi dok nisu doista oboljeli. Jedan naočiti mladi Omišanin upregnuo je svoja dva vatrena vranca za neka lagana kola i munjevitim kasom projurio s njima preko Fošala pa se skotrljao u rijeku. Srećom su i konji i on is- plivali. Njega su proglašili ludim i poslali u šibensku bol- nicu na liječenje.«

Jesen 1917. Vraćaju se u Trst, pošto front kod Soče više nije neposredno ugrožen. U zajedničkom sećanju braće su prizori stradanja i smrti, o kojima, opet, perom svedoči Bruno: »Na povratku, u Sunju, moj otac je u jednom tovarnom vagonu video svog najmlađeg brata, našeg strica Marina. On je bio teže ranjen, povrijeđena mu je bila ključna kost i ruka. Rane su mu bile omotane slamom jer nije bilo vate. Za dobrodošlicu dočekala nas je žalosna vest da je stric Lovre poginuo na bojnom polju kod Soče u trideset sedmoj godini života. Ostavio je ženu i četiri nejake djevojčice; najstarijoj bilo je sedam godina.«

U Trstu, u vihoru rata, gostonica »K starodrevnom meseču«, koja je bila prostrana, široka i visoka – mogla je pogostiti i dve stotine ljudi – sticajem prilika, a očevom blagona-klonosću, postaje sklonište za mnoge beskućnike i ratne invalide. Još jedna slika iz Brunovog opisa, koja se morala zadržati u Karlovoj riznici detinjih uspomena: »Ti se ljudski likovi, izbačeni iz paklenog grotla svih mogućih bojnih polja, nisu više mogli ukalupiti u stare načine života. Hodali su kao prikaze, ne mareći baš što se oko njih zbiva.«

Hronika Karlovog života, koja pokušava da dokumentarno prati sled događaja, spotiče se o datume. Negde se oslanja na sećanja, a ona su često nepouzdana, negde na pisane izvore kojih je, nažalost, malo. Da li se porodica u Trst vratila 1916. ili 1917? Kada je Karlo pošao u školu: 1916. ili 1917? U svakom slučaju, upisao se u austrijsku školu. Može se prepostaviti da se u njoj nije dugo zadržao, pošto već krajem rata, 1918, u Trst ulaze Italijani. »Mi, deca, zapamtili smo ih po tome što su nam nudili one njihove zvezdice petokrake i peruške sa šešira ‘barseljera’. Meni je tada bilo osam godina i pamtim da je to što sam bio Dalmatinac u to vreme i u toj sredini bila

mučna stvar. Okupiranjem Trsta, nazovimo to tako, Talijani su hteli likvidirati sve što se zove naše. Više nije bilo privilegija, malih ali privilegija, koje su u austrijskom Trstu uživali Dalmatinci. Onaj ko nije promenio ime na talijansko i nije uezao njihovo državljanstvo bio je u nemilosti, počev od toga da nije mogao dobiti posao. Tako je masa naših državljana promenila ime da bi mogla ostať... Iz revolta i iz uspomene na oca nismo hteli poč u talijanske škole. Bila je pored srpske pravoslavne crkve i srpska pravoslavna škola, u njoj sam završio osnovnu školu, na Ponte Rosu, kraj 'Svetog Spiridona'. A ja sam se tada, da bih bio što više 'naš', zvao Dragutin, a ne Karlo.« Učenik Dragutin Bulić dobija 1921. Školsku obavijest (svedočanstvo) o završenom petom razredu Srpske narodne osnovne škole u Trstu. Učitelj Miloš Kulačić potpisuje ocene: (odličan) 10 za ponašanje, slovnicu (gramatika), krasopis, crtanje, tjelovježbu i pjevanje.

'Iz revolta' na kući Bulića u Trstu nikada nije visila austrijska zastava, nego ona dalmatinska. Karlo to ovako objašnjava: »Otac je bio veliki Jugoslaven i verovatno smo mi baš od njega nasledili tu tipično 'našu boljku'.« Ta 'naša boljka' umalo je došla života brata Bruna koji je u Veneciji, gde je studirao na tamošnjoj akademiji, dobio teške batine od fašista. Slomljena mu je nosna kost, jedno oko mu je od udaraca stalno suzilo, ogluveo je. Ispomagao se posle slušnim aparatom, ali jedva da je nešto čuo.

Iz Trsta 1920, sa bratom Matom, prelazi u Brešu, u čuveni licej »Cesare Arici«. (Da li je to bilo 1920, kako stoji u njegovom pamćenju, ili ipak 1921, kada je, što pokazuje sačuvani dokument, završio peti razred osnovne škole u Trstu? Ponovo zbrka u datumima.) Licej je poznat i skup. U njemu provodi pet godina.

»Bila je to mladost bez radosti i slobode. Grdne stege, grdna disciplina.« Klasici, vežbe u retorici, alpinizam, jahanje, mačevanje, muzika i... gluma u amaterskim predstavama.

Ovde se priča, kad je o pozorištu reč, vraća na početak, a početak je u Trstu u kojem o teatru sanjari još u školskim danima. Glumi u đačkim predstavama, u Srpskoj narodnoj osnovnoj školi.

Prvo njegovo sećanje na teatar prenosi, ponovo, odani brat Bruno: »U prosincu 1917. prije Sv. Nikole u našem nas je stanu posjetio Mario Šimenc. Pozvao nas je u 'Narodni dom' na kazališnu predstavu. Davala se drama Josipa Jurčića *Deseti brat*. Taj veliki slovenski književnik, prvi slovenski romanopisac realist, spomenutim svojim igrokazom u mnogom je još više zbljžio nas tršćanske Hrvate i Slovence. Dupkom puno gledalište napeto je i s velikim zanimanjem pratilo zbivanja na pozornici. Glavnu ulogu igrao je Mariborčanin Skrbinšek. Veliki glumac kreirao je svoga Martina Spaka, alias 'Desetoga brata', temperamentno i duboko ljudski, upravo potresno. U drugom činu, u krčmi, prepoznali smo u krčmaru svoga mladoga prijatelja, učitelja Marija Šimenca. A kada je on, s čašom u ruci, zapjevao 'Oče nebeski glej, še en kozarček dej!' – nastao je urnebes, prołomio se pljesak i začuli se uvizi: 'Još! Još!', 'Še enkrat!', 'Bis! Bis!' Po završetku predstave zastor se ne prestano dizao da bi se glumci mogli zahvaliti općinstvu na odobravanju. Skrbinšekova maska sastojala se od klobuka širokog oboda ukrašena cvijećem. Ovome cvijeću pridružili su se buketi cvijeća koje je držao u rukama, pa ga je to pretvorilo u divan grm cvijeća.«

Iz 1918. je i ova Brunova uspomena: »Moja mlađa braća, Mate i Karlo, rado su slušali Grimmove priče što sam ih ja i glumački tumačio, dakako adaptirano kao što je to i

danasmoderno. Ako bi u 'Cinematografu' bilo štogađazanimljivo i u boji (tada su filmsku vrpcu na pojedinim mjestima obojili anilinskim bojama), sva trojica bismo svojim skladnim ponašanjem isprosili od majke hellere za ulaznice. Rado smo gledali gegove Maxa Lindera, Polidora i ostalih. Najomiljenije nam je bilo kino 'Edison' na Piazza Caserma; ono je u Trstu bilo i najelitnije. To kino se isticalo nekim tehničkim osobitostima. Naime, projekcijski aparat nalazio se iza ekrana. Prednost je bila u tome što nam prigodom prikazivanja filma nije, kao u drugim kinima, smetao svjetlosni snop pun prašine. Dvorana je bila sva obložena tamno-crvenom tkaninom. Došli bismo i pola sata prije početka predstave. Sjedili bismo mirno, ali uzbudeni, očekujući film. Ispred ekrana, koji je bio načinjen od veoma tanke bijele svile, prozirne i savršeno nategnute, nalazio se maleni orkestar: pijano, violinina i kontrabas, a uz to i sjedalica za spikericu. Kontrabasist je bio neki mršavi pedesetogodišnjak garava lica i s jednom drvenom nogom. Bilo ga je mučno gledati kako stoji samo na jednoj nozi i pred sobom još drži tako nezgrapno glazbal. Violinist s cvikerom na nosu dobro bi kalofonijem natrljao gudalo. Pijanistica produhovljena lica dostoјanstveno bi čekala početak. Tada bi električno zvonce dalo znak. Spikerica bi sjela na svoje mjesto s režijskom knjigom u ruci i predstava bi počela. Na ekranu se pojavljuje dječak koji se otrgnuo od majčine ruke i izgubio među prolaznicima. Spikerica to popraćuje riječima: 'Izgubio semali Bobi?' Slijedi prizor u kojem se vidi kako dječačić plače. Spikerica to komentira: 'Bobi plače.' Nama su svi mači vlažnije no inače. Svojim ustreptalim glasom spikerica nas najzad dotuće primjedbom: 'Jadan Bobi!' Sada svi mi u gledalištu cmizdrimo. Svjetlo se pali, a mi kao u

pravoj melodrami gledamo jedan drugoga. U idućim činovima sve će opet biti u redu. Odlazimo iz kina nekako uzvišeni, dobri. Od svega što smo gledali zapamtili smo jedino pouku da se ne smijemo izgubiti. Davali su se ratni filmovi u kojima su uvijek njemački grenadiri pobjedivali francuske zuave. Uostalom, kakav bi to bio ratni film u kojemu ne bi pobijedila ona strana koja je u taj film uložila svoj novac?«

Iz Breše prelazi u licej u Trstu, u kome provodi tri godine. Intenzivno se bavi sportom, član je sportskog društva »Adria«. Prijateljuje sa tadašnjim svetskim prvakom u skokovima u vodu, Mađarom Vajdom. »S prijateljima sam odlazio na kupanje brodom u Veneciju. S mojim prijateljem Slovencem, koji je morao ime Zadnjik promeniti u Zanji, osnovao sam kvartet. Imao je sestru Mariju koja je svirala flautu, on i moj brat svirali su violine, a ja klavir.«

U to vreme, najverovatnije, pada prva »nezaboravna« ljubav naočitog tršćanskog školarca. »Vidi mene mama jednog dana kako nosim cveće i pita me: 'Karlo, kome to cvijeće, meni?' Ja se zbumim, samo što nisam zaplakao: 'Nije to tebi, mama, to nosim jednoj mojoj devojci.' Mama se malo iznenadila, ali je polupomirljivo rekla: 'Je, doći će vrijeme za to, završi najprije studije!' Odneo sam taj buket cveća i izjavio doživotnu, nezaboravnu ljubav koja je, moram priznati, do poslednjeg dana tako i izgledala, nezaboravno iskrena, duboka i, činilo mi se tada, jedina prava. Devojka je bila čerka jednog jako položajnog čovjeka iz Pirana, moja školska drugarica. Stalno druženje učinilo je svoje... Ako očekujete da vam pričam o svojim trubadurskim serenadama, moram vas razočarati. Ja sam vam neki stidljiv momak bio, pa i danas ne bih mogao sebe zamisliti ispod nečijeg balkona... Obožavao sam je,

MAJKA POSLE SMRTI MUŽA

noću maštao o njoj. Sva se ljubav svodila na praćenje do škole i poneki zajednički izlazak. Meni je ona bila najlepša, nisam mogao pored nje gledati nijednu drugu ženu. A onda se, iznenada, sve prekinulo. Oproštaj je bio jako tužan i veoma kratak. Ni ona ni ja nismo verovali da je to poslednje zbogom.«

U međuvremenu, a međuvreme se zaustavlja na 1918., stigao je za porodicu Bulić težak udarac.

Još je trajao rat i radnička tršćanska četvrt San Đakomo ključala je u nemirima. Štrajkači su, sećao se Bruno, vitlali i mahali crvenim zastavama na kojima se u sredini nalazila helebara, znamenje tršćanske samosvojnosti. Štrajkovi su bili odraz zbivanja na bojištima, otpor besmislenosti ratovanja.

Brunov opis: »Došlo je proljeće. Lastavice su se opet vratile pod naš krov, ali je otac morao na put u Dalmaciju. Svi smo bili nekako utučeni. Oslikani zidovi u sobama izgledali su nam turobno. Otac nam je, usiljeno nasmijan, davao savjete. Našega najstarijega brata Ivana, studenta Trgовske akademije (slovenske), upućivao je kako će u njegovo odsutnosti voditi poslove. Ivan je tada imao osamnaest godina. Majka je bila zabrinuta i potištena. Mlađa braća, Mate i Karlo, bili su tihi, samo su nijemo gledali pripreme za put... Osvanuo je lijep sunčan dan. Priroda je priredila svoj festival. Otac je svakoga od nas posebno i poimenice oslovio i s nama se oprostio. Meni reče: 'Slikaj, Bruno, pa što bilo!' Otišao je. Svi smo bili na prozorima, mahali mu i pozdravljali: 'Zbogom, pape!' Na zaokretu ulice Carlo Stella rukom nam je bacao poljupce. To je bilo naše posljednje viđenje. Osamnaestoga lipnja 1918. talijanska podmornica torpedirala je brod 'Vila' kod Planke u šibenskim vodama. Otac se utopio.«

Karlo: »Niko se nije spasao, osim malog od palube, nekog Mimice koji je kasnije pričao da je otac do poslednjeg trenutka stajao na komandnom mostu. Odmah posle rata dali smo da polombari, gnjurci, skafandrima pretraže brod. Ali, kostur moga oca nije nađen.«

Ocu su bile četrdeset dve godine. I, gle koincidencije. U vreme Drugog svetskog rata, četrdeset prve ili četrdeset druge, Karlo i glumac Stjepan-Štefi Pisek (o kome će tek biti reči) trabakulom beže iz Dubrovnika za Rijeku da bi uhvatili voz za Zagreb, pošto je Karlu dojavljeno da ga traže ustaše. U Šibeniku se zaustavljaju. Kapetan objašnjava da treba da uzmu hranu. Karlo i Pisek silaze sa broda. Karlo želi da kupi cveće i da ga baci u more, na mestu gde je torpedovan brod na kome je bio njegov otac. Jedna žena ih odvodi u dvorište da naberu cveće. Kada je trabakul isplovio, i baš kada je Karlo, negde kod Planke, htio da cveće spusti u more, Pisek mu je, zapanjen, skrenuo pogled prema podmornici koja je upravo izranjala. »Dođe mi na pamet moj otac. Da li ćemo biti torpedirani, da li ću doživeti sudbinu svoga oca? Pisek i ja se čvrsto zagrlimo, a ja sa suzama u očima zapim: ‘Pape moj, evo me k tebi!’ I ostanemo tako zagrljeni, zatvorenih očiju. Međutim, podmornica – verovatno je bila talijanska koja je samo kontrolisala konvoj – ostane koji minut na površini i vrati se u dubine mora. Moram priznati da sam bio veoma, veoma uzbudjen.«

U Sušaku uhvate voz za Zagreb. U Zagrebu, na stanici, Piseku ukradu kofer u kome je bila sva njegova dokumentacija. »Karleto, moj život više nema smisla«, reče Pisek i baci se na šine pred voz koji je upravo nailazio. Karlo skoci za njim i u poslednjem trenutku ga spase. Smrt očeva preko noći menja način života u porodici i dotadanje navike. Majka preuzima tešku obavezu da vodi

poslove koje je i otac jedva uspevao da savlada. »Dobra majka iskazala se kao hrabra i mudra žena – piše u sećanjima Bruno Bulić. – Uz pomoć najstarijega našega brata uspješno je sredila sva ona najhitnija pitanja dnevnoga reda. Sada su učestali i savjeti ‘dobronamjernih prijatelja’ kako ćemo voditi imovinu. U što ulagati glavnicu, kako nešto rasprodati. Nastupilo je i mučno nastrljivo meštanjanje, slično lešinarskoj raboti. U tome je bilo i nešto dobro jer su se uzgred prenijele i ‘pouzdane’ vijesti da je nepoznata podmornica, poslije potapljanja p/b ‘Vila’, spašavala brodolomce. Sidro nije slučajno znamenje ljudske nade. Za to smo se sidro sví mi u obitelji počeli grčevito držati. Posredovanjem Crvenog križa u Ženevi o našem slučaju uputili smo pismo britanskoj vlasti-admiralitetu, francuskoj vlasti, talijanskoj vlasti i Vatikanu. Odgovorili su nam utješnim izrazima sućuti, tvrdeći da njihove podmornice već dugo u posljednje vrijeme nisu djelovale po Jadranu. Vatikan, osobito kardinal Gaspari, obećao je da će i dalje taj događaj imati na umu i da će nas, kada sazna nešto pouzdano, o tome obavijestiti. Jedino talijanska vlasta, ni tada a ni kasnije, nije nam odgovorila.« Očeva smrt je, najverovatnije, promenila i Karlov život. Kao dečak, zamišljao je sebe kao pomorca, maštao je o putovanjima, dalekim predelima. (»I danas, da me neko pozove na put oko sveta – pričao je 1970 – možda bih ostavio teatar i ostvario mladalačku želju, da budem slobodan moreplovac. Capitano, e!«) Od navigacije ga je odlučno odvratila majka koja je posle tragedije kod Planke za svagda namrzla more. »Preklinjala me je da izaberem bilo šta drugo, samo ne navigaciju.«

Nije se otisnuo na pučinu, ali se vinuo u nebo. Priča sledi. Evo šta joj prethodi.

Godina je 1929. Karlo je upravo pred velikom maturom kada u Trstu nastaju neprijatni politički događaji. »Talijani su bacili bombe na generalni jugoslavenski konzulat. Tada je generalni konzul bio Šturm Jurišić. Nas oko tri stotine studenata i đaka protestirali smo na taj divljački gest Talijana prema Jugoslaviji. Napravili smo demonstracije na Pjaca Grande, ali za kratko, jer su došli fašisti. Tukli su nas kako god su znali i, naravno, morali smo da bežimo. Isključeni smo iz gimnazije i morali smo da pređemo granicu. U to vreme braća su već bila u Evropi: Bruno na zagrebačkoj Likovnoj akademiji, Nino u Pragu, Mate u Parizu. Situacija je, najblaže rečeno, bila neprijatna, naročito za nas koji smo u Trstu živeli sa stranim posošem. Ograničavana nam je i ona sloboda na koju smo, kao studenti ili đaci, imali pravo. Jedina mogućnost: bekstvo preko granice. Doduše, mislio sam da je to privremeno, da će se vratiti.« (Dvadeset sedmog juna te, 1929, upraviteljstvo Općine Poljica izdaje u Priku Svjetodžbu pripadnosti »kojom potpisano priznaje i tvrdi da Bulić Dragutin pok. Mate, rođen u Trstu godine 1910, ima domovno Pravo u ovoj Općini«.) Porodica je 1930. proterana iz Trsta, a majka se nastanila u Cavattu gde je kupila kuću. Karlo se obraća Ministarstvu prosvete u Beogradu, iznosi svoj slučaj, očekujući podršku, zapravo šansu da nastavi školovanje. Odgovaraju mu da mora najmanje godinu dana da provede u nekoj gimnaziji kao redovni đak, pa bi tek onda mogao polagati ispit, i sve iznova... Odlazi u Vojnu akademiju koja ga takođe ne prima, sa istim obrazloženjem. Nalazi sobičak na Terazijama, hrani se u obližnjim restoranima. »Bila je to mala, jadna soba na četvrtom spratu

jedne višespratnice na Terazijama. Smatrao sam da je normalno da se dobro jede, da se čovek dobro nosi, da se novca uvek ima, jer meni do tada novca nikad nije ponestajalo. Ali, novac je izmicao mnogo brže nego što sam mislio i odjedared sam ostao bez ičeg. Prodao sam i sva odela, osim jednog. Nije mi preostalo ništa drugo nego rad. Jednoga dana, gladan, ne poznavajući nikoga, bez sposobnosti da se nekome obratim, šetajući Slavijom gde je bilo neko građevinsko preduzeće, obratim se paliru, ne znam kome, za neki novac. Ponudio mi je da prenosim grede, građevinski materijal. Pristao sam, nisam imao куд. Došlo podne, a ja gladan. Gledam radnike: jedu lepinje i kiselo mleko. Gutao sam očima. Nikada do tada kiselo mleko nisam jeo. Ni cigarete nisam imao. Navečer sam tražio da mi se dade neki novac. Dali su mi nekih četrnaest dinara, što je onda bio veliki novac za radnika. Verovatno iz samilosti, jer nije bilo teško videti da sam student, izgubljen. Čim sam dobio novac, kupio sam cigarete, i to 'Vardar' niški. Pošao sam kupiti hleba, a sve drugo mi je došlo skupo. To mi nije smetalo da se naveče fino obrijem, okupam, obučem ono jedino odelo što mi je preostalo i da izađem najnormalnije, kao da živim na visokoj nozi.« Te večeri sreće svog starog drugara iz Trsta, tada zaposlenog u avijaciji. Nije ga trebalo dugo nagovaratati da se prijavi u avijaciju. Primljen je u Zemunu, pa prebačen u Petrovaradin. Ostaje na novosadskom aerodromu dve godine, dobija premeštaj u Sarajevo u kome će, kao pitomac avijacije, provesti četiri godine. »Nisam postao pilot zato što se nisam htio pojaviti na diplomskom ispit. Već sam šest godina bio u vojsci, a položeni ispit značio je još tri godine obaveze prema vojnoj avijaciji, što meni nikako nije odgovaralo.«

AVIJACIJA SARAJEVO 1934

U Sarajevu upoznaje Radeta Pregarca, u to vreme već veoma bolesnog starog reditelja, nekadašnjeg đaka Stanislavskog.

»Obojica smo bili iz Trsta, pa je verovatno i zbog toga vrlo brzo među nama nastalo prisno prijateljstvo. Provodili smo čitave noći u dugim i bučnim razgovorima. On je znao najbolje da mi objasni muke koje nastaju prilikom stvaranja jedne pozorišne predstave. Gutao sam svaku njegovu reč. Mogao je satima da govori, iako je bio potpuno gluhi. Gotovo je pogađao šta će ga pitati i sám je, pre nego što bih zaustio da nešto kažem, odmah davao odgovor.«

Živeo je u vojsci, a jedva čekao dan kad će iz nje izići. U to vreme je bio gotovo siguran da će se, kad skine uniformu, posvetiti slikarstvu.

»Nisam baš mislio postati glumac – priznao je u televizijskoj is- povesti Ivanu Hetrihu, 1983. – Hteo sam upisati Umetničku akademiju. Imam afinitet prema kiparstvu, prema slikarstvu. Bavio sam se tim i imam, tako, neke prćkarije. Nisu kod mene, ali ih ima po svetu. Ima nekoliko privatnih portreta što sam ih napravio. Mislim da je jedan naročito uspeo, ali nije ovde nego u Americi. Onda sam naslikao jednu crkvenu sliku, iz pijeteta prema mami, jer je bila jako pobožna. Uvek me pitala: ‘Karlo, hoćeš li platiti misu za moju dušu kad umrem?’ Nisam nikada platio, pošto ne trpim mise i sve te gluposti, ali da mi bude savest mirna, hajde da nešto ostavim u spomen mami. Tako mi nešto dođe i napravim jednog skromnog Isusa za crkvu Male braće u Cavtatu, ‘Pokopanje Isusa’. Pozirao mi je brat Branka Kalačića, Nikša, inače atleta, vaterpolista. U ono doba, 1935, dva dinara za poziranje. On presretan, ja još više. Završio sam sliku, tamo još i danas stoji. Kad sam posle puno godina ušao u crkvu, pokazali su mi moju sliku koja je stajala ispod oltara. Ni- sam verovao da sam ja to uradio. Puno mana, ali zaprepastilo me je sa kojim majstorstvom je napravljena desna ruka.«

U VOJSCI SARAJEVO

Iz vojske izlazi 1935. Konačno može da kaže: Vivere la vita. Živeti svoj život. To mu postaje životni moto. Odlazi u Zagreb gde ima kuću. Misli na slikarstvo, ali jedan ručak menja sve planove.

Ali, da se na časak vratimo u Karlove prve vojničke dane. Voleo je da prepričava jednu epizodu iz tog vremena: »Služio sam vazduhoplovstvo u Novom Sadu 1930. Jednog dana zove me komandant, kaže: 'Karlo, dobili ste paket.' 'A gde ga mogu podići?' 'Nije ovde, nalazi se na manevarskoj teretnoj stanici u Petrovaradinu.' Pitam: 'A što je u paketu?' Kaže: 'Ne znam. Ali, upregnite kola i podđite.' Dodem, javim se dispečeru, on me odvede do vagona na ranžirnoj stanici i pokaže neobično veliki sanduk. Kaže: 'Ima 800 kilograma.' Pogledam bolje i shvatim: u pitanju je moj 'Bezendorfer', veliki koncertni klavir iz našeg doma. Ko mi šalje? Mama, naravno. Šalje mi ga iz Trsta da ne zaboravim svirati. Učio sam kod profesora Arlua i dobro sam svirao. Platio sam, što carinu, što prevoz – pet hiljada dinara! Onda me je komandant poslao zajedno s klavirom u... možete misliti kamo. Drugovi su mi se rugali, šalili na moj račun. Muke moje dok nisam dobio dozvolu da klavir smestim u hangar. U hangaru, opet, noću hladno, danju žega i već za nekoliko dana klavir ne svira nego škripi. Vojnici su znali da u njemu skrivaju hranu i cokule kad im zatreba. Čak sam video jednoga kako je lepo podigao poklopac od klavira, leg'o na one žice i zasp'o. Na kraju sam klavir prodao jednom oficiru za hiljadu i po dinara. A vredeo je sto dvadeset hiljada... Sirota mama, nije mogla da zamisli kasarnu u kojoj nema klavira na kome će njen Karlo vežbati. Ona naprsto nije mogla shvatiti da je njen sin mali podoficir jedne druge a ne austrijske vojske u kojoj su oficiri imali sve beneficije, mogli su sve svoje preneti.«

Kad je, 1935, izašao iz vojske i otišao u Zagreb gde je imao kuću, nameravao je da se, kao njegov brat Bruno, posveti slikarstvu. Ali, jedan ručak promenio je njegove planove. Posle duga vremena za istim stolom našla su se dva stara prijatelja: Stjepan-Štefi Pisek, glumac, vlasnik putujućeg pozorišta, i Karlo Bulić. Pisek se požalio da je ostao bez novca, da nemaju gde da probaju, a prijatelj mu je na to ponudio svoj stan. »Hteo ne hteo, prisustvovao sam probama, i tako ubrzo i sam postao član družine, putujućeg teatra ‘Talija’«. Trupa nije imala stalnu pozornicu, ni sigurne prihode. Igrala je u bliskoj i daljoj okolini Zagreba, a svakih osam dana davao se novi komad. Igrao je sve i svašta: komedije, lakrdije, vodvilje, skečeve, farse, tragedije. Ponekad bi inkasirali i do sto dinara, nekad 10-15, a nekad su se u Zagreb vraćali praznih džepova, pešice. »Glumili smo i u skečevima – nisu trajali duže od desetak minuta – a prikazivali smo ih u kino dvoranama pre projekcije filma. Bila je to neka vrsta komedije del arte. Sve je bilo podređeno improvizaciji. Ja nikad nisam znao ni prvu rečenicu svojega teksta: šaptač je bio bog. A završavali smo skeč sasvim slučajno, onda kada bi zvonce upozoravalo da počinje filmska predstava. Što god vi danas mislili o tome, to je bila prava glumačka škola, škola zanata.« Postao je toga svestan kad su ga jednog dana pozvali na audiciju u Hrvatsko narodno kazalište. Bili su zadovoljni i ponudili mu angažman. »Nećete verovati, ali nisam htio potpisati ugovor. Znao sam da vredim više. Nudili su mi osamsto dinara mesecno, što je bila plata početnika, a ja početnik nisam bio.« Prošle su godine. U Dubrovniku je krajem sedamdesetih snimana televizijska serija *Pjesma od rastanka*. Snimalo se u apoteci »Male braće«, nedaleko od doma za stara lica u kome je živeo, već u poznom dobu, Stjepan Pisek. Jed-

nog dana Karlo predloži reditelju Danijelu Marušiću da posete njegovog starog prijatelja. Marušiću padne na um ideja da se u jednoj epizodi pojavi Pisek. Predloži to Ivanu Kušanu, piscu scenarija, ovaj dopiše ulogu za Piseka. Pisek presrećan i uzbuden. Kad je, trećeg dana, završio snimanje, obratio se Marušiću: »Gosparu, zamolite vaše dečke da me vrate u dom.« Našla se tu velika nosiljka za kneza, revizit na snimanju. Momci na toj nosiljci odnesu Piseka u dom. Tek što su stigli, umro je. Bila je to njegova poslednja uloga.

Sledi priča koja nalikuje uzbudljivoj filmskoj avanturi. Rekonstruisali smo je na osnovu nakoliko Karlovih svedočenja.

»Pred rat 1941. dobijem poziv da se odmah javim u Mostar. Sa mnogim rezervistima iz Beograda krenuo sam u jedinicu avijacije u Mostaru. Posle nekoliko dana, u uniformi narednika, prebacili su me u Nikšić u komandu aerodroma koja je bila u sastavu Centra vazduhoplovstva. Komandant divizije, general Petrović, ogroman, dva metra visok, odredio me je za tumača talijanskog jezika. Znao sam nekoliko jezika, pa i nekoliko italijanskih dijalekata.

U Nikšiću je vladao haos. Sve je bilo dezorganizovano. Mogli ste videti čitave jedinice naših vojnika koji su se vučeli s puškom bez opasača i fišeklija, dok su druge jedinice imale sve to, ali ne i puške. Bila je to jedna neorganizovana armija. Rasulo. Ako je neko jahao dobrog konja, lako se moglo dogoditi da zbog njega izgubi glavu. Hrane nije bilo. Nije bilo ni discipline, ni zakona, ni morala. Za jednu čašu vina naplaćivali su hiljadu dinara. Novac je kuljao na sve strane. Oficiri su dobijali mnogo novca. Neki su dizali basnoslovne svote. Svaki avijatičar mogao je da na običnom papiru napiše priznanicu i uzme novca koliko je htio. Ali, onog štampog... Nastala je prava

otimačina. Bilo je avijatičara koji su kod sebe imali i po 200.000 dinara. Znam jednog iz Dubrovnika koji je skonuuo do rodnog mesta i kupio nameštaj od orahovine za samo 6.000 dinara.

Dobro se sećam kad je kralj Petar odleteo iz Nikšića. Jadna je bila pratnja. Na aerodromu, pred kraljev polazak, okupilo se oko 2.000 avijatičara, pešadije... Neki razočarani piloti uzletali su, malo kružili nad gradom i, upravljujući mašinu pravo ka zemlji, padali su, razbijajući se zajedno sa aparatima. Drugi su se ubijali iz pištolja. Bilo je mnogo samoubistava... Govorilo se da je general Simović u avion ukrcao nekoliko sanduka zlata. Piloti u generalovom avionu plašili su se sabotaže prilikom uzleta-nja, pa su za svaki slučaj iz trupa izvukli mitraljeze.

Zlato Narodne banke, koje je noću tajno dovezeno iz Beograda, u jednu špilju uneli su talijanski zarobljenici, vojnici i oficiri, njih oko 140. Zarobljeni su na albansko-jugoslovenskoj granici, u kratkom ratovanju oko Skadra i Skadar-skog jezera. Ja sam ih saslušavao u Spužu. Kasnije su spro-vedeni u Nikšić i smešteni u kino u centru grada. Bili su mirni. Niko nije ni pokušao da beži. Bili su gladni, kao što je i naša vojska bila gladna. Očajno gladna. Vojnici su živeli od juhe, nekuhanog graha i posnih makarona... Često sam obilazio talijanske zarobljenike i tako upoznao jednog kapetana iz Ankone koji mi je kasnije spasao život.

Nadzor nad zlatom u špilji bio je poveren komandi vazduhoplovstva, tako da ostali oficiri i članovi Vlade o tome nisu znali ništa. Jednoga dana pozvao me je komandant aerodroma, pukovnik Stevo Tomić. 'Karло, je l' vidis̄ šta se dešava?' Ćutao sam. Vidim, ali šta da kažem. Pitao me je: 'Poznaješ li put do Herceg Novog?' Malo sam se zamislio i odgovorio: 'Donekle znam.' Da li bi pristao da ovo zlato i novac dopratiš do Her-

ceg Novog? Tamo već čekaju dve engleske podmornice. Evo ti šifra. Javi se u Komandu mornarice, oni će te dalje povezati sa kime treba.' Ja sam, pre svega, bio dobro vaspitan i nadasve discipliniran. Komandanta Tomića sam izuzetno poštovaо, pošto je bio neobično dobar i pošten čovek. 'Ako mi vi naređuje-te', odgovorio sam, 'ja ću to izvršiti.' Ali sam se pitao: zašto je za tako odgovoran i delikatan posao odredio baš mene? Onda sam shvatio da su svi drugi odbili njegove molbe i naređenja. Otkazali su mu poslušnost. Dešavalo se ono što se ni u jednoj vojsci na svetu nije moglo zamisliti.

U međuvremenu, dok je pripremana dokumentacija za transport, jedan kapetan avijacije naredio je da mu se dà jedan sanduk pun zlatnih poluga. Čitavo bogatstvo. Ne-tko je o tome obavestio komandanta Tomića koji je nare-dio da mu se kapetan hitno privede. Modar od besa, kad je ugledao oficira, nije mogao da progovori. Stajao je uko-čen, ne znajući šta da radi. Da ga je na mestu ubio, ne bi nikome odgovarao. Kapetan mu je očigledno bio prijatelj. Samo mu je prišao i pljunuo mu u lice. Oficir je ostao mi-ran, pokunjene glave. Ni reč nije progovorio... Mogli smo da krenemo. Tri kamiona marke 'praga': 120 sandu-ka zlata u šipkama, svaki težak 60 kilograma. Tri šofera, ja i jedan potporučnik administrativac, mislim da se zvao Jukić. Pošao je s nama zato što smo išli prema moru i bi-lo mu je stalo da se nekako dokopa Dalmacije, kuće. Ko-načno, i mene je vukao isti cilj: da predam to nesretno zlato, da ga se otarasim, a onda pravo kući u Cavtat.

Oko jedanaest sati krenuli smo u pravcu Boke zaobilaznim putem preko Spuža, Podgorice i Rijeke Crnojevića. Od naoružanja imali smo dva sanduka ručnih bombi i tri mitraljeza 'dorn' skinuta sa aviona. Moje naoružanje sastojalo se od jednog pištolja. Putem smo nailazili na

ostavljene topove, mitraljeze i puške. Videli smo mnogo vojnika kako u panici beže prema Cetinju. Kod Rijeke Crnojevića umalo smo zaglavili. Bio je već mrak i neko nas je napao. Grmilo je sa svih strana. Svi kamioni su bili izrešetani mećima. Jedan metak pogodio je prednje staklo prvog automobila i prohujao između mene i vozača. Srećom, samo mi je okrznuo kosu. Bio sam priseban i viknuo sam šoferu: 'Daj gas! Kakav gas na rđavom, makadamskom putu, sa krivinama, gde je bila dovoljna jedna neoprezrost pa da odemo dovraga! Spasili su nas dobri, jaki kamioni, sa tri osovine. Iz mitraljeza se nije moglo pucati ako nisu bili za nešto pričvršćeni. Bacili smo nekoliko bombi i strugnuli. Jurili smo kao sumanuti sve dok nismo došli na Cetinje. Tu sam zau stavio kolonu i uputio se pravo u Banovinu. Ban je tada bio Perović, ili Petrović. Tražio sam da mi pomogne, da mi odredi neku pratinju. Uđem kod bana, a zgrada spremna za evakuaciju. Svuda skupljeni, u velike tube umotani lepi tepisi i čilimi, spremni za transport. Po zgradi se motaju oficiri, jure kao sumanuti. Tražim bana osobno. Samo s njim želim da govorim. Onako prашjava, umorna, neispavana, uvedu me kod njega. Kažem mu ko sam i da prenosim veliku i vrlo važnu vrednost, da sam već bio napadnut na putu, molim da mi obezbedi oružanu pratinju. Ban se našao u čudu. Tupo zuri u mene i najednom šrko izgovara: 'Ja s time nemam ništa! Nemam ja nikakve vlasti. Nemam komande. Niko me ne sluša. Snalazi se kako znaš!' Srećem više oficire, obraćam im se. Čim čuju što tražim, beže od mene kao da sam kužan. Zatim trčim u žandarmeriju, tražim dobrovoljce. Kakvi dobrovoljci, niko neće ni da čuje! Motam se, tako, po Cetinju ceo sat. Atmosfera u gradu

više nego očajna. Jedino svetlo dolazilo je sa zgarišta neke zapaljene zgrade. Osećao sam se izgubljen, ponižen, uvređen, jadan. Krećem se kao marioneta, kao na koncima, kao da sam bez mozga. Kajem se što sam se prihvatio tako zlog posla, ali kasno je... Utučen, vraćam se do mesta gde sam ostavio kamione. Čeka me moj šofer. Neki čestit čovek, s kratkim crnim brčićima. Nikada više nisam čuo što je s njim bilo, je li preživeo. Ona druga dvojica šofera, čim sam im okrenuo leđa, uhvatila su maglu, a kamione ostavili. A narod namirisao zlato, valjda su ga oni obavestili, i navalio na sanduke i, koliko dlan o dlan, ispraznile ona dva kamiona, do poslednjeg grama. Jedino moj kamion ostâ netaknut. Ali, kako sam čuo, nisu se mnogo ovajdili. Talijani su bili za nama, jedva dva sata nas je delilo. Kad su ušli u nebranjeno Cetinje, brzo im je dospeo do ušiju glas o pljački od onih koji nisu stigli da se domognu zlata. Pokrenuta je velika racija. Ljudi su odavali jedan drugog, i svaki gram je vraćen, ali – u Musolinijevu kasu. Uspaničen, pitam potporučnika administrativnog, Jukića, šta da radimo. On predlaže da bežimo. Tako i činimo. Ali, kako ču bar ovo zlato što je ostalo u mom kamionu dopremiti tamo gde mi je naređeno? Bojim se da ne budem uzet na odgovornost. Istina, kralja i otadžbine više nema, ali bilo bi nepoštено da ne izvršim svoju dužnost, iako nisam siguran da ču stići živ i, ako poginem, hoće li iko od mojih ikada saznati gde mi ostadoše kosti.

Putujemo ka Boki. Vučemo se lovćenskim serpentinama. Negde oko pet ujutro, umorni, dokotrljali smo se u Kotor. Grad ne spava. Ulice vrve od sveta. Svuda po rivi razasuto brašno i riža. Gazimo kao preko snega visokog pet-šest santimetara. Čim je video što se dešava, narod

je otvorio magazine i počeo nemilice da razvlači sve što je u njima našao. Ne obazirem se na to. Naređujem šoferu da juri dalje. Ali, sreće nas vojska. Jadna, razoružana, obezglavljeni, izgubljeni. Zaustavljaju naš kamion i penju se na karoseriju, na sanduke, bez obzira na to što na sanducima piše da je unutra dinamit. Nabili se vojnici, kamion jedva mili uskom džadom. Na periferiji Kotora puče guma. Srećom, imali smo rezervnu. Otklanjamo defekt i, kad smo krenuli, neki mornar se okači o kamion sa strane. Ide i on ka Novom. Put uzan, neravan, pored njega bandere. Kamion klatara tamo-amo. Na jednoj krivini se zanese, udari u banderu, a mornar samo jauknu i na mestu ostade mrtav, nesretnik... Producili smo dalje. Niko se nije ni osvrnuo na mornara. Svakog je gledao kako da izvuče svoju jeftinu glavu.

Kad smo ušli u Herceg Novi, zaustavim kamion na obali, ostavim ga i otrčim u Komandu mornarice. 'Idite k vragu, vi i zlato!', rekla su mi dvojica viših oficira. 'Što se to nas tiče? Podmornicama ni traga. Izgleda da je posredi bio nesporazum. Jedna grupa oficira počela je vikati da ne damo zlato iz zemlje. A kad su mještani saznali što je u kamionu, nastala je prava otimačina. Jedan pop je uzeo nekoliko sanduka i bacio ih u bunar. Talijanska vojska pričižavala se Herceg Novom. Tu su me zarobili. Ukradeno zlato Talijani su odmah pronašli, između ostalog i sedamnaest sanduka koje je u bunaru sakrio onaj pop.'

Završio sam u logoru u Igalu odakle su me, tri dana kasnije, prebacili na otok Mamulu među zarobljenike, pa me opet vratili u Igalo. Jednog dana u logoru se pojавio onaj talijanski kapetan koga sam upoznao u Nikšiću. Sada sam ja bio njegov zarobljenik. Kosa i brada bili su mi toliko narasli da se čovek gotovo prestrašio kad me je vi-

deo. Bio sam pun vašiju. Odveo me je u kantinu gde sam se dobro najeo. Zatim smo produžili do obližnjeg brda u pravcu železničke pruge prema Dubrovniku. Čim smo stigli na vrh brda, Talijan mi je pružio ruku, pozdravio me i rekao: 'Beži odavde ako misliš izvući glavu!' Potrčao sam iz sve snage. Za svaki slučaj, zaustavio sam se posle stotinak metara i pogledao neće li kapetan pucati u mene. Kad sam se okrenuo, on je još jednom podigao ruku u znak pozdrava i doviknuo: 'Chao Karlo!' Posle nekoliko sati bio sam u svojoj kući, u Cavtatu. Mnogi mi kažu: 'Karla, što nisi sakrio bar jedan sanduk?' Ali, ko je onda mario za zlato. Važno je bilo izvući glavu. Od svega ostalo je saznanje da sam puna dvadeset četiri sata bio najbogatiji čovek na svetu.«

Jednom će se, komentarišući priču o zlatu, poveriti novinaru:

»Život mi je bio jako buran, a priroda ni slučajno avanturnistička. Ja sam zapravo strašljiv čovek. Ne volim da ulazim u avanture, u nepoznanice. A ipak, život me je vazda gurao, i gura, baš u takve situacije, kad započne delovati u meni uvek prisutna ruka vodilja koja mi ne dozvoljava da se izbacim iz koloseka, da ne pođem u neki totalni pad. Ne znam odakle mi to. Možda je to istkani gobljen uticaja moje majke, oca, braće. Roditelji su mi znali uliti izvesnu skromnost i pravilan odnos prema životu, pa njima mogu zahvaliti što sam postao čovek koji voli ljude i naprosto ih ne zna mrzeti. Čak, nekako sam skloniji tome da ih vazda razumem i opravdam. Radije to nego da ih osuđujem. Možda je tako i zbog toga što u meni nikada nije bilo mesta za zavist. A svestan sam da smo mi ljudi podložni strastima. I baš zato sam se pokušavao boriti protiv onih koje bi mogle štetiti čovečnjim kontaktima.«

U Pisekovom putujućem pozorištu »Talija« bio je 1935. To je pouzdan podatak. Ali, gde je bio i šta je radio narednih godina, nismo mogli da utvrdimo, osim da je jedno vreme 1936. igrao u Breši. U svakom slučaju, rat ga zatiče u Banjaluci gde je od 1941. u stalnom angažmanu u Narodnom pozorištu Bosanske krajine. Petog novembra te godine izlazi prvi put na scenu, kao Glasnik u *Prvoj kruni Ruže Lucije Petelinove*. I tu i još nekoliko (od ukupno četrnaest) njegovih predstava u Banjaluci režira Ferdo Delak. Već u *Veronici Desničkoj* Josipa Eugena Tomića, osmog novembra, igra sa Mery Podhrasky. Stigla je u Banjaluku kad i Karlo. Trideset dve su joj godine, ali joj je zdravlje teško narušeno. »Jedna od naših najvećih glumica, jedna od najrasnijih glumica što ih je ovo podneblje ikada dalo«, reći će Bulić. »Tragičan lik. Lepa, nesrećno zaljubljena, iz toga očaja bacila se u najgore poroke, a dala je nezaboravne kreacije.« *Zanimljivo*, slično će zaključiti i Pavle Bogatinčević: »Najveći glumački talenat koga sam sreo, najveći od svih žena. A igrao sam sa raznim glumicama: od Mare Taboriske, od Arsenoviće, od Žanke Stokić, do Bobićeve. Mery Podhrasky, Zagrepčanka, otac joj je bio hauzmajstor. Zalatala u Novi Sad, pa posle u Skoplje. Jedan bogomdani talent. Apsolutni talent! Rano je počela i rano i završila. Upropastio je alkohol, i droga... Nismo mogli da je spasemo. Svi smo je spasavali, nismo mogli.« U Skoplju, gde i Bogatinčević, Mery Podhrasky upoznaje Svetolik Nikačević. U *Srećnim danima*, knjizi sećanja na međuratne pozorišne godine, Nikačević upotpunjuje opis te, po svemu, neobične glumice: »Izrazita dvadesetogodišnja crnka, alabasterska tena. Za sedam godina, koliko ću provesti u skopskom pozorištu, mnogo puta ćemoigrati zajedno. Ako se za nekog može reći da je bogomdani talent, to je

bila ona. Bog i priroda su joj sve podarili: lepotu, glas, izraz, osećajnost. Rođena dramska glumica, stvarala je, zainsta, na sceni. Sa ono malo proba davalala je genijalna ostvarenja. A bila je dugo jedina dramska heroina, pa se sav repertoarski teret svajljivao na nju. I ona, kao i Živanović, došla je iz Novog Sada. Rođena je u Zagrebu, kao kćer kazališne garderoberke i nekog Italijana (neprovereno), gde je pohađala neki nezvanični glumački kurs. U Novom Sadu je Vojinović uočio njen talent i počeo je ozbiljno da je priprema, predočavajući joj veliku budućnost. Tako bi i bilo da nije onog nesrećnog 'ali', odnosno da se nije oslanjala samo na svoju prirodnu obdarenost, već da je nešto radila na ličnom obrazovanju. Jednostavno, nikad nije pročitala ni jednu knjigu, sem svojih uloga, a i sa njima je, u zimsko doba, potpaljivala vatru u svojoj furuni. Suvše je volela život, a nadasve ljubav. Ona je bila dete ljubavi i posvećivala joj se u svim svojim slobodnim i neslobodnim časovima. Takvu vrstu posvećenosti naučnici nazivaju nimfomanijom, ali ja nisam siguran da je kod nje baš to. Nimfomanku se obavezno ne zaljubljuju, a Mery je bila velika zaljubljenica. Često je menjala muškarce, ali je u svakog od njih bila zaljubljena. Dok je trajalo, volela je. Ali, nijedna ljubav, ma koliko velika i vatrena, nije uspela da je odvoji od njenе najveće ljubavi – od pozorišta. Bila je i veliki drug. Sa svojim siromašnim ljubavnicima delila je i poslednji dinar, a od bogatih nije htela da uzme ni pare. Želela je da bude slobodna, slobodna od svake obaveze. Preterivala je i u alkoholu, a govorilo se da je uzimala i drogu. Umrla je u bedi. Ostavila je za sobom uspomenu na božanstvenu glumicu koja bi, da su bile drukčije prilike i da je ona sama bila drukčija, pod drugim podnebljem zasijala na umetničkom polju kao jedna Greta Garbo. Mery Podhrasky živila je i di-

DUBROVNIK 1945 KARLO BULIĆ PRVI S LEVA

sala sa svojim partnerom. Ako ga je u komadu volela, ona ga je stvarno volela, ako ga je mrzela, ona ga je odista mrzela.« U Banjaluci je stigla da odigra još samo Ogrizovićevu Hasanaginiku. Umrla je 1942. Karlo se seća kako su je njih petorica glumaca iz ansambla nosili na leđima u običnom sanduku do groblja, daleko od Banjaluke. »Sahranili smo je bez spomenika, bez pratrњe. Kasnije smo napravili nešto od cementa.« U ovu hroniku Mery Podhrasky ulazi kao tragična glumačka sudbina koja je u jednom času okrznula i život Karla Bulića. Iz Banjaluke, gde poslednju ulogu, Tošu u *Sirotici* Krena/Lindaua igra u junu 1942, odlazi u Dubrovnik, u Hrvatsko državno kazalište. Nažalost, nismo uspeli da utvrdimo šta je sve igrao i koliko. Iz glumčeve privatne novinske dokumentacije saznaje se jedino da je u decembru 1943. tumačio ulogu Petra Skočića u *Kancelariji Špira Kovačića*, da je 1944. imao neku ulogu u *Vitezu čudesa Lope de Vege*, da je bio Gistav Tomare u *Bezobrazniku Luja Verneja* i Lenbah u *Krležinoj Agoniji*.

Jednu predstavu komedije *Kancelarija* zapamtio je za ceo život. Dogovoren je bilo da uveče igra, a sutradan da odlazi u partizane. »Pred kazalištem sretnem komandanta ustaške žandarmerije: 'Kako ste, gospodine Buliću?' 'Dobro', kažem ja. 'Šta je, čujem da vi idete...' A ja, da bih prikrio odlazak, rekao sam da idem u Osijek, da sam tamo dobio angažman i da više neću ostati u Dubrovniku. 'Da, da, idem u Osijek, možda već sutra, ako dobijem novac.' 'A tamo ima dosta šume', kaže on ironično i nekako me čudno meri. 'Ima šume, da, divne šume, krasne šume.' 'Pa, kažite nam kako je u šumi, javite nam, pišite.' Noge su mi se odsekle. Na sceni te večeri 'Igraj, pajaco', a ja svaki čas pogledam iza kulisa čekaju li me žandarmi. Međutim, od njih ni traga ni glasa. Sigurnosti radi, prenoćim kod prijatelja. Ujutro pro-

veri jedan od mojih da li me ko kod kuće tražio. Niko. I zatutim se prema vezi, iziđem iz grada, nigde me niko ne dira, ni zaustavlja. Već sam na domaku šume, prolazim kraj neke čuke i svakog trenutka očekujem nečije ‘Stoj!’ ili ruku na ramenu. Ali, ništa. Stižem do veze, pa i do čete. Tek kasnije saznajem da je onaj komandant žandarmerije – naš čovek. Na straži, na izlazu iz grada, i Nemac i ustaša – naši ljudi. Taj strah nikada neću zaboraviti.«

Godina 1944: Teatar narodnog oslobođenja Dubrovnika, kasnije Dalmacije. »Komesar je bio Marin Cetinić. Prva dalmatinska proleterska brigada trebalo je da dođe na odmor. Kaže mi Dešpalj: ‘Treba napraviti neku predstavu.’ Neki Jurić ili Đurić, napisao je kraći prikaz o sinjskim žrtvama. Razradim ja to i režiram, u šumi na Lastovu, a Dešpalj nezadovoljan. Kaže: ‘Znaš što, Karlo, to su zastarjeli pojmovi. Naše majke su davale puške sinovima i govorile im da idu da se bore, a nisu plakale.’ Kažem: ‘Slušaj, čovek je čovek, majka je majka. Nema te majke koja neće zaplatiti za poginulim sinom.’ ‘Ne, ne, ne, to su zastarjeli pojmovi – kaže. – To nema veze.’ Stvar je otisla do Marina Cetinića. A ja ne odustajem od svoje režije. I eto predstave. Gleda brigada u tišini. Na kraju, streljani partizani na pozornici, nailazi majka, kuka: Sine moj ovo, sine moj ono... A u pozadini, u šumi, stavio sam hor da peva Lenjinov posmrtni marš. I to je strašno delovalo. Borci su uperili šmajseru u vazduh i, trrrr... rrr... Majku im njihovu fašističku! Posle me zove komesar Marin Cetinić.

Ajme meni, Karlo, što će sad bit? Ode ti glava! Dođem u njegovu kancelariju, a tamo njegov štab. ‘Sedi!’, kažu. Sed-nem. Kaže Cetinić jednom drugu: ‘Reci, molim te, ekonomu da ti dâ jednu američku konzervu kompota, pa mi je ovamo donesi!’ Dođe konzerva, otvore je, kaže komesar: ‘Druže Bu-

liću, posluži se?’ Svi smo se poslužili, pa i ja. A onda drug Cetinić otvori fioku, zgrabi šaku škije: ‘Izvoli, posluži se.’

Ta šaka škije, to mi je najveća i najdraža nagrada koju sam ikada primio. Popušilo se sve to, ne стојi nigde u vitrini kao ratni trofej – do u mom srcu.«

Iz Dubrovnika te, 1944. godine odlazi na Vis, za rukovodica dramske grupe Kazališta narodnog oslobođenja Dalmacije. »O, kad se samo setim tog vremena! Tog zanosa! Igrali smo pod teškim uslovima: fukale su granate, zviždali kuršumi, praskale su bombe, bilo je mnogo krvi, dima i baruta. Ali, mi smo ludo verovali u ono što smo radili, u ono za što smo se borili.«

Sa Visa je otišao u Zagreb, a čim je posle oslobođenja formiran ansambl splitskog pozorišta, postao je njegov član. U Splitu će za dve godine odigrati tačno dvadeset uloga, između ostalog Ondarda de Augusta u *Dundu Maroju*. U predstavi koju režira Tomislav Tanhofer Maro je Branko Pleša (na plakatu zabeležen kao Branimir Pleša). U Šilerovoj *Spletki i ljubavi*, gde igra Kalba, u ulozi Sluge nastupa Ante Ivelja, kasniji legendarni šaptač Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Petnaestog marta 1947. premijera Marinkovićevog *Albatrosa*: Karlo Bulić – Zande Rote. »Slobodna Dalmacija«: »Zande Rotte je, svojim komičnim osobinama preživjelih otočkih autonomaša, unio u zgusnutu tešku atmosferu drame smiješne vedrine, svojom mladenačkom potencijom i nama poznatim žargonom.«

Sedamnaestog maja 1947: Šmaga u *Bez krivnje krivi* A. N. Ostrovskog. »Slobodna Dalmacija«: »Sigurno je da ovaj čovjek postaje vrlo dobar karakterni glumac.«

U splitskom pozorištu odigraće 1947. još jednu, posljednju, ulogu: Križoveca u Krležinoj »Agoniji«.

ALBATROS ZANDE ROTÉ SPLIT

Ovde počinje drugi deo priče o Karlu Buliću.

Godina je 1947. »Igrao sam Lenbaha, uveče dođem kući, oko jedanaest sati. Čeka me brzjav. Otvorim, pogledam: 'Ma što je ovo! Ovo je neka ludost, pogrešili su!' Bio je to poziv Elija Fincija i Bojana Stupice da sudelujem u stvaranju Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Ja poludeo. Skočio sam od sreće. Asti boga, samo što me nije kap udarila! Telefoniram Tanhoferu koji je bio direktor kazališta: Tako i tako, dobio sam brzjav. Kaže Tanhofer: 'Odmah pristani, Karlo. Pristani, ti zaslužuješ to!' Kad sutradan dođem u teatar, kaže mi portir: 'Zove te direktor.' Što je sad? Ulazim u njegovu kancelariju: 'Toko, što je?' Kaže: 'Imam ga i ja!' 'Ma šta imaš?' 'Brzjav iz Jugoslovenskog dramskog?' Pa? Kaže: 'Idemo, idemo!' 'Samо nas dvojica iz Splita?' 'Ne, i Jozo Laurenčić.'«

U monografiji splitskog Hrvatskog narodnog kazališta, koja je objavljena 1998, stoji da su 1947. odlukom Ministarstva mnogi glumci premešteni iz Splita u druge gradove. Među ostalima, uz Karla Bulića, pominju se: Vatroslav Hlašić, Mia Oremović, Veljko Maričić, Branko Pleša, Franjo Pejković, Ivo Marjanović, Vana Elegović, Mira Banjanin, Josip Jukić, Jozo Laurenčić, Tomislav i Ivica Tanhofer.

Poziv je poziv, ali novo pozorište traži i novo ruho. Tako misli onaj koji u krugovima pozorišnim, ali i društvenim, slovi za primer elegancije:

»Kad sam dobio poziv za Jugoslovensko dramsko, trebalo je doći pristojno odeven. Ali, ko će mi sašiti? Kako plati? Novaca nisam imao, a imao sam tri štofa koja sam dobio kao bivši partizan. I nađe se Paško Duplančić, operski pevač, bas. Kaže: 'Karло, ja ћу ti sašiti.' Njegovo prvo zanimanje bilo je šnajder. I to izvanredno dobar. Sašio mi je elegantno odelo. Kod brata sam našao svoj šešir, takozvani 'Monte Karlo', koji sam nosio pre rata. I cipele – cr-

ne. I tako odeven dođem u Jugoslovensko dramsko. Gledaju me, neki kažu: Ovo je buržuj.«

Mira Stupica seća se da su u tim prvim danima Jugoslovenskog dramskog pozorišta, kada su se glumci iz raznih krajeva zemlje okupili u evangelističkoj crkvi na Bajlonijevu pijaci (danas Bitef teatru), »što se elegancije tiče, svi bili prilično dronjavi, osim Sonje Hlebš, Mire Glišić, Save Severove, Karla Bulića i Bojana.«

»Šmeker«, reči će Branka Veselinović.

Ljubomir Draškić, koji je u ono vreme bio još dečak, nosi u pamćenju sledeću sliku: »U Jugoslovensko dramsko pozorište uvek je dolazio od kafane 'Kod tetka Jele'. Posmatrao sam ga sa čuđenjem: imao je neki šešir i kaput sa krznenom kragnom, nije ličio na ljude koji su se u to doba socrealizma kretali ulicama. Kao da je dolazio iz nekog filma iz devetnaestog veka, takav mi je utisak ostavljao.« »Pravi gospodin«, kaže Kapitalina Erić. »Sve je na njemu moralo biti usklađeno. Kod njega se znalo: kakav sako, kakva kravata, kakve čarape. Nije grešio.«

Našao se u Beogradu, u novom pozorištu, kako je govorio, među »garaganima«. »Bio sam, doslovce, prestrašen. Kakvi glumci, asti boga! A kad je Bojan Stupica prolazio pored nas, mi nismo disali da ga ne bismo – dekoncentrisali. Kako sam se spremao za nastup i, čekajući izlaz na scenu u *Ribarskim svadama*, znojio sam se od muke. Bojan je to gledao, registrirao u sebi, puštao da proba teče do mojega nastupa i onda bi namerno prekidao... I tako sve dok me nije doveo do izbezumljjenja... Male uloge, velike uloge, sve smo radili s istim intenzitetom. Kad sam dobio da glumim paron Tonija, činilo mi se da sam najsjretniji čovek na svetu.«

U Cankarevom *Kralju Betajnove*, kojim je trećeg aprila 1948. otvoreno Jugoslovensko dramsko pozorište, Karlo

je jedan od Kantorovih gostiju. A gosti su: Aleksandar Đorđević, Žarko Mitrović, Nada Gregurić, Sonja Hlebš, Ljubica Janićijević. Nema u tom vremenu sveopštег entuzijazma malih uloga i nevažnih poslova. Pričao je jednom kako su se otimali o Glas Jefima u *Ujka Vanji*. Ne o rolu, nego o glas!

Paron Toni, a onda – Dundo. Uloga po meri Mediteranca. »Kad sam dobio tu ulogu, bilo mi je teško da nađem za nju masku. Dugo sam se trudio da stvorim lik odlučnog čoveka, pomorca i tvrdice, predstavnika dubrovačkog trgovac-kog staleža onog doba. Meni je, pored režijske postavke, najviše pomoglo to što sam živeo u Dubrovniku i što dobro poznajem tamošnji ambijent i dubrovačku književnost. Zbog toga je u mojoj ulozi najbolji element jezik.«

Zapaža upravo to Milan Bogdanović: »Imao je najbolji lokalni kolorit reči.«

Ali, ni tu ulogu nije »osvojio« lako: »Dunda je spremao moj stariji kolega, Salko Repak, ja sam mu bio alternacija. E, tada se starijega cenilo. Nisam smeo ni pomisliti, a kamoli reći, da bih igrao umesto njega. Samo ako se njemu ne bi igralo, bio bih presretan da zaigram, makar na probi... Jednom, pri kraju proba *Dunda Maroja*, u dvoranu je ušao Salko Repak i slušao me. Sutradan mi je rečeno da će ja igrati Dunda Maroja. Znate li šta je to značilo? Bio si presretan da možeš i statirati u nekoj predstavi.«

Godine 1949. stiže prvo društveno priznanje: Medalja rada. Dobija je kao jedan »u nizu mnogih trudbenika-stvaralača socijalizma kod nas«. Izjavljuje: »Stvarni rad u teatru, to je moj rad posle oslobođenja. Šta sam ranije bio? Običan mali šmirant. Sada se tek osećam glumcem-čovekom.«

Godinu dana kasnije sedmoro izvođača *Dunda Maroja* prima nagradu Vlade FNRJ. Karlu druga nagrada za Dunda.

S Dundom će 1954. stići do Pariza. Čas ispovedne iskrenoštii: »Sedim u svojoj garderobi u pariskom kazalištu 'Sara Bernar', gledam kroz prozor Pariz i sâm sa sobom govorim: Eto, ti mali putujući glumac, šmirant, stigao si u Pariz, i to još u teatar 'Sara Bernar'! Možda to nekome drugome ne bi značilo ništa, ali ja sam bio uzbuđen. Znate, to je velika čast. I, kad sam izašao na pozornicu i počeo svoju rolu, mislim: Ajme meni, starosti moja, šta si dočekala! I zbilja, šta sam dočekao? Veliku čast. Aplauz, kritike. S kojim su žarom igrali Mira Stupica, Jozo Laurenčić, Dejan Dubajić i Viki Starčić! Kakvo je to bilo igranje! Francuzi su se oduševili tom ležernošću i spontanošću.«

Nesuđeni slikar! »Promašeni slikar«, kaže Petar Slovenski. Tako misli i Vladislav Lalicki, u ono vreme scenograf Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Veruje da je Karlo slikao. Ali, kad god ga je molio da mu pokaže to što slika, on bi veštoto izbegao. Ili je slikao samo za sebe ili nije imao ambicija? Već po Karlovim crtežima za maske Lalicki je zaključio da u glumcu »čuči« rođeni slikar.

»Nismo se družili, ali smo često razgovarali. Čovek velikog obrazovanja, uz to poliglota. Sve ga je u umetnosti interesovalo. Znao je sve o slikarstvu. Mogao je da bude profesor istorije umetnosti. Znao je mnogo anegdota o slikarima. Recimo, onu kako Đoto šalje šegrtu po vino, a nema para. Šegrt kaže: 'Neće mi dati bez para.' A Đoto nacrtava onaj krug čuveni...«

Kad je Jugoslovensko dramsko gostovalo u Veneciji, igralo je *Dunda Maroja*, spavao sam s njim u istoj sobi. Ujutro ustane, ode u kupatilo, vrati se, kaže: 'Nema tople vode.' Sjedimo kod recepcionera, žalimo se što nema tople vode, a recepcioner: 'Niste, valjda, došli da se kupate, nego da gledate Veneciju?' Očekivao sam da će Karlo da prasne. Među-

RIBARSKE SVAĐE PARON TONI

DUNDO MAROJE U GARDEROBI

tim, on se samo nasmejao: 'Pa, ništa nam ne preostaje nego da idemo da gledamo Veneciju.' Zajedno smo obilazili muzeje i, što je najlepše, išli smo zajedno na divne ručkove. Znao je sve o italijanskoj kuhinji. On je naručivao ručkove kao onaj pukovnik kod Hemingveja, *Preko reke pa u šumu*.

Dugo smo se zadržavali ispred Đordonove 'Oluje'. Kaže mi: 'Vidiš kako to izgleda lako napravljeno, a pogledaj kolike su duboke pukotine.' Slika, naravno, ispučala, vreme prošlo, a pukotine skoro santimetar. Znači da se Đordone grozno patio s tom slikom. Po Karlovom mišljenju, to je jedna od najznačajnijih slika u istoriji umetnosti.«

Antigona, 17. novembra 1950. Skice za maske: Karlo Bulić. Prvi put na plakatu Jugoslovenskog dramskog pozorišta u ulozi kojoj će se predati sa jednakom strašću i ljubavlju koje je unosio u glumu. Pozorišnu šminku i masku četrnaest godina predavao je na Pozorišnoj akademiji.

Seća se Bekim Fehmiu, njegov student: »Juna 1967. godine otišao sam u Italiju kod Dina de Laurentisa na probno snimanje za televizijsku seriju *Odisej*. Ponuđena mi je glavna uloga. Uveden sam u šminkernicu, tamo je bio i crtež vremesnijeg Odiseja, koji je uradio Dario Čeki, kostimograf i scenograf. Majstori su počeli da me malaju. Zalepljena mi je neka bradurina koju nisu imali ni najružniji četnici u filmovima Veljka Bulajića. Radili su četrdeset minuta i bili su zadovoljni. Da li sam ja došao na probno snimanje ili na vikend? Da li je to to? Skinuo sam tu bradu, i počeo sve da skidam. Uhvatila ih je hysterija: šta radim? Došao i reditelj Franko Rosi. Zamolio sam ih da se vrate za pola sata. Počeo sam od početka, od 1956. kad sam počeo da učim kod Karla Bulića. Tammija baza tena, dlaka po dlaka brada, kolmajzom sam pravio lokne na bradi, brkovi, malo duža kosa, onda puder... Sve kako me je gospodin Bulić učio. Vratili su se, snimili smo – odigrao sam *Odiseja*.«

MUŠKA GLAVA KARLO BULIĆ

DETETE KARLO BULIĆ

Svoju priču ima i Petar Slovenski: »Nikad ne mogu da mu zaboravim ogromnu uslugu. Bojan Stupica režirao je *Fuenteovuhunu*. Na prvoj čitajućoj probi, kad reditelj izlaže svoju koncepciju i o svakoj ličnosti kaže nekoliko reči, došao sam i ja na red. Moja uloga se zvala Ortunjo. Siledžija, ratnik, ubica... Sve je bilo dijametralno suprotno meni! Disciplinovano saslušam, ali posle pridem Stupici da mu objasnim da to nema veze sa mnom. On kaže: 'Zato ćeš i da igraš!' Bio sam očajan, mučio se, smisljao. Nisam znao kojim putem da krenem i kako da dođem do sústine takvog jednog lika. Spasao me je Karlo Bulić. Rekao je: 'Ti ćeš biti Mavar, crn, a Mira Glišić neka ti napravi kostim koji se vezuje za Mavare. Znači, kapuljača, alka u uvo, puno kaiševa preko grudi koji daju snagu i muževnost koja tebi nedostaje.' Poslušao sam i napravio jednu od svojih najboljih uloga. Branko Pleša i ja smo bili lična garda komandosa koga je igrao Marijan Lovrić, i nas dvojica smo stajali u stavu mirno kad se digne zavesa. Do polovine prve slike niko me nije prepoznao. Ne samo vizuelno, nego i karakterom, glasovno... To je bila Karlova zasluga: taj crni ten, kaiševi, kapuljača, mač koji sam imao, stav koji mi je nametnuo kostim. Sve je to dalo čvrstinu liku i dovelo do potpune transformacije.«

Kapitalina Erić pamti da je Karlova garderoba bila puna tegli sa bojama, krejonima, sa svakojakom šminkom, »raznim čudima«. Kad se ulazilo u njegovu garderobu, kao da se ulazilo u slikarsku radionicu. U Čapekovom *Lopovu* igrala je Ciganu. »Imala sam 35 godina, a trebalo je da imam 70. To je bilo malo teže. Odem kod Karla: 'Šta ču?' 'Ništa ne brini.' On me je tako našminkao – sa nekim senkama, neke crte je spustio, ne znam ni ja šta je radio – rođena majka me nije poznala! Niko me nije prepoznavao. Preobrazio me je.«

Koliko se seća Branka Petrić, takođe Karlova studentkinja, profesor je, govoreći o karakteru, pomenuo reč – karakaj. Karakaj, to je – crta. »Značilo je da život na našem licu tim crtama crta karakter. Učio nas je sve: kako se stavlja ten, kako da povećamo oko, kako da ga smanjimo... Sada šminke u pozorištu skoro da i nema. Kada sam ja počinjala, igrali su se klasični komadi, bilo je mnogo karakternih uloga, bez šminke se nije moglo. I danas, kad sebi treba da dodam nešto na licu, da 'nacrtam' udarac, neku kri-

vinu, stisnem oko, uvek se setim kako nas je učio Karlo Bulić.«

U *Magbetu* je Branka Petrić igrala jednu od veštica. »Vera Milovanović, Marija Tarjević i ja pojavljivale smo se iza groznih maski. Pravio ih je Karlo. Imale smo maske na licu i neki plašt. Jednom me je na predstavi zamenio jedan moj drug, tako smo bile zakukljene.«

Branka Veselinović i danas, kao posebno dragu uspomenu, čuva masku veštice, koju joj je napravio za *Kralja Lira*. »To je nešto izuzetno.«

NA TERACI ORE ZORICA LAZIĆ

ALLONS ENFANTS MATO ZORAN RISTANOVIC

ŽENIDBA ŽEVAKIN MIJA ALEKSIĆ

SUTON VASO MILAN AJVAZ

ŽENIDBA AGAFJA KAPITALINA ERIĆ

ŽENIDBA STARIKOV MILORAD SAMARDŽIĆ

ŽENIDBA POTKOLJOSIN JOZO LAURENČIĆ

ŽENIDBA KOČKARJOV PETAR SLOVENSKI

Priča Tome Kuruzovića:

»Posle skoro svake predstave u Jugoslovenskom dramskom pozorištu voleo sam da sačekam glumce, da ih viđim i pozdravim kada idu svojim kućama. Samo sam se krio od svog profesora Jozе Laurenčićа, nekako bilo me sramota, a sve druge sam pozdravljaо sa 'Dobro veče' ili 'Laku noć'. Nikako da uhvatim Karla samog, sve do jedne večeri. Odvažih se: 'Dobro veče, izvinite... gledao sam predstavu pa želim da vam čestitam.' 'Hvala. A zar baš meni? Jesi li čestitao i drugim glumcima?' 'Nisam.' 'Zašto?' 'Bilo me stid.' 'A mene se ne stidiš? Zašto?' 'Zato što bih htio nešto da vas zamolim.' 'Ti si neki vražji čovek. Koje su te snašle muke, pikolo od kužine? Da čujem, 'ajde gremo i pričaj, mršavko.' Rekoh da sam student Akademije u klasi profesora Jozе Laurenčićа, da sam od njega čuo da je on, Karlo Bulić, osim što je veliki glumac, i veliki majstor glumačke maske, da me to mnogo zanima, pošto je i moј otac 'prvi domaći vlasuljar i šminker', koji je odlikovan zlatnom i srebrnom kolajnom, a da je zanat naučio u Beču, u Štatsoperi. Da znam da knipfam, pravim brade i brkove i sve drugo što me je tata naučio. Onda dodam kako teško živim, samo od dečijeg dodatka.

Karlo se raspričao o pozorištu, o pozorišnoj maski koja ne sme da se primeti, ali je neophodna, o vizuelnom zamišljanju lika koji glumac treba da odigra da bi publika imala što jači doživljaj, o tome kako je čuo za mog tatu i da će koliko sutra razgovarati sa upravom da budem njegov asistent. Kako treba da teniram statiste, da im lepim brade i brkove. Da će razgovarati i sa Jozom da mi dozvoli da radim i da ču za to dobijati lepe šolde. Delovao mi je kao iskusni, stari kapetan broda koga molim da se ukr-

cam i da zajedno zaplovimo. Rastali smo se pred njegovom kućom na Čuburi. Za nekoliko dana postao sam honorarni član kuće. Teniram, lepim brkove i brade statistima, pomažem u frizeraju, režem apšmink papir i raznosi ga pre predstave po garderobama. Statiram u *Dundu Maroju*, *Ljubi Jarovoj*, *Peri Segedincu*, igram male uloge u *Kralju Liru* i *Hvalisavom vojniku*. Karlo prati moj rad, postaje moj prijatelj, otac i drugi professor, otkriva mi tajne pozorišne umetnosti. Daje mi razne knjige i traži da o njima donesem svoj sud.

‘Biće nešto veliko od tebe, samo se moraš osloboditi stida, treme i skromnosti. To su tri neprijatelja s kojima moraš da se boriš. U scenu moraš da letiš poput galeba koji hvata ribu, naglo se spusti i – čap! – već mu je u kljunu, ponovo se digne s njom i leti pun ponosa i zadovoljstva. Ne smeš da sumnjaš. Hvataj uloge i sve drugo u životu. Život je umetnost, a umetnost je život. Letiš, plavaš, brodiš i stvaraš svoju luku.’

»Učio nas je i da budemo lepi – kaže Branka Petrić. – Jednom je Mariju Milutinović našminkao kao Gretu Garbo!«

> VIŠNIK EPIHODOV DEJAN DUBAJIĆ
< VIŠNIK FIRS VIKTOR STARČIĆ

Nesuđeni slikar, ali i nesuđeni lekar! »Doktor« je bio i pre *Našeg malog mista*. U Jugoslovenskom dramskom pozorištu kruži u ono vreme anegdota da se Bulićevi prijatelji namerno razboljevaju kako bi mu priuštili zadovoljstvo da ih on leči.

Dr Isidor Papo ga, posle pomenute televizijske serije u kojoj igra ulogu Doktora Luiđija, naziva kolegom.

Na putovanja, na letovanje, obavezno nosi torbu s lekovima, špricevima, zavojima. Odlazi na Vojno-mediminsku akademiju, posmatra operacije. Jednom prisustvuje operaciji koju njegov prijatelj, hirurg, izvodi na plućima njihove zajedničke poznance.

»Grudi, znate šta su ženske grudi? Ono najlepše, sinteza ženstvenosti. Ali, kad lekar otvori grudni koš, izvrne kožu, prestaje lirika: meso, žile, žlezde javljaju se pred nenaviklim okom... Madona! Znate zašto ja volim medicinu? To je način da sazname nešto više o čovекu. Način da saznam nešto više o sebi. Na mnoge stvari tada gledate drukčijim očima.«

U Zatonu je spasao život Jovanu Konjoviću koji je od alergije počeo da se guši. Automobil nisu imali, a motornim čamcem stigli bi prekasno u Dubrovnik. Bulić je izvadio ampulu kalcijuma iz svoje torbe i – dao injekciju.

Ako mu je prisustovanje operacija pomoglo, kako je govorio, da bolje upozna suštinu čovečjeg života, njegovu bit, njegov mehanizam, boravljenje među duševnim bolesnicima (i u duševne bolnice je išao), pomoglo mu je, veruje, da otkrije nešto od fenomena mozga, misli.

»Promašio je, izgleda, karijeru, trebalo je da bude lekar«, veli u šali Mira Stupica. »Bio je sretan kad se ne-

ko od nas razboli. Trčao je, donosio lekove, davao savete, pravio meleme, zavijao prste. Odemo, recimo, na turneju, a zdravi smo i mladi bili, pijemo, jedemo, lumpujemo, igramo, a Karlo vrlo nesrećan što nema ni jednog pacijenta. Onda se dogovorimo: 'Danas si ti na redu. Kaži da te boli stomak.' Kažu mi: 'Miro, života ti, idi se nabodi na ježa, samo da Karlo može pincetom da ti vadi...' I ja odem u more, ali pazim da ne zgazim celom petom, nego samo malo da dodirnem ježa. Onda prikukam, a Karlo sa instrumentima trči kao lud...«

Bio je čovek mnogih zanata i raznih interesovanja. Voleo je, naročito, da ga smatraju »maherom« za automobilske motore. U Zagrebu je sebi podigao kuću, a drugu kuću je, takođe po sopstvenim arhitektonskim nacrtima, sagradio u Pučišćima na Braču. »Imam tamо kućicu, škatuljicu, divnu terasu i devetnaest borova... E, a šta ćeš, sve mi ide od ruke!«

Išlo mu je, nažalost, »od ruke« i s automobilskim nezgodama. Četrnaestog marta 1962, predveče, autobus u kome su bili glumci Jugoslovenskog dramskog pozorišta (ansambl *Idealnog muža*) sudario se sa kamionom, nekoliko kilometara iza Ralje na putu za Kragujevac. Teže je, javile su novine, povređen Karlo Bulić koji je sedeo na prvom sedištu levo iza šofera, a nekoliko putnika dobilo je lakše ogrebotine. Bulić, kome su povređeni pršljenovi, u toku noći prebačen je u Vojno-mediminsku akademiju. Moraće da miruje najmanje dva meseca.

TRAGEDIJA KARLO BULIĆ

Branka i Mlađa Veselinović šalju mu u Igalo, gde se leči od povreda, pismo-pesmu:

*Pa šta Karlo da ti kažem,
Sve što jeste, da ne lažem.
U salonu svi sedimo
Jedan s drugim besedimo.
Drugarsku atmosferu stvaramo
(a pomalo se ogovaramo!)
Ne prestaje nikako ledeno doba,
Al' nama je toplo od silnih proba.
Tvoje me pismo u srce dira,
Dosadno je, kažeš, sred onog mira.
Dejanu si napisao pismo,
Al' mi te zaboravili nišmo.
O kafici sanjaš, o svačemu pišeš,
Za ženicom, to znam, da uzdišeš.
A ona te ljubi, sve priča o tebi,
Pa to je njen Romeo, pa kako i ne bi.
Takav momak kao ti posustati ne sme!
Čujem slušaš samo crnogorske pesme.
Ako, ti uživaj, nek muzika svira –
Izvini, prekidam, baš me zove Mira
(jao što je »strašan« kad režira).*

»Sivo je bez tebe i na pozornici i u salonu«, piše mu Miroslav Belović i, na kraju, hrabri ga stihovima:

*Smiriće se bore,
Zablistaće more!
Radosnih zena
Čeka te tvoja scena.*

Dejan Dubajić: »Žao mi je što imaš bolove i veruj mi da bi bio red da preuzmem od tebe 25 % tih bolova, možda bi

se još neko našao za drugih 25 %, pa bi tako za polovinu bolova bio olakšan.«

U jednom pismu supruzi Dušici iz Igala:

»Kad ću ja zaigrati?!«

U junu 1973. teško je povređen u saobraćajnoj nesreći u Salakovcu kod Mostara, na putu za Sarajevo. Starija žena koja je došla da ga obide u mostarskoj bolnici: »Ako, tako ti i treba, kad nisi Bepinu odveo pred oltar!«

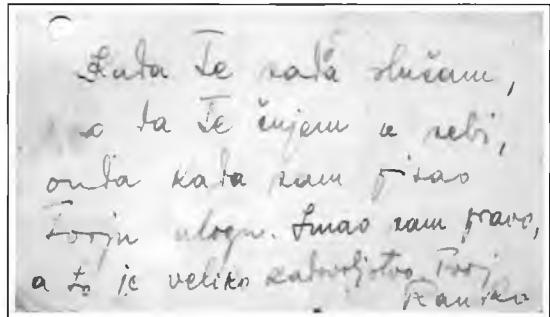
Bepina je, setiće se stariji čitaoci, ona dama iz *Našeg malog mista* koja četrdeset godina strpljivo i čežnjivo čeka da je njen Luiđi privede k oltaru. Početkom sedamdesetih Bepina, to jest Asja Kisić, i Doktor Luiđi, to jest Karlo Bulić, nisu bili samo televizijske zvezde; oni su u toj meri postali »živi« da ih je gledalište primalo kao stvarne ličnosti, identifikovalo se s njima. To je fenomen kakav na ovim prostorima do tada, a možda ni posle, nije zabeležen.

Karlo je doživeo veliki trenutak slave i popularnosti. Govorio je da na slavu ne daje ni pare, a da se popularnosti pomalo pribrojava. »Popularnost cenim onako i onoliko koliko vredi. Slava me nikada nije poremetila. Držim se one latinske ‘Sic transit gloria mundi’, Brzo prolazi slava ovozemaljska. Svaka slava mora se primiti i sa gorčinom i sa veseljem. Čovek se raduje ako za svoj rad primi neko priznanje, ako stekne afirmaciju, ali popularnosti neću da se radujem suviše, jer znam da posle nje dolaze tužni padovi.« (O *Našem malom mistu* i Luiđiju u posebnom poglavljju.)

Vratimo se pozorištu. Posle Dunda Maroja igra Džoa u komadu *Duboki su korenji*. Tri pojave, jedva deset reči, a cela uloga! »Majstor takozvanih scenskih minjonja«, sažima ocenu o njegovim epizodama Miroslav Belović. U te »minjone« idu, između ostalih, Lekar u *Kralju Liru* (Milan Boganović priznaje da je njegova transformacija bila

KOMEDIJA KARLO BULIĆ

PORUKA RANKA MARINKOVIĆA

takva da ga nije prepoznao), Tatarin u *Na dnu*, Gospodin u *Ledi*, Gluhonijemi prosjak u *Agoniji*.

»Bravurozni Karlo Bulić«, napisac Slobodan Selenić povodom Valenta Žganeca u *Na rubu pameti*, a za njegovog Zande Rotea u Marinkovićevom *Albatrosu* reči će da je »malo remek delo glumačke transpozicije«.

Ljubomir Draškić takođe svrstava Rotea među najuspelije njegove uloge: »Jedna od Plešinih najvećih uloga, i njegova. Taj par je bio prosto fascinant. Praktično je svojim ulaskom na scenu doneo neki Mediteran, duh Dalmacije. Imao je tu sposobnost da sa sobom donese jedan svet.«

Ta uloga, Rotea, izazvaće dr Hugo Klajna da u »Politici« objavi kratki esej o glumcima i kritičarima, da jednu »vrhunsku kreaciju«, koja bi zasluživala iscrpnu studiju, uzme za primer kritičarskog nemarnog ili površnog, u svakom slučaju nepravednog, odnosa prema takozvanim epizodama i epizodistima.

Prijateljski mu je blizak Ranko Marinković. Bliski su mu Marinkovićevi likovi. Već u Splitu, 1947, igra u *Albatrosu*: Zande Rote. Režira Tomislav Tanhofer. Ali, jedna od krune njegove glume biće Biskup u *Gloriji*. U Jugoslovenskom dramskom pozorištu, opet u Tanhoferovoj režiji, u ovoj ulozi nastupa 1956. Godinu dana kasnije za nju dobija Sterijinu nagradu (novčani iznos: 350.000 dinara).

Ranko Marinković mu šalje poruku na parčetu kartona: »Kada te sada slušam, kao da te čujem u sebi, onda kada sam pisao tvoju ulogu. Imao sam pravo, a to je veliko zadovoljstvo.« (Ranko mu, s vremena na vreme, piše kratka pisma, ponekad na italijanskom, ponekad naizmenično na italijanskom i hrvatskom.).

Kako je nastajao Biskup? »Kad sam stvarao taj lik, svaki čas mi je ponešto padalo na pamet. Čas vidim

nekog popa koga sam video negde u Dalmaciji, ko zna kada, čas nekog starca, čas ženu, i tako, malo-pomalo, osećam kako se nit po nit tka preda mnom lik biskupa. Od sitnih, najsitnijih detalja, kao majstor filigrana, osećaš da krojiš nešto što će da živi, da se kreće, da govori, nešto što će biti život na sceni.« *Biskupa igra i na Dubrovačkim ljetnim igrama*, 1980, u predstavi koju režira Georgij Paro. To je i poslednja njegova uloga.

Jedna komična epizoda vezana je za ulogu biskupa, ali jednog drugog, filmskog. Igrao ga je u *Litu vilovitom*. Snimano je na Hvaru, 1963. Biskup hvarske objavio je da će anatematiše sve meštane koji pristanu da statiraju, zbog toga što se u filmu pojavljuje jedan biskup i što se snima scena procesije za kišu. Propovedi biskupovoj u crkvi prisustvovao je i Bulić koji je došao da se uživi u atmosferu svoje buduće uloge. Hvarani, međutim, i pre biskupove anateme nisu statirali. Snimanje scene procesije za kišu, uglavnom sa statistima iz Splita, moralо je biti prekinuto zato što je – pala kiša.

U sećanjima onih koji pamte Karla Bulića iz prvih godina Jugoslovenskog dramskog pozorišta izdvaja se, među drugim njegovim ulogama, uloga Korbaća u Džonsonovom *Volponeu*. Milan Bogdanović napisao je da ga je Bulić »u trenucima načinio jezivo svirepim«, a Miroslav Belović da je u ulozi »dijaboličnog« Korbaća pokazao »elgrevkovski smisao za grotesku i smeli satirični potez«. »Volpone na italijanskom znači lisica – objašnjavao je glumac.

– Ja sam tumačio lik Korbaća-gavrana. Pošao sam od toga da se priklonim maski s elementima koje nose životinje. Suprotno od Volta Diznija koji je pošao od životinje ka ljudima, ja sam u stvaranju lika za ovu predstavu pošao od ljudi ka životinjama. Bolje rečeno, moj Korbać je imao nos nalik na gavranov kljun.«

BISKUP LITO VILOVITO

Koliko privatno liči na svoje uloge? Izjavljuje pred premjeru *Mirandoline*, 1953: »Igram čoveka koji se razbacuje parama, razmetljivca jednog, a u privatnom životu sušta sam protivnost. Nije lako biti glumac. Obično u teatru igramo ono što u privatnom životu nismo.«

Kada pokušava da definiše Bulićevu glumu, Ljubomir Draškić nalazi da je ona, u osnovi, najbliža »recepturi« Lorenza Olivijea: »Prvo sebi napravi masku, pa ide ka unutra. Znači, prvo vidi sâm sebe, nacrta se, pa onda, prema modelu maske, počinje da gradi lik. Pri tom se ne zadovoljava samo izgovorenim tekstom, nego se bavi i unutrašnjim problemima uloge. Sredstva su mu bila raznovrsna, uvek ih je menjao. Umeo je da igra savijen, umeo je da igra na sprahfeler, umeo je – kao, recimo, Tatarin u *Na dnu* – da zategne lice, imao je strahovito bogat repertoar izražajnih sredstava. Mogao sam ga prepoznati jedino po načinu govora, jer je, prosto, bio rob svog govora. Sredstva su mu bila unutrašnja, ali sa velikom spoljnom transformacijom. Uvek fantastično precizan u crtežu karaktera, on je tipičan karakterni glumac. I imao je neverovatna ubrzanja. Scenu u bunaru, u *Dundu Maroju*, igrao je u ritmu kao da je muzičar koji vodi ka komičnom krešendu.«

Sâm Bulić ovako objašnjava princip glume: »Vazda treba naći motiv koji mi pomaže da se preobrazim. Treba uspostaviti koordinaciju mozga i tela. Govor je samo deo mikike. Lice je samo deo maske koju čine i ruka i noge. Dugo ja to nisam shvatao. Onako jasno oblikovao sam u reči tek nakon svog iskustva sa sovjetskim režiserom Zavadskim na probama *Ivanova*. Kad smo radili taj Čehovljev komad, režiser i ja smo se vrlo dobro razumeli, iako znam tek dve-tri reči ruskoga.« Šta je, onda, gluma? »Cekokupna Šekspirova dela su mrtvo slovo na papiru, kao i

KARLO BULIĆ MIRA STUPICA

sve drame i komedije ovoga sveta zakopane u privatnim i javnim bibliotekama. Tek kada se ta dela čitaju, kada se izvode, njima se udahnuje život. Postoji hiljadu načina na koji delo može da se pročita i odigra jedna predstava. Ali, jedan je način glumca koji glasom, pokretom, izrazom ruši rampu između sebe i gledaoca, i svima se čini da je igra sâm život. To je gluma. Taj jedan način nikada nije savršen. Igrao sam Dunda Maroja više od 400 puta i uvek sam se iznova trudio da usavršim tu ulogu.«

Za ukus Vladislava Lalickog najbriljantniji je bio u Bienvom *Taocu*. »Verovatno najbolja Belovićeva režija, u velelepnoj Pašićevoj scenografiji. Karlo je igrao nekog pukovnika u penziji, Škota. Sjajno je pevao i, što je najinteresantnije, naučio je da svira gajde za tu predstavu. Svirao je uživo na sceni. Imao je dobar sluh, dobro je pevao, malo ‘crknutim’ baritonom, i veoma vešto.« Reditelj Belović misli da je njegova pesma »U kišnom septembru« jedan od najpotresnijih vrhunaca predstave.

Mira Stupica: »Kad mislim na Karla, mislim na tu vrstu glumaca. Glumci su čudne cvečke. Neki od prvih dana postanu glumci i traju pedeset i šezdeset godina, nepodrivi su. Ima, opet, glumaca na koje treba malo pričekati. Kad je Karlo došao u Jugoslovensko dramsko pozorište, bio je tačno u srednjim godinama. Nije bio star da igra karaktere, nije bio mlad da igra heroje. Imao je i tu svoju pevajuću melodiju rečenice. Tako je u početku na neki način bio malo skrajnut kao glumac. Dobijao je uloge, ali nikad nije dobijao velike zadatke. Kad je postao zreo čovek, odjedanput je buknuo kao divan, veliki glumac. Čim je bio na svom terenu, mediteranskom, kao u *Ribarskim svađama* ili u *Dundu*, dobro je igrao. Čim je bilo nešto drukčije, onda je bio malo u senci.«

Kad je došao u Jugoslovensko dramsko, Buliću je bilo trideset osam godina. U trideset devetoj igrao je Dunda Maroja. »Već u prvim svojim koracima otišao je u starce«, primetiće Miroslav Belović. »Nama, mladima, činilo se uvek da je mnogo stariji nego što je bio, pošto je igrao takve uloge, obično očeve«, seća se Nikola Simić. Verovatno pod tim utiskom, Mira Stupica vidi ga odmah »tačno u srednjim godinama«. I to s jezikom na sceni samo je delimično tačno. Lalicki smatra da je bio u stanju da savlada svaki akcenat. Podseća da je u dramatizaciji Krležinog romana *Na rubu pameti* govorio kao pravi zagorski seljak. Moglo bi se reći da je Krleža jedan od njegovih pisaca. Lenbaha, koga je igrao u Splitu i u Dubrovniku (kao gost u dubrovačkoj predstavi), smatrao je za svoju možda najveću kreaciju. Iste godine kad i Lenbaha, 1947, u Splitu je igrao u Križevca, a treći muški lik u *Agoniji*, Gluhonjemog prosjaka, tumačio je u Jugoslovenskom dramskom pozorištu 1965. »Ne mogu da sakrijem činjenicu da u prvom trenutku Krležine rečenice, koje su bogate mišlu i osećanjem, stvaraju izvesne teškoće, jer ih treba studiozno savlađivati, maksimalno se truditi – kaže u razgovoru sa Radoslavom Josimovićem. – Ali, kada se savladaju te duge rečenice, one nam postaju prisne i bivaju neobično žive i lake.« (Opsežni razgovor sa Josimovićem, o Krleži, objavljujemo u posebnom odeljku ove knjige.)

Privatno, jezik nikad nije dobro naučio. »Ja ne govorim dobro – priznaće iskreno u razgovoru sa Ivanom Hetrihom u emisiji »Srdačno vaši«, 1983. – Rodio sam se u Trstu, u kući smo govorili dalmatinski dijalekat. A školovao sam se u Italiji. Sintakse, gramatika, naučene pesme, sve je to talijansko, tako da nikada nisam poštено naučio našu gramatiku. To mi stvara neprijatnosti i smetnje. A naglasak? Dubrovački ima

KARLO BULIĆ VIKTOR STARČIĆ

jedan naglasak, srpskohrvatski drugi. Zatim, mešam ijekavštinu i ekaština. Tandara, mandara. K tome mi vazda daju da igram sad istarski, sad da govorim nekoliko jezika, tako da nikad nisam uspeo učvrstiti jedan govor. Eto, živim u Beogradu – ekaština, odem u Zagreb – ijekavština. Tako da sam malo zbumen. Ali, razumu me ljudi.«

Jugoslovensko dramsko pozorište Karlovog vremena bilo je teatar zajedništva i prisnih uzajamnih veza. Ali, u toj skoro porodičnoj zajednici, seća se Petar Slovenski, postojali su neki krugovi u druženju. Karlo se najviše družio sa, devet godina starijim, Viktorom Starčićem. Bili su nerazdvojni. Razgovarali bi obično na italijanskom. »Mogli su da nas ogovaraju koliko hoće«, kaže Slovenski. Mira Stupica pamti da su Karlo i Viktor Starčić uvek imali neke dispute između sebe. »Što narod kaže, kalpili su se. I mi smo uživali u tim njihovim igrarijama. Umeli su i da divno improvizuju, pa još kad bi se na sceni našli zajedno, kao u *Ribarskim svadama!* To je njihov milje bio. Iz tog miljea oni znaju hiljade rečenica koje mogu da se ugraraju u tekst a da ne smetaju Goldoniju, a da budu fantastične. Uvek smo iza kulisa stajali, gledajući kako će nas Karlo i Viktor na pozornici zabavljati.«

»Bili su majstori minijature« – dodaje Ljubomir Draškić.

– »I imali su obojica istinu na sceni. A kad je neko na sceni prirođan i istinit, onda je to gluma za sva vremena.«

Kada govore o Karlu Buliću, njegove kolege ga opisuju istim ili sličnim pridevima: šarmantan, duhovit, vedar, druželjubiv, topao, drag. Mira Stupica: »Karleto, Karletino, bio je jedan od onih ljudi kojih kad se setiš, prvo se nasmešiš.«

Deja mi Harry, poale 38 Brixickl Done stigea sau curiozitatea
premierului Luxemburg să fie acă redată premergător brixicelui
metodă cu care. Se observa se oscătanătirea - lecția sa
însoțită zăvorolini, reona, boala breschi și... să și se dea în
naie și relata și legături frumoase! O menișă doară.

Kans lth da vt right porom kwas kymia zi frako staf. Dote
Dosekano skoro, ber kerorikita kyle zi podes pre aktivna dina. Baci
il u nore i neka nikata niesme vloz re kordzty.
Dear je nocič biž et mere. Smeyali' das se. Dear je biž obce
vole.

Dacă și orice alt lucru.
Iară se sărbătorește la Crăciun.

Avgusta 1979. u Dubrovniku glumac Maks Furijan svoje-ručno ispisuje horoskop Karla Bulića:

PISMO VIKTORA STARČIĆA

Dragi Karlo,

Osnovni faktori Tvoje ličnosti su: *imaginacija, odlučnost, moć uveravanja i priylačnost*.

Konflikt kod Tebe je bitan, t.j. borba između iluzija i stvarnosti.

Pozitivna strana Tvoj karaktera jeste širok vidokrug, mnogostrane sposobnosti i prirodna osobina – privlačnost.

Ta je privlačnost instinkтивна i deluje osobito na suprotni spol ali i pomaže da gotovo svuda stekneš prijatelje. Više voliš priskrbeti nego postići u materijalnom pogledu.

Najbolji faktor u »Bika« jeste objektivna koncentracija i disciplina kada je na svom poslu.

»Noge« Bika moraju čvrsto stajati na zemlji tako da se i žestina Tvoje naravi ublažuje smehom i smisлом за humor.

Zapis u Tvojoj »zvezdi« pokazuje moć koja je ravna kruni, ali istovremeno zahteva sposobnu glavu da je nosi.

Sa gornjeg sledi dugi život uz umjereno rasipanje energije.

Honoré de Balzac rođen je u Tvojoj dekadi »Bika«. Pa i slikar Salvador Dali – Espanja.

Tvoj Maks Furijan

MURTIĆ SKICA

Važio je za velikog kozera, a žalio se da mu rečenica ne teče glatko: »Misli mi se ne formiraju kao kod ljudi koji su vični govorništvo. Samog sebe prekorevam što sam takav. Ali, šta mogu. Ja nisam 'šlagfertig'. Bolje i bogatije osetim misli u samome sebi, nego što ih verbalno mogu preneti.«

U poznjijim godinama sve teže je podnosio beogradski vazduh, posebno zbog svojih stalnih problema s plućima: »Teško dišem, bronhije su mi pune čadi, vlage i vrućine i ove panonske košave. Dišem na škrge!« I, što je bio stariji, jača je bila njegova čežnja za morem. Kad god je mogao, vraćao se miru svoga doma u Pučišćima. »Jadran je – govorio je – od mene stvorio ono što jesam. A more je neka davna kost u grlu. Neka davna tuga, slična opojnosti, i radost dečaka kojoj se uvek vraćam, u koju verujem i pored godina minulih. Ono me čini radosnim, mlađim, mada se vremenom ne meri ništa, barem onim objektivnim kome smo svedoci. Vredi trajati i istrajati, makar i u nekom drugom pejsažu, makar nosili čežnju da smo negde daleko ispunjeniji, da nas tamo više ima.«

Pitao se često, zagledan iz Pučišća u tugarska brda, ima li smisla sve to što je radio: »Često puta sam razočaran sa-mim sobom. Imam osećaj, možda previše autokritički strog, da je sve što sam učinio – jalovo. Pa onda, dogodi mi se da sretнем nekog čoveka koji mi za neki doživljaj koji sam mu pružio kaže neku toplu reč, i ja pomislim: možda je ipak nešto ugodno ostalo u gledaocima kao sećanje na mene. Tada nekako živnem.«

Zabavljen tuđim licima, kao da se polako i postepeno navikavao na sopstveno. To je i priznao u jednoj poznoj povesti: »Mislim da sam navikao na svoje lice. Koji put mi se kroz njega pojavi pred očima čitav moj život, koji put se ne prepoznam, ne mogu verovati da sam ja – ja. Pi-

tam se: šta je to što je ostavilo tragove života na tom mom licu? Zašto je ono baš takvo kakvo je? Slična pitanja dovođe me do razmišljanja, do čuđenja zbog tog fenomena, tog ličnog pečata koji svaki čovek nosi na sebi. Zašto sam baš takav? Odgovor na to pitanje nije samo stvar ogledala, to su misli koje te prate danju, u besanim noćima, kroz samoću.«

Od Jugoslovenskog dramskog pozorišta opršta se ulogom Viktora Viktorovića u Erdmanovom *Samoubici* koji je premijerno prikazan krajem oktobra 1971. Dve godine kasnije odlazi u penziju. Izjavljuje: »To se ne zove penzija, već zaslужeni odmor. I dalje ostajem član Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Ali, sada sam u boljem položaju, jer mogu da biram uloge.« Milan Đoković, upravnik JDP-a, 25. oktobra pismom ga obaveštava da je Savet pozorišta odlučio da se izmeni dosadašnji naziv *počasni član* i da se uvede naziv *doživotni član*. »Savet je stao na gledište da novousvojeni naziv više odgovara stvarnom odnosu članova koji su otisli u penziju ali su i dalje spremni da svoju dragocenu umetničku saradnju uvek pruže Jugoslovenskom dramskom pozorištu.«

Preminuo je u Beogradu, 19. oktobra 1986. Komemoracija u Jugoslovenskom dramskom pozorištu održana je 21. oktobra u 11 sati, kremacija na Novom groblju istoga dana u 13 sati.

Reči koje bi mogle da stoje kao epitaf: »Glumac kao ja podseća na umorna putnika koji nikada nije stigao u svoju Kordobu, pa ma gde ona bila. Možda sam sustao na pola puta. Nit na javi, nit u snu.«

Jovan Ćirilov, u NIN-u, povodom smrti: »Životi koje vredi živeti često su sastavljeni od takvih paradoksa –

POSMRTNA MASKA KARLA BULIĆA SAM SEBI NAPRAVIO

SONJA HLEBŠ KARLO BULIĆ

bio je veliki kreator uloga u komedijama, bio je zapravo veliki dramski i karakterni glumac; Trščanin po rođenju, sa jezičkim melodijama svoga zavičaja do poslednjeg daha i natopljen velikom kulturom Italije, pored naše kulture, sve svoje darove dao je Beogradu i bio njegov ugledni građanin; umetnik koji je gajio kult skromnog služenja umetnosti pozorišta, ne brinući za široki publicitet, u finalu svoga puta stekao je veliku popularnost na televizijskom ekranu kao dr Luiđi u seriji *Malo mesto*. Ali, svim tim paradoksima Karlo Bulić dao je eleganciju svoje ljestnosti, skladnost jedne tople prirode koja je imala smisla za lepotu na svakom koraku, za detalje na sceni i za pojedinosti u životu, za svoje prijatelje iz glumačkog salona i za sadržajan život.«

Za kraj, sećanje Sonje Hlebš, napisano za ovu knjigu:
»Iznenadilo me je kad sam nedavno pročitala da sam u petnaest različitih predstava bila na sceni zajedno sa Karloom Bulićem. Ali, kako sam ja davno otišla iz Jugoslovenskog dramskog pozorišta, mnoga su sećanja potisnuta tako daleko da povremeno sumnjam da se to uistinu dogodilo, ili mi se samo tako pričinjava. Neka imena, a i likovi, vremenom su postali nečujni i nevidljivi, pa kad uspem, uz dosta napora, da ih približim sadašnjosti, mislim da je radost obostrana.

Ali, Karlo se nikad nije previše udaljio, možda zato što smo *Dunda* najčešće i najduže igrali. Uvek sam volela da ga slušam. On se i inače u mnogo čemu razlikovao od svojih kolega, ali pre svega zbog posebne jezičke boje koja je sasvim sigurno bila najmuzikalnija. Sećam se kako sam mu to često govorila, a on bi se smejavao i govorio kako će mi jedanput nešto doneti, pa ču i ja tako lepo da pevam kao on. I zbilja, na jednoj od sledećih predstava *Dun-*

da dao mi je tekst jedne stare tršćanske pesme, tvrdeći da nema Triestina koji tu pesmu ne zna. Još me je upozorio da se u venecijansko-tršćanskom narečju za naš glas ž upotrebljava x.

*Anche tram de Opcina xe nato disgrazia,
venendo xo da Servola, in mar el xe anda.
Grazie Dio ch'era giorno de lavor,
se no, finiva tutti in bocca bacalar!*

Naravno da sam naučila tu pesmu, znam je i danas, ali Karlova muzika se kod mene ipak ne čuje. To je pripadalo samo njemu, kao i načinu njegove glume. Mislim da on nije bio glumac transformacije. A i zašto bi? Dundo Maroje je bio kao Karlo, Korbać iz *Volponea* bio je kao Karlo, Paron Toni iz *Ribarskih svađa*, i toliki drugi. Naš Karleto! Dragi i dobri, duhoviti i šarmantni mladić sa sedom kosom, kakvog sam upoznala prvih dana osnivanja našeg pozorišta i kakav je ostao u mojim mislima do danas.

Poslednji put sam ga videla u njegovoj lepoj kući na Braču. Ispunio se njegov san: da ima kuću na obali, sa mirisom ostrva. Kako je samo bio srećan! I sad vidim njegove velike sivoplave oči i – u njima more.«

Porodična hronika, koju prilažemo priči o Karlu Buliću, samo je nesiguran pokušaj hronike. Oni koji bi mogli da pomognu svojim svedočenjem nisu, nažalost, među živima ili su već u godinama kada sećanja blede. Nema Karlovog brata Bruna koji je, po svemu sudeći, u porodici bio jedini radoznali hroničar loze Bulića. Porodičnu istoriju Karla Bulića rekonstruišemo pre svega zahvaljujući trudu njegove čerke Maše.

Majka Magdalena, od Lončarića, rođena je u Mlinima 1878, a umrla 1933. Otac je rođen 1876. u Tugarima pod Mosorom, a stradao 18. juna 1918. kada je nepoznata podmornica torpedovala brod 'Vilu' kod Planke u šiben-skim vodama. (Podatke o rođenju majke i oca navodimo prema indikacijama u pismima Bruna Bulića bratu Karlu.) Imali su četiri sina. Sva četvorica rođena su u Trstu. Prvi sin, Ivan (Nino), rođen je 1900, a umro je od tuberkuloze u trideset i nekoj godini. Oženjen je bio u Trstu, Italijankom. Ima sina, sada Don Alesandra Bulića koji je u Vatikanu. Završio je tri fakulteta, govori nekoliko jezika, ali ne i jezik svoga oca.

O Brunu, koji je rođen 1903, više podataka dajemo u uvođu poglavlja »Bruno Bulić: Pisma bratu«. Od trojice braće bio je najbliži Karlu. Celog života su se dopisivali. »Veliki je čovek – govorio je Karlo. – On mi je kao neki putokaz. Zna meru. Napiše mi dva-tri retka, njegova gledanja na neke stvari koje sam učinio. Povezuje u životu moje kreacije s nekim ili nečim što smo skupa videli ili doživeli.« Umro je u Zagrebu 1990. Ima kćerku Made koja je pedijatar.

O tragičnoj судбини brata Mate, godinu dana mlađeg od Karla, i o njegovoj porodici takođe nešto više u poglavlju »Bruno Bulić: Pisma bratu«. »Čovek koji nije imao sreće«, kaže Maša Bulić. Umro je 1985.

U prvom braku, sa Karлом, Karlo Bulić je ostao nekoliko meseci. Drugi put se oženio 1945. Nerom Harasić (1920) koja je posle Drugog svetskog rata bila vlasuljarka u Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu. Vera Laurenčić, njena školska drugarica, svedoči da su Nerini roditelji bili vrlo imućni ljudi, povratnici iz Čilea. U tom braku rođena je 1946, u Splitu, kćerka Maja. Karlo i Nera preselili su se u Beograd 1948, a razveli 1954.

VANESA I MAJA UNUKA I KĆER

Nera je 1960. otišla kod sestre u Švajcarsku gde se preudala i gde i danas živi. Maja se udala 1966, a 1968. sa mužem otišla najpre u Švajcarsku pa u Venecuelu gde sa porodicom živi poslednjih dvadeset pet godina. Dvadeset osmog avgusta 1976. Karlo je postao deda. Maša Bulić: »Sećam se tog dana kada nas je Maja obavestila da se rođila Vanesa. Karlo je bio strašno ponosan, radovao se što je to devojčica, ali mu je bila i neka tuga u očima zbog toga što ne može da je drži u rukama. Sećam se da je otišao kod zlatara Ferfolje da naruči minđušice u obliku alke,

koje su se stavljale devojčicama dok su još bebe a skidale prilikom venčanja. Ne znam da li je to dalmatinski običaj ili običaj u Italiji, ali Karlo ga se držao.« Otac i kćerka su se redovno dopisivali, a Maja je, kad su prilike dozvoljavale, jednom godišnje dolazila u Jugoslaviju.

Dušanku Simić, koja je sedam godina bila balerina u Beogradskoj komediji, ali je zbog slabog zdravlja prešla u suflike, u Jugoslovensko dramsko pozorište, Karlo je upoznao u pozorištu. Pričao je: »Postali smo najpre veoma dobri prijatelji. Privukli su je moja zrelost i odnos prema njoj. Razume-

li smo se. Nastupili smo jedno prema drugom kao čovek prema čoveku. Postali smo bliski i jednog dana, vrlo jednostavno, upitao sam je hoće li poći sa mnom. Pristala je.«

Venčali se 4. novembra 1954, u osam ujutro, u beogradskoj opštini Neimar. Kumovi su bili Saša Beložanski, scenograf, i Radmila Pigović-Bah, korepetitor. U devet je svako otišao na svoju stranu, na probe. Kćer Mašu dobili su posle dvanaest godina braka. Živeli su najpre u sobi 3,5 x 3,5 metra, u ulici Černiševskog. Ali, svako zlo ima svoje dobro. Posle teške saobraćajne nesreće (slomio je kičmu, dve godine bio na bolovanju i na štakama), kad su ga posetili neki beogradski rukovodioci, začudili su se kad su videli gde stanuje. Drugovi su se sažalili i 1962. dođeljen mu je stan od 65 kvadratnih metara u Kralja Milutina 23. Opis stana u zagrebačkom »Novom stanu«, 1971: »Zidovi su prekriveni pariskim tapetama rijetkih velikih ruža svježine crvene boje. Tapetama su prekrivena i vrata što vode iz dnevne u spavaću sobu. 'Hteli smo postići ono što se u prirodi ne nalazi: da ružama budemo okruženi sa svih strana – kaže Karlo. – Ruže smo izabrali zato što ih najviše volimo zbog mirisa, a i stvaraju posebnu porodičnu, intimnu atmosferu. Malo su živahne, ali mi ne volimo preteranu mirnoću, hladne površine, nego 'meko razdraživanje'. Možda soba nije stilski čista, ali mi smo u nju uneli ono što nam se svidalo.«

»Stan je dom – objašnjavao je Karlo – otud i reč domovina. Stan je minijaturna domovina u kojoj se živi i život stvara, u kojem se identifikuju osobine svih ukućana. I ovaj je stan, ovakav kakvog vidite, plod zajedničkih nastojanja supruge i mene. Iz svega proizlazi zaključak da sam jedino u stanu – Karlo Bulić.«

Dušica, kako ju je Karlo zvao, preminula je 15. aprila 1999.

DUŠICA

DOKTOR LUIĐI KARLO BULIĆ

NAŠE MALO MISTO DOKTOR LUIĐI

Kada je u februaru 1970. prikazana prva epizoda serije *Naše malo mesto*, Karlo Bulić bližio se šezdesetoj. Već je više od pola svoga veka, strpljivo i ozbiljno, gradio pozorišnu karijeru karakternog glumca posebne boje i specifičnog izraza. U Jugoslovenskom dramskom pozorištu, u kome je od osnivanja, važio je za umetnika koji, takoreći u senci, majstorski stvara minjone od uloga, kako je njegova ostvarenja nazvao reditelj Miroslav Belović. U međuvremenu, imao je nekoliko »minjona« u filmovima (glumio je još 1947. u *Slavici*), ali nije dotakao ono što se zove javna slava.

Onda ga je Doktor Luiđi preko noći izveo iz njegova spokoja i upleo se u njegov život tako snažno da je to bilo ravno potresu. Postao je ličnost sa naslovnih strana televizijskih revija, popularnost mu je rasla iz nedelje u nedelju, novinari su pratili svaki njegov korak, opisivali, rečju i slikom, maltene svaki njegov dan, a televizijski gledaoci, širom one Jugoslavije, od nekog vremena nisu u Luiđiju videli Karla Bulića, pošto je uloga, moglo bi se reći, glumca uzela pod svoje. Izjavljuje: »To je moje proleće, to su one crvene trešnje tatarske zakačene o uho detinjstva.«

Ko je Doktor Luiđi? Jedan kritičar daje ovaj sažeti portret: »Padovanski student, zaljubljenik u Dantea, okoreli neženja, žovijalni hedonista i vedri rezoner koji sve životne nedače prima sa skepsom, ali i s nekim neuništivim optimizmom.« Uzalud Bulić uverava da intimno nema ničeg zajedničkog sa Doktorom (osim, možda, ipak u ljubavi prema medicini). Gledaoci misle drugačije: Luiđi je samo drugo ime za Karla.

Hroniku malog mesta, negde u Dalmaciji, ispisuje lokalni poštar, alias omiljeni splitski novinar Miljenko Smoje. Režira Daniel Marušić. Snima se serija u šest epizoda. Snimanje je počelo, a da scenario još nije bio završen. Lik je, sećao se Karlo, trebalo stvoriti već u prvom nastupu, a kako? Pre svega, ko je taj doktor? »Mora da je bio osobit čovek. Roditelji su mu dali ime Luidi. Zašto? Studirao je u Parmi, Dante mu je omiljena knjiga, a živi u našem malom mistu. Video sam dotura ne kao kliničkog lekara, nego kao intelektualca koji se spustio u narod sa onim malim osobenostima u kojima nema zlobe, iako on neprekidno toj svojoj sredini, naizgled nadmeno, podmeće svoju univerzu kako bi joj pokazao da je iznad nje. Dotur, u stvari, svojim grubostima, i prema pacijentima i prema ženi, skriva svoju sentimenalnu, čovečnu prirodu. Ja sam ga slikao u maštii. Kako hoda? O čemu sanja? Mislio sam, možda ga nosim u sećanjima još iz detinjstva. Možda je on deo onih dragih uspomena koje su nepovratno otiše... Sebe u toj ulozi nisam mogao da zamislim bez brade i brkova. Hteo sam da mu dam obeležje epohe koja više nije živa, ali koja se na razne načine oseća u svakoj maloj kali u Dalmaciji.« Uz oduševljenje gledalaca, posle prvih epizoda javljaju se i oštре kritike. Navodno je serija uvredljiva »po Dalmaciju i Dalmatince«, netačno slika događaje i atmosferu toga kraja. Neki u »obeležju epohe« vide izlaganje ruglu ljudi u Dalmaciji. Oглаšava se ugledni splitski književnik Živko Jelacić: »Tешко je naići na slučaj da je pod simboličnim naslovom *Naše malo mesto* čitava jedna pokrajina predstavljena kao četa idiota. Humor beogradskog kruga pokatkad ima Domanovićevu oštrinu, humor zagrebačke sredine izvire iz Kerempuhova oštroumlja, a humor tandemata Smoje-Marušić, lišen svakog podteksta, ostao je na predratnoj novinarskoj vrpci po

kojoj se Dalmaciji prilazi kao rezervatu cirkusanata i zabavljača improviziranih od veoma lakog materijala... Dalmacija nije malo pijano mjesto koje luta (i pluta!). Takav humor je gol i čini medvjedu uslugu Dalmaciji.« Odgovara Miljenko Smoje: »Četa idiota? Svi likovi iz *Malog mista* su promučurni, zdravi u svakom pogledu. Očit je jal Živka Jeličića. Jašući trideset godina na Pegazu, za dvadeset čitalaca, taj književnik nikad se nije uspio probiti do publike i velikog broja ljudi. Ja sam na svom humorističkom magarčiću osvojio hiljadu gledalaca – bez dotacije.« Daniel Marušić, Karlo Bulić, Zdravka Krstulović i Asja Kisić u glas izjavljuju: »Dalmatinski humor izdigli smo iznad lokalne sredine, ismijali sami sebe i druge, jer volimo 'malo misto', i upravo zato bili smo smiješni i prihvaćeni. Radili smo iz ljubavi.«

Na sednici CK SK Hrvatske predstavnik Dalmacije postavlja pitanje dalje sudbine *Malog mista*, povodom ponovnog prikazivanja: »Osim crnog humora i bljutavih riječi, i to sve na račun našeg društva i pređenog puta, serija ništa drugo ne nudi.«

Nedeljom uveče, u vreme emitovanja epizoda serije, opustele bi ulice i kafane jugoslovenskih gradova. Splitsko i riječko pozorište morali su otkazivati večernje predstave, a na koncert Simfonijskog orkestra RTV Zagreb u Splitu došlo je jedva pedesetak ljudi, iako su sve karte bile prodane u pretplati.

Kritike odlažu nastavak snimanja novih epizoda, posle prvih šest. Ali, već u leto 1970. novine nadugo i naširoko izvestavaju da se u Starom Gradu na Hvaru snima još sedam epizoda koje obuhvataju vreme od 1956. do današnjih dana. Čitamo kako Karlo Bulić mora da se brani i od mlađih i od starijih obožavateljki. Kad prolazi gradićem, ljudi prave špalir i put mu posipaju cvećem, a žene traže

VELIJOŽE U GOSTIONI

NAŠE MALO MISTO

savet od doktora. »Štor Karlo se u opštem haosu ponaša kao da mu je doktorska titula upisana s rođenjem.«

U jednom času Karlo Bulić preti da će napustiti snimanje novih epizoda. Ne, neće napustiti snimanje, ali je ljut. Četiri-pet puta dolazio je u Zagreb da se sa rukovodicima Televizije dogovori o međusobnim obavezama. Govorili mu da se ne brine, sve će biti u redu. Potpisani ugovor dobio je tek mesec i po dana kasnije. Honorar po epizodi 3.500 dinara, »što je, u poređenju sa honorarima glumaca u drugim serijama na televiziji, gotovo smešno malo.« Dodaje, kao da se nevoljno pravda: »Živimo idealno Dušica, Maša i ja. Jedino je tužno što posle toliko godina poštenog rada moram da razmišljam o novcu. Mnogi misle da mi je Luiđi doneo šolde. Mogu da im kažem samo to da sam za pet kratkih reklamnih emisija za kafu 'Frank' dobio više nego za obe nastavke 'Našeg malog mista'. Ja sam plaćen manje od berača grožđa u Starom Gradu.«

U nastavku u seriju ulazi novi lik. Servantes (Ivica Vidović) u Malo mesto vraća se iz Amerike s jedinim blagom, prevodom *Don Kihota*, od koga je, međutim, preveo samo naslov. Čudak, pustolov, umišljeni pesnik. Odmah osvaja simpatije gledalaca i pridružuje se, po popularnosti Luiđiju, Bepini (Asja Kisić), Andi (Zdravka Krstulović) i Roku (Boris Dvornik). Ali, scenarista Smoje jednim potezom pera uklanja Servantesa iz serije: u desetoj epizodi on biva surovo ubijen. To izaziva žučne proteste koji u štampi dobijaju razmere opštег plebiscita: da li se smelo tako postupiti sa Servantesom? Saznaje se da je ozbiljnih raspri bilo i unutar ekipe. Bulić: »Nismo uspeli da nagovorimo Smoju da izmeni tekst. I ja sam duboko nezadovoljan tom surovom, neo-

pravdanom smrću i slikom ljudi iz malog mista koji ne samo da mirno gledaju Servantesovo umiranje, nego ga još provo-
ciraju. Nisu ljudi naših malih mista Mediterana toliko suro-
vi.« Marušić, pak, staje na stranu Smoja: »Dalmacija je, mno-
go više nego što mislimo, tmurna, ozbiljna i vrlo često okrut-
na. Možda zvuči paradoksalno, ali Dalmacija je mnogo bliža
Španiji nego Italiji. I tako Servantes okrutnošću ljudi iz ma-
log mista biva gurnut u smrt.«

Ali, »slučaj« sa Servantesom nije ništa prema »slučaju« Bepi-
ne. Kako odmiču epizode serije, gledaoci imaju sve manje
razumevanja za ponašanje Luiđija koji četrdeset godina okle-
va da Bepinu privede k oltaru. Ženski deo publike ne krije, u
tom smislu, ljuntnju, čak bes. Žene obasipaju pismima Bepi-
nu, odnosno Asju Kisić, savetujući je »u poverenju« kako da
osvoji Luiđija i prisili ga (obrlati) da je venča. Mesni župnik
prilikom propovedi saopštava da mu je drago što u njihovoj
sredini borave dr Luidi i šjora Bepina, bila bi mu posebna
čast kada bi ih on mogao venčati.

Bepina će se udati tek u poslednjoj epizodi serije. Sveštenik
u Starom Gradu ne dozvoljava da se scena venčanja snima
u njegovom hramu. Snimljena je u jednoj splitskoj crkvi, uz
dozvolu samog nadbiskupa. Ali će Bepina u poslednjoj epi-
zodi i umreti. To tek pokreće buru negodovanja. Naslov u
novinama: »I nebo plče za Bepinom«. Smoji prete: ili će
Bepina ozdraviti, ili će on završiti u bolnici! U ankete se
uključuju poznate ličnosti. Marija Crnobori: »Ne, ja nisam
svojoj svesti dozvolila da prihvati Bepininu smrt. Pomislila
sam da svako može da boluje, ali i da bude izlečen. Ja hoću
drugi kraj, zato neka se serija nastavi što pre.« Milan Kova-
čević: »Meni ništa ne bi smetalo ako u nastavku serije, ako
je bude, Bepina oživi. U stvari, mi je nismo videli na odru,
nije bilo sahrane, prema tome vrata su ostala odškrinuta.«

KARLO BULIĆ ZDRAVKA KRSTULOVIC

KARLO BULIĆ ASJA KISIĆ

KARLO BULIĆ BORIS DVORNIK

Bepina je umrla u trenutku kad su joj se ispunili svi snovi: dobila je venčanu haljinu, popa i orgulje, kuma, zakonitog muža i, povrh svega, parcelicu na groblju. Ali, ako nije viđena »na odru«, zašto Smoje ne smisli obrt i izlečenu Bepinu vrati u seriju? Apelima za spas Bepine pridružuje se i pesnik Miroslav Antić koji u novosadskom »Dnevniku« objavljuje otvoreno pismo Karlu Buliću: »Poštovani gospodine Buliću, prijatelju svih naših kuća, dobri moj dolute Luiđi, molim vas da mi pomognete. Pogledao sam i poslednju emisiju serije *Naše malo mesto*, pročitao ono na kraju 'udio' – ali neću da se to tako svrši. Vi ste, sa Borisom Dvornikom, sa Ašjom Kisić, sa svima iz te serije preuzeli veliku odgovornost. Naterali ste nas da vas volimo, da verujemo u taj svet, divno ste nam ga zidali, a sad, odjednom, sve se srušilo. Ako znate kako izgledaju suze kao krofne, dolute, ja sam tako plakao opraćajući se s vama. Plakao sam kao kamenje. Ko balote. Oštija, rođeni moj, ne dajte mom kolegi Miljenku Smoju da ovo bude kraj. Neću da vas poredim sa nekim drugim emisijama, koje traju po godinu dana, nije fer, nije

KARLO BULIĆ IVICA VIDOVIĆ

ni pejtonski u redu, ali šta će ja sada bez vas? (...) Neka Bepina ne umre (...) Doture, džaba vam Dante, džaba vam diploma, dođavola svi pacijenti koje ste izlečili, ako ovoga puta Bepina umre. (...) Zasučite svoje rukave i izlečite Bepinu, jer time činite dobro celoj zemlji.«

Kolektiv Muške krojačnice Narodnog pozorišta u Sarajevu poručuje scenaristi: »Dovedite Bepinu smjesta k nama u Bosnu radi promjene vazduha. Pišemo u ime mnogih Bosanaca koji bi voljeli vidjeti šjoru Bepinu u šetnji sarajevskom Baščaršijom sa starim poznanikom, malim buzrazerom. Usput, neka dotur svrati u Kladanj na mušku vodu.« Čitaoci u pismima »Slobodnoj Dalmaciji«: »Ako je potrebna krv za šjoru Bepinu, javite, i ja stižem prvim autobusom. Krv mi nije loša, premda je malo postarija. Grupa je 0, sedimentacija 3, a krvna slika je četiri i pol milijuna prema pet tisuća i 700.« »Bepinu treba spasiti, jer je ona uzor svim našim ženama i kroz trinaest nedjelja očitala im je lekciju s koliko se strpljivosti i dobrote treba odnositi prema mužu. Da su sve žene kao Bepina, blagostanje bi

KARLO BULIĆ DANIEL MARUŠIĆ

bilo u svakoj obitelji.« Samo jedno pismo, s potpisom »Dobili pape«, sadrži osudu »licemjerne Bepine, jer je 40 godina živjela nevjenčano s likarom, spavala s njime u griješu i bila na sramotu poštenim hrvatskim ženama«. »Dotur Luidi neka nađe čestitu ženu koju neće vući za nos nego će je odmah odvesti prid oltar, pa ako bude božjeg blagoslova, još će mu i djecu izroditi.«

Emitovanje drugih sedam epizoda serije počelo je u februaru 1971., a završeno je u proljeće te godine. Na kraju odjavne špičice stajalo je: »Adio... i nikad više!« Smođi, u telefonskom pozivu: »Pa nisi pametan čovek, blesav si, majke mi. Dosta me-ni, bre, u životu i jada i nevolje. Dosta mi ratova i bolesti, nego pametan si čovek pa sedi i napiši nama drugi kraj!« Na sveopštu žalost televizijskog puka, drugog kraja nije bilo.

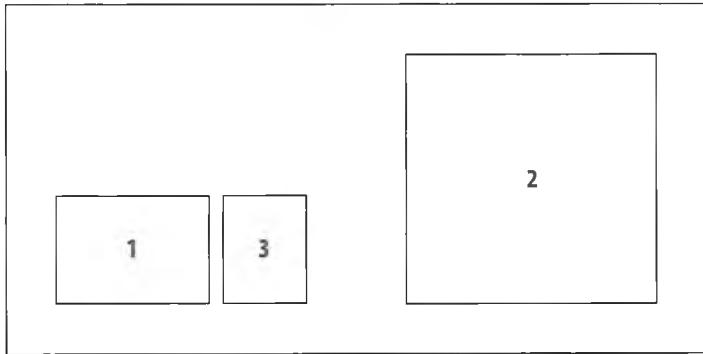
Glumac može konačno da predahne. Još jednom objašnjava da je Doktor Luidi čista glumačka tvorevina, ali ne krije da se odrekao Karla Bulića dok je radio Doktora Luidija. Slično kaže Asja Kisić, do *Malog mista* skromna splitska glumica: »Bepina je meni ukrala pravu Asju.« Priznaje i Bulić, u vreme dok još traje snimanje: »Nažalost, sada više nisam toliko Karlo, jer još uvek nosim sa sobom osobine doktora Luidija. To dokazuje da sam ga zaista intenzivno gradio i nosio u sebi. Ali, nadam se da će on uskoro isčeznuti, jer ne bih htio da budem doktor Luidi.« A 1971., na završetku posla: »Valjda ću se, o dragi bože, jednom vratiti Karlu Buliću. Žao mi je što sam s Luidijem ubio sebe. S novim se likovima trudim, pokušavam ubiti Luidija kojeg bih se rado otarasio, smeta mi.«

Daniel Marušić: »Jednom sam izjavio da je Karlo Bulić posljednji dalmatinski gospodin. Karlo Bulić je, nažalost, posljednji dalmatinski dr Luidi.«

MOJ PAPE
MASA BULIĆ
PISMA BRATU
BRUNO BULIĆ

MOJ PAPE

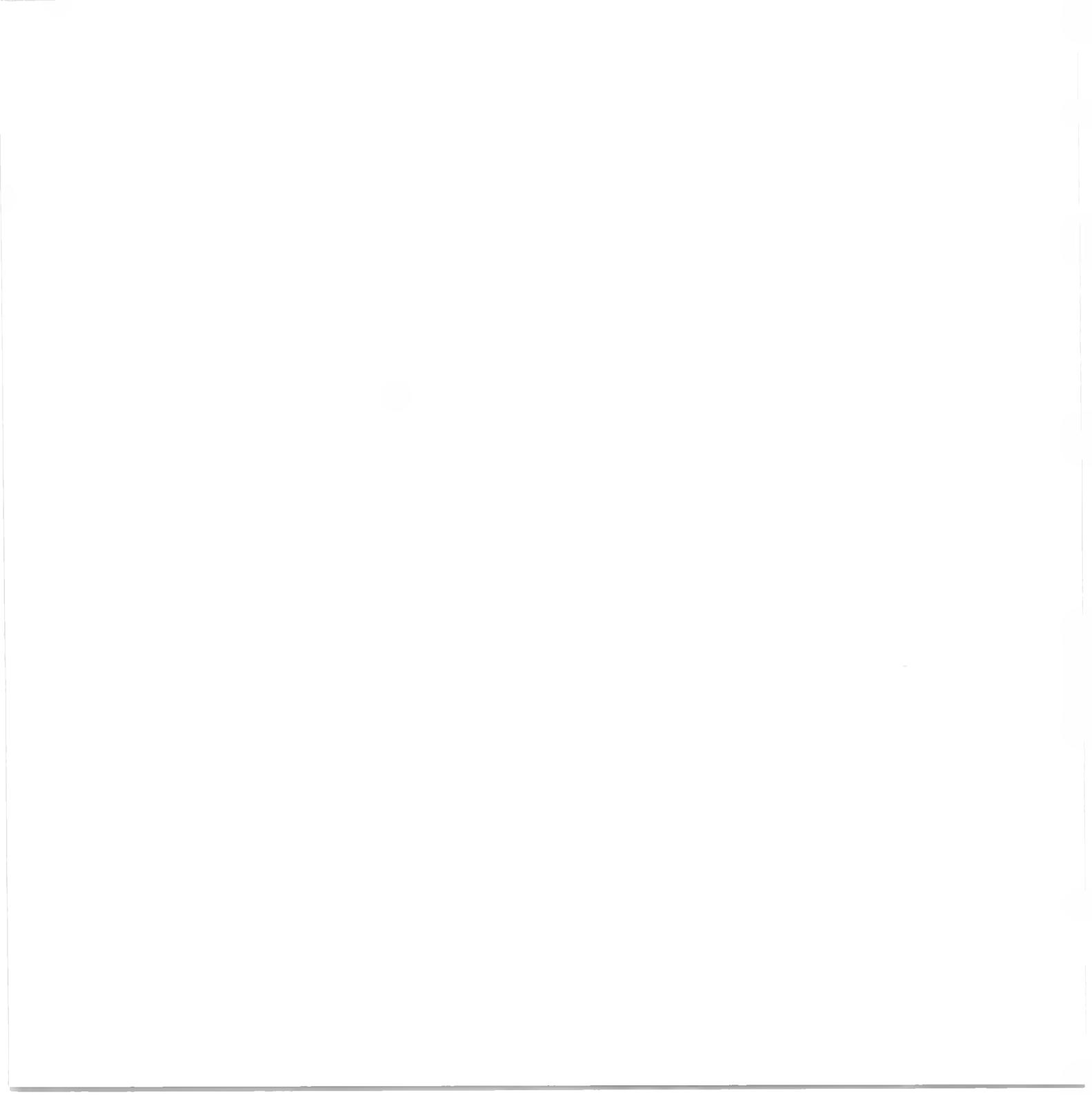
1. VANESA I MAJA
2. KARLO MAŠA DUŠICA

PISMA BRATU

3. LUTKE BRUNO BULIĆ

SVI MOJI »NEPRIJATELJI«

Dundo Maroje: moje prvo »veliko« pozorište. Imala sam nepune tri godine. Jako sam bila vezana i za Dušicu i za Karla i nikako mi nije bilo jasno kad mi kažu da idu da rade. Volela sam lutkarsko pozorište i teta Donku koja me je uvek vodila iza scene. Sa Mimom (Dušica) često sam išla u dečje pozorište, neke predstave sam gledala i više puta, ali s ponovljenom radošću i s novim uživljavanjem u priču.

Jednoga dana bile su dve predstave *Dunda Maroja*: matine i večernja. Karlo pomisli da bi bilo dobro da me devojka Stana, koja me je čuvala, dovede na matine, pošto je i Mima imala predstavu iste večeri na Maloj sceni Jugoslovenskog dramskog. Karlo je verovao da će mi posle toga biti jasno gde on to radi i šta radi, pa će se i moj bol prilikom svakog našeg odvajanja ublažiti. Naravno, nije gajio iluziju da će nešto razumeti od predstave, jedino se plašio da mi ne буде dosadno. Pretpostavljam da se nadao da će mi on držati pažnju dok je na sceni.

Mima i ja smo toga dana kupile ružu koju je trebalo da dam Papi u gardarobi posle predstave. Ruža je, međutim, za sva vremena ostala na portirnici službenog ulaza u Jugoslovensko dramsko, jer je priča dobila nepredvidiv obrt.

Pape i ja imali smo neke male tajne znakove i signale, ne-muštu komunikaciju samo nama znanu, pa smo tako razmenjivali poruke i tokom celog prvog čina. Ja sam ga iz

prvog reda gledala netremice. Sve mi je izgledalo normalno: i kulise, i kostimi, i Karlove kolege, i moj Pape – sve do drugog čina. U drugom činu je scena kada Dundo ide u zagrljaj sinu Maru i, srećan što ga je našao, kaže: »O, sine moj, radosti starosti moje!« Grli ga i ljubi. Dobro sam zapamtila izraz njegovog lica, radost u njegovim očima, sreću u njegovom glasu. Tu je bio i kraj naše komunikacije. Karlo je to primetio. Odjednom sam se umusila, više nisam reagovala. Ostala sam na svom mestu, u prvom redu, do kraja predstave nepomična.

Zavesa se spustila, svetla upalila, glumci su izašli na rampu da se poklone publici. U trenutku sam ustala sa svog mesta, skočila na scenu i bacila se Karlu u zagrljaj, govoreći kroz vapaj: »Pape, ti imaš samo mene. On nije tvoj sin!« Publike je bila na nogama. Frenetični aplauz se lomio salom. Za sva vremena su mi likovi nekih ljudi iz publike ostali u sećanju; tražila sam podršku u njihovim pogledima, a istovremeno sam se osećala sigurnom pošto sam grčevito držala Papu oko vrata. Sećam se jedine njegove rečenice, izrečene blago ali sa bolom: »Mašo, šta mi to radiš?«

Poklon je trajao dugo, publika je aplaudirala, ja sam išla od ruke do ruke glumaca, samo ne u Marove ruke.

Dugo sam sedela Papi u krilu, u njegovoj garderobi, dok se on trudio da mi objasni kako voli i ima samo mene i

Mimu, kako je Maro njegov sin samo na sceni, da je na sceni neko drugi a ne on – moj Pape.

Mimu sam te večeri sačekala na vratima: »Pape voli samo mene i tebe, nemoj da se brineš.« Na njeno pitanje kako mi se dopalo u »velikom« teatru, nisam znala da odgovorim, jer je taj odlazak u pozorište za mene bio prava borba a ne pozorišna iluzija.

Nije prošlo mnogo vremena a ja sam u glumačkom svetu stekla novog neprijatelja. Do tada moj omiljeni lik i Papin kolega koji se sa mnom uvek igrao i sa kim smo se lepo družili na Hvaru za vreme snimanja *Malog mista*, Boris Dvornik, silno mi se zamerio. Kod kuće u Beogradu Mima, Pape i ja gledali smo televizijsku dramu »Čovik i po«. Boris igra povratnika iz Amerike koji se sa velikom kofrom vraća u rodno mesto u Dalmaciji, a Karlo lučkog radnika koji mu nosi taj ogromni i teški kofer. Sunce upeklo, podne, dalmatinskoj kali uzbrdo nikad kraja, Karlo briše maramicom znoj sa lica. Kad su stigli pred kuću, Boris mu daje jedan dolar. On pogleda, slegne ramenima i kreće nizbrdo. Shvatila sam da je to malo i briznula u plač. Moj Pape se toliko mučio, a Boris mu dao samo jedan dolar – dugo mu to nisam mogla da oprostim.

Iskreno govoreći, ni Bepina iz *Maloga mista* nije bila moj omiljeni lik, a sve zbog one bele haljine (venčanice) koju su išli da kupe u Trstu. Takve haljine nije bilo u Dušićinom ormaru, pa je to kod mene izazvalo sumnju. Uzalud me je Mima uveravala kako su se oni venčali pre podne, Karlo u staram odelu a ona u nekom sivom kostimu koji je čuvala za svečane prilike, i kako su odmah posle venčanja zajedno sa kumovima otišli svako na svoje probe: Karlo i scenograf Staša Beložanski u Jugoslovensko dramsko, a ona i korepetitor Radmila Pigović-Bah u Pozorište na Terazijama.

ČOVIK I PO BORIS DVORNIK KARLO BULIĆ

Šekspir

Karlo je teško učio tekst. Najbolje vreme za njega bilo je rano jutro. Kao svi Dalmatinci, najviše je voleo da sedi u kuhinji, u vrhu stola. Glava mu je obično čelom bila naslonjena na levu ruku, a u desnoj je držao olovku i na marginama teksta crtao neke glave sa upečatljivim izrazom lica. Uvek se poluglasno preslišavao. Imao je, očigledno, dobru koncentraciju, pošto sam se ja sve to vreme stalno vrtela oko njega.

Šezdeset šeste i šezdeset sedme letovali smo u Cavtat, jer je Karlo učestvovao na Dubrovačkim ljетnim igrama. Dok je mene Mima šetala rivom u kolicima, poznanici i prijatelji koje smo sretali obavezno su me pitali gde mi je Pape, a ja sam svima odgovarala: »Pape je u Dubrovniku, glumi Šekspira.« Sledilo je čuveno pitanje odraslih: »A kako glumi tvoj Pape?« Ja skupim obrve, uozbiljim se i krenem: »Ti, bedni kradljivče, kud sakri moju kćer, začarao si nju, prokletniče, ići ćeš u zatvor dok se rok ne završi.« Zašto je baš taj tekst meni, koja

sam imala tek dve-tri godine, ostao u sećanju a ne neki drugi, jedna je od tajni za koju nikada neću naći odgovor.

Jedna druga rečenica, iz *Kiklopa*,isto tako zapamćena na prolazu kroz kuhinju, dovela me je do suza u hotelu »Dubrovnik« u Zagrebu.

Karlo i Zvonimir Rogoz imali su male uloge u *Kiklopu*. Ja sam već bila odrasla, a u sećanju mi je ostala rečenica koju sam »uhvatila« u kuhinji dok je on, na svom mestu, poglasno učio tekst:

»Kuc, kuc – golubica na prozor,
ja pogledam, kad ono moja duša.«

Godine su prošle, Pape više nije bio sa nama, u zemlji se mnogo toga promenilo i ja prvi put posle deset godina, 2001, odlazim u Zagreb, uzimam sobu u hotelu »Dubrovnik« na Trgu (hotel u kome je Karlo voleo da odsedne), palim svetlo, televizor, a na ekranu Karlov lik i tekst:

»Kuc, kuc – golubica na prozor,
ja pogledam, kad ono moja duša.«

Bio je to snimak *Kiklopa*.

Bicikl

Karlo je u Ptiju snimao za Televiziju Zagreb. Snimalo se u nekim brdima, a ja sam sa Mimom bila u Pučišćima. Naša kuća nalazila se dva kilometra od prve samoposluge. Moj zadatak je bio da svakog jutra odem po hleb i mleko. Išla sam biciklom. Ne mogu reći da sam to volela, ali učili su me da čovek svoje zadatke treba revnosno i sa odgovornošću da ispunjava. Te godine u Pučišća je stigao asfalt, a za asfaltiranje su bili angažovani ljudi sa strane.

Imala sam desetak godina i, kao svakog dana, i tog jutra krenula sam rano po hleb. Stvarno je bilo rano. Pučišća tada nisu bila turističko mesto, imala su samo kamenolom a u kamenolomu se radi već od pet. Ko je do tada kupio hleb, kupio ga je. Naravno, vremenom se i to promenilo, ali hleb je u Pučišćima i dalje najbolji na svetu.

Tog jutra mog bicikla nije bilo pred kućom. Kako sam iz Karlovog ponašanja prema Dušici zaključila, što nije bilo teško, da on u životu sve čini da nju zaštiti od briga i sekiracije, koliko je to moguće, shvatila sam da nije uputno da lošu vest sa opštím Mimi, već da je bolje da pronađem njega. Ali gde? Na poštu! Tu su radile teta Marija i teta Dina. Pomogle su mi da pozovem Televiziju Zagreb. Pitala sam gde je odsela ekipa koja snima u Ptiju. Kad sam kroz plač rekla čija sam kćerka, dobila sam sve informacije. Mislili su da se nešto tragično desilo. Dobila sam hotel u Ptiju i ljude iz ekipе. Naravno, ni njih plačnim dečijim glasom nije bilo teško ubediti da pošalju nekog vozača u brda da doveze Karla sa snimanja.

Čekala sam na pošti njegov poziv. Posle jednog sata telefon je zazvonio. Preskočivši ono »halo«, Pape me je upitao: »Šta se desilo?« »Pape moj, ukrali su mi bicikl!« Pao mu je kamen sa srca. Pokušao je da me umiri, a ja sam tek tada počela još više da plačem, misleći da sam ga razočarala svojom neodgovornošću.

Kasnije mi je priznao kako je htio da propadne u zemlju, pošto je snimanje moralio da bude prekinuto, sve je stalo, svi su ga čekali, a on je u hotel došao u punoj ratnoj opremi (glumio je nekog kolonela). Karlo je izuzetno ozbiljno shvatao svoj glumački zadatak. Poštovao je svoje kolege i ekipu i nije dopuštao da zbog njega nešto ne funkcioniše. Sećam se, već u poodmaklim godinama bio je na snimanju i razboleo se. Patio je hronično od

emfizema pluća. Pričali smo preko telefona, rekao mi je da pljuje krv i da se ne oseća dobro. Molila sam ga da prekine snimanje. Nije dolazilo u obzir.

Kćerka

Sedamdesete godine, u jeku Karlove popularnosti, u moje obdanište dođe neka ekipa sa radija. Kažu nam: Ispričajte nešto što vam je bilo smešno! Dođe red na mene. Počnem: »Ja se zovem Maša Bulić, ako niste znali, ja sam kćerka Karla Bulića, poznatog glumca, Doktora Luiđija. Znate, moj tata igra u pozorištu. I on je tako jednog dana...« Naravno, nastavak uopšte nije bio smešan, ali su na radiju celog dana na svakih sat emitivali kao džingl: »Ako niste znali, ja sam kćerka Karla Bulića...« Naš telefon se usijao.

Te večeri imala sam ozbiljan razgovor sa Karloom. Sećam se da smo pričali dugo, jako ozbiljno, moj nastup mu se nije dopao. Karlo je u njemu video pretencioznost, toga se plašio, to je osobina koju nije voleo kod drugih. Iznad svega je insistirao na tome da izgradim svoju ličnost na svojim nogama a ne na njegovom imenu. Zbog toga sam mu danas zahvalna.

Lutka Papilinka

U intervjima Karlo je često spominjao lutku koju sam mu jednom prilikom, pred njegov put, ubacila u kofer. Kada je stigao u hotel, pozvao me je i rekao mi da je našao moju lutku u koferu, a ja sam pokušala da mu objasnim da to nije slučajno, da je lutka tu da bi ga podsećala na mene, da bi on na mene mislio dok je na putu. Od tada ga je Papilinka pratiла na svakom putovanju, pa i onom najkraćem.

Ne mogu reći da je Karlo bio sujeveran. O sujeverju se nije govorilo u našoj kući. Ali, znam da je verovao. Verovao je u nekog svog boga, verovao je u sudbinu, u višu silu, u nadčovečansku snagu.

Bilo je meseci, da ne kažem godina, kada se nije puno snimalo ili kada se nije puno radilo ni u teatru. Njemu je to uvek teško padalo. Ne mogu da zaboravim iskru u njegovim očima posle telefonskog razgovora, kada bi se dogovorio o nekom poslu. Mirno bi spustio slušalicu i sa radošću deteta uzviknuo: »Još živi stari bog!« Znali smo, dobio je novu ulogu.

Sloboda narodu!

Sloboda narodu! To je bila njegova omiljena rečenica, pogotovo dok je boravio u Pučišćima. To mesto je za njega bilo simbol kuće, porodice, domovine, simbol slobode, ne samo odmora. Sama činjenica da je kuća imala samo jednu prostoriju sa galerijom za spavanje, da su bila samo dvoja vrata, ulazna i od kupatila, govorila o jednostavnosti kojoj je težio. Ta kuća je bila ogledalo njegove životne filozofije. Uvek je bila puna gostiju, a da domaćica ne bi bila odvojena od njih i njihovih priča, napravio je prostor bez pregrada. Ceo život na moru zamišljen je kao život na terasi. Terasa je bila dva puta prostranija od kuće. Kapija se nikada nije zaključavala, svaki putnik namernik bio je dobrodošao.

Velika bašta gde je teta Tonka sadila blitvu i krompir bila je njegova posebna ljubav. Zalivao je vrt svakoga dana, ne štedeći vodu. I uvek su mu usta bila puna najlepših reči kada bi pričao kako je krompir iz naše baštne najbolji na svetu i, kao da vam je davao deo svoje duše, pružao je kesu punu krompira na rastanku, uz želje za ponovno viđenje.

Ako bismo imali goste na ručku, ma koliko važne, Karlo bi posle ručka zapalio cigaretu, još malo popričao, zahvalio se, ustao od stola i, poštjujući svoj ustaljeni red, otišao na kratak popodnevni odmor. Gostima bi poželeo da se osećaju k'o kod svoje kuće i... završavao sa »Sloboda narodu!« Tu je bio beskompromisan.

Zrna Krstulović, veliki ljubitelj umetnosti, donela mu je iz Dubrovnika zastavu »Libertas«, simbol Ljetnih igara, pošto joj je on stalno pričao kako u kući fali samo ta zastava.

Iznad ulaznih vrata sa spoljašnje strane na kući u Pučišćima bili su bivolji rogovi.

Znam da se Karlo oko toga posebno angažovao, pošto su rogovi morali da budu baš onakvi kakve je on zamislio. I morali su da imaju svoju priču. Sve stvari koje su nas okruživale imale su svoju priču, neku svoju istoriju. Zašto bivolji rogovi?

Karlo je rođen u znaku Bika, Dušica je rođena u znaku Bika, Maja (Karlov prva kćerka) rođena je u znaku Bika, Viki Starčić, njegov najbolji prijatelj, rođen je u znaku Bika, bik je zaštitnik starih Slovena.

U Dalmaciji, kada nekome hoćeš da kažeš da ide dođavala, pokažeš mu roge. A te roge na našoj kući bile su okrenute, po njegovom, baš ka Mesnoj zajednici, jer je stalno bio nešto u raspravi sa onima iz Mesne zajednice.

Voleo je ljude, iznad svega ih je voleo. I, što je meni najznačajnije, nije bio površan u tim odnosima. Slušao je šta mu ljudi govore, imao razumevanja za njihove muke i probleme, trudio se da pomogne kome može. Mislim da nema meštanina u Pučišćima koga on nije znao i da nije znao ko je kome rod. I zaista je sa pažnjom slušao kada mu je teta Tonka pričala kako je jutros išla u goru

da nahrani beštije, i da donese malo šume, i kako je potopila fažol pa će za ručak pripraviti pašta-fažol. A radovao se Karlo Tonkinoj kuhinji, pravoj domaćoj: njenim tripicama, raštanom kupusu i vitalcu koji je Mate okretao na žaru. Pravila je teta Tonka i divnog zeca u pacu, ali Karlo je više voleo jednostavna jela gde se osećao samo miris čistog maslinovog ulja i češnjaka. To ga je podsećalo na dedovinu, na neispričanu priču, na toplinu ognjišta.

Znao je odlično da kuva. Salša od pomidora bila je prva stvar koju je naučio Dušicu da spremi kada su počeli da žive zajedno. To su imali za ručak i na dan venčanja. Tačku je salšu spremala samo njegova mama. Dušica je bila vrsni kulinar. Fantastično je spremala kolače, ali njena mama, poreklom Vranjanka, više ju je učila da pravi razna testa, pite, samse, paprike na sto načina, sarmice, a kada se udala za Karla, morala je da se preorijentiše na dalmatinsko-italijansku kuhinju. Supe i čorbe bile su abeceda svakog ručka i večere. Jedino sam ja uspevala da preskočim to obavezno jelo, mada mi je on stalno ponavljaо: »Mašo, grešiš.«

Roditelj

Karlo je bio strog roditelj. Kada to kažem, mislim na ozbilnost sa kojom mi se obraćao. Nikada nisam bila u dilemi kada se šali, a kada misli ozbiljno. Nikako nije privatao stavove iz kaprica. Ako se sa nečim nisam slagala, morala sam za to da imam argumentaciju. Pred jakim argumentima bio je spremam da popusti, iako, moram priznati, nije bilo lako verbalno izaći sa njim na kraj. Imao je moć da vas ubedi, da poverujete da je ono što on tvrdi je

DUŠICA

dino ispravno. U odsudnim trenucima igrala sam na kartu bolećivosti očeva prema kćerkama, i provlačila se kroz iglene uši.

Što se mog obrazovanja tiče, tu mi je davao potpunu slobodu, ali tek posle jednog obećanja njemu za ljubav. Pred kraj srednje škole molio me je da završim neki zanat, koji hoću. Progoverilo je njegovo životno iskustvo borbe za goli život. Rodiš se u kući u kojoj imaš sve, i ljubav, i pažnju, i obezbeđenu egzistenciju, a onda se nekim spletom okolnosti nađeš u situaciji da moraš sve sâm, iz početka. Osećala sam da mu je to sa zanatom jako značajno, sada razumem o čemu je govorio. Upisala sam i završila krojenje i šivenje, a on je bio presretan što imam svoje parče hleba u rukama. Kada sam mu rekla da sam upisala sociologiju na Filozofskom fakultetu, bilo mu je drago, ali to za njega nije imalo suštinski značaj.

U našim ranim jutarnjim razgovorima ili u časkanju na terasi u Pučišćima govorio je o sedam mršavih i sedam debelih krava u životu: kako čovek podjednako mora biti spreman da primi i jedno i drugo.

Imao je izuzetno realan odnos prema životu.

Smrt je tema o kojoj smo nas dvoje otvoreno razgovarali. Nije se plašio smrti. Mislim da se više brinuo o tome da li će i kako da obezbedi što jednostavniji život za mene i Miru, a ne za sebe.

U kolima Hitne pomoći, koja su poslednji put došla po njega, držao me je za ruku i pitao: »Da li me voliš?« »Volim te, pape, kako možeš to da me pitaš?« Iz njegovog pogleda shvatila sam da mu treba potvrda da nekome za života nešto značimo. Bio je to naš poslednji razgovor, naše rastjanje zauvek.

Priče

Kao i sva mala deca, i ja sam volela da me nekom pričom uspavljaju pred spavanje. Mima mi je čitala knjigice, a Karlo mi je pričao priču. Nije to bila uvek ista priča, ali su junaci bili isti. Zvali su se Čiu Čau Fu i Čiu Čau Ći. Ni dan-danas ne znam gde je Karlo našao inspiraciju za ta imena, jer su se u našoj kući čitali Dostojevski, Čehov, Tolstoj.

Iz večeri u veče Čiu Čau Fu i Čiu Čau Ći zapadali su u različite životne situacije, i svaka priča je bila drugačija. Sve se uvek događalo na moru, a Čiu Čau Fu i Čiu Čau Ći bili su brat i sestra. Sestra je u tim pričama bila malo nevaljala, tvrdogлавa, neposlušna, a brat je taj koji je pokazivao pravi put. Čiu Čau Ći je ponekad umela da bude i zla, ali bi na kraju uvidela svoju grešku ili nepravdu koju je počinila i dobro bi pobedilo u njoj.

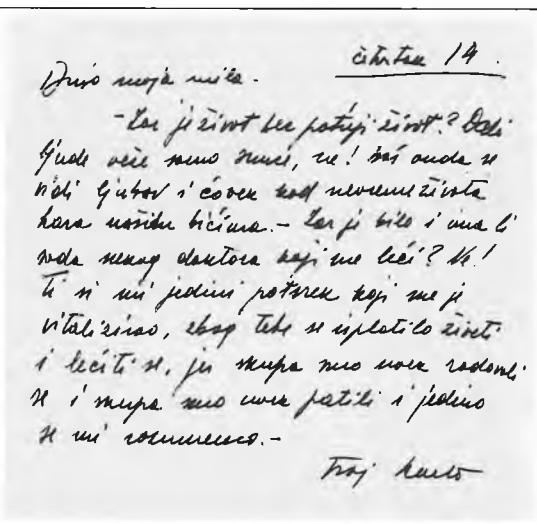

MAŠA KARLO BULIĆ

Medicina

Lekari su mu bili najveći prijatelji: neurohirurzi Nedeljko Ercegovac i Frane Bulić, prof. Savić sa Vojno-medicinske akademije, doktorka Ranka Samardžija iz Hitne pomoći, između ostalih, pa kardiolog Biserka Matić, vrsni stručnjak zemunske bolnice, velika Karlova simpatija. Umela je da zapeva u društvu Brede Kalem i Baneta Simonovića »Vela Luku« na terasi u Pučišćima; Karlu bi bilo puno srce, jer je voleo pesmu i ljude kojima je umetnost bliska.

Ja ne volim rane. I strašno sam gadljiva. Karlo je na Vojno-medicinskoj akademiji negde osamdesete operisao obe šake, imao je neko povlačenje tetiva. Tada je bilo teško ući na VMA izvan vremena posete, ali ja sam uspela da se oko devet uveče uvučem kroz ulaz za hitnu pomoć i

PISMO DUŠICI

dođem do njega. »Pape, kako si?« Nikada se nije žalio. »A eto, dobro. Svi prsti su mi se povratili, samo ovaj domali na levoj ruci nije još profunkcionisao. Ako do jutra ne oživi, moraće da ga amputiraju.« Tako i bi.

Kada je stigao kući, rana je morala svaki dan da se previja i da se mažu šavovi kako bi dlanovi ponovo bili u funkciji. Pošto to nije mogao sam, tražio je da mu ja pomognem. Namerno, baš zato što je znao koliko je to meni grozno, a s druge strane znao je da ga neću odbiti. Bez daha sam previla ranu, trudeći se da ne vidim to što gledam, a on mi je za to vreme govorio kako život nisu samo lepe stvari, da su i rane sastavni deo života i da čovek i s njima mora da se suoči. Koristio je zaista svaku situaciju da mi prenese neko životno iskustvo, da mi razbijje strah, ulije samopouzdanje.

Dušica

Dušica je bila njegova najveća ljubav, njegova podrška, oslonac, njegova inspiracija, najbolji prijatelj. Bio je to odnos pun poštovanja i ljubavi. Odnos pun pažnje i poverenja.

Imali su svoj svet u kome su se savršeno razumeli. On je u njenom životu bio sve i ona se posle njegove smrti, imala sam utisak, trudila da sačuva njihov zajednički duh, da uradi ono što bi on u nekom trenutku mislio da je najbolje da se uradi. U našoj kući nije bilo povišenih tonova, a Karlo nikada iz kuće nije izašao, pa makar to bilo da kupi cigarete, da Dušica nije poljubio na vratima, na odlasku i pri dolasku.

Karlu je iznad svega bio potreban dom, pošto ga je u mladosti izgubio. Za njega je porodica bila kuća, a kuća domovina, a domovina nacionalnost i sva božija pripadnost.

Pučišća

Za njega Pučišća nisu bila samo lepo mesto na jadranskem ostrvu. Verujem da su ga na Brač privukli divljina i netaknuta priroda, a u Pučišća tajnovitost tog fjorda i okrenutost mesta kamenu čijoj se lepoti divio. Iz Pučišća se vide i Poljica, a to je njegova dedovina na koju je bio ponosan. Nikada mu nije bilo dosadno; uz cigaretu, satima je mogao da bude zagledan u tatarska brda, u Mosor. Pogled mu je lutao po morskim talasima, a u stvari je on imao svoju priču, svoju unutrašnju dramu.

Na Brač su ga privukli i ljudi: Vera Laurenčić i njen muž Indo, nerazdvojno prijateljstvo do poslednjeg dana sa Mirom i Antonom Litović iz Supetra, sa Darijom i Pavicom Drpić, sa šjora Mandom čijih se fritula i ja sećam. Dugačak je spisak za nabranjanje i sigurno bih nekoga zaboravila. Teta Tonka, barba Jerko i Mate imali su posebno mesto u njegovom životu, u životu naše porodice. To je bio odnos čistog ljudskog prijateljstva i topline.

Silvija, profesorka francuskog i hrvatskog jezika u Pučišćima, njen otac, barba Luka, moreplovac, čovek sa bogatom životnom pričom, njegova supruga Katica i osmoro dece – s njima je Karlo voleo da deli vreme, misli, osećanja, i to ne samo u vrele letnje dane već i u pismima tokom godine. Voleo je njihovu iskrenost, njihovu hrabrost da ne pokleknu pred teškoćama i, iznad svega, to što su umeli da se raduju malim stvarima.

Karlo je bio jednostavan čovek. U tome se ogledala i njegova gospoština. To se videlo i u njegovom oblačenju. Svoja odela sâm je skicirao. Ni na jednom njegovom odelu nećete videti džepove koji nisu zašiveni; sví džepovi su falš. Presvlačio se s vrata, čim bi ušao u kuću. Imao je svo-

je kućno odelo, a na moru nije izlazio iz plavih radničkih kombinezon pantalon i bele majice. Do poslednje godine u Pučišćima je vozio mali motor, »tomos«, a Dušici i meni dizala se zbog toga kosa na glavi. Uvek smo ga sa zebnjom sa terase ispraćali pogledom, i sa zebnjom ga isčekivali. Voleo je da motor zaustavi pored svakog meštanina, sa svakim malo pročakula i obavezno pozdravi penzionere na šentandi, njegove ispisnike, sa »Zdravo, omladino!«

Voleo je život i živeo ga je punim srcem. Uvek je govorio da je život isuviše kratak da bi se uzalud trošio.

Pušenje ili zdravlje

Nikada mi nije rekao kad je počeo da puši. Verovatno u ranoj mladosti kada je iz Trsta došao u Jugoslaviju. Prosto je neverovatno da jedan sportski duh, kakav je on bio, nije mogao da se otrgne tom poroku. Pušenje je za njega bilo pravo zadovoljstvo. Celoga života pušio je isključivo cigarete bez filtera: »Papastratos« i nišku »Drinu«. Nije voleo da menja cigarete i uvek je imao zlatne rezerve u nekom šteku.

Nikada neću zaboraviti kada je jednom prilikom, bolestan od emfizema pluća, ležao u apartmanu na VMA u Beogradu. I da je hteo, u tako lošem stanju ne bi mogao da puši. Ali, posle nekoliko dana, kad mu se stanje poboljšalo, a on već uspeo da šarmira sestre, stigoše cigarete u bolničku sobu. Dođe vreme velike vizite, i doktor mu se obrati rečima: »Gospodine Buliću, mi znamo da vi pušite. Prvo, to je ovde najstrože zabranjeno, vi ležite na plućnom odeljenju. Drugo, pušenje šteti vašem zdravlju. To vas je i dovelo ovde.« »Ali, doktore...«, zausti Karlo sa već spremnim monologom. »Molim vas, nemojte ništa da mi objašnjavate. Hajde da se lepo dogоворимо, da bar

smanjite broj cigareta koje dnevno pušite.« Doktor je bio razuman čovek, ali ne i lukav. »Recite mi iskreno: koliko pušite dnevno?« »Osamdeset cigareta«, odgovori Karlo kao iz topa. Doktor se prenerazi, izraz njegovog lica od razumevanja pretvori se u grč: »Osamdeset komada! Buliću, pa Vi ste neozbiljni, hajde da smanjimo to na četrdeset.« »E, pa toliko i pušim.«

Bio je strašno ponosan na tu svoju »pobedu«.

Zaludno je bilo ubedljivati ga da ostavi cigarete. Na čuveno novinarsko pitanje »koja vam je nagrada najdraža?« redovno je odgovarao da je to šaka duvana koju je dobio posle neke priredbe u vreme rata. Posle saobraćajne nesreće, kada su se lekari u Mostaru borili za njegov život, ostavio je pušenje nekoliko meseci, sve do jednog telefonskog razgovora vezanog za snimanje neke televizijske serije. Na stolu pored telefona nalazile su se Dušicine cigarete: otkinuo je filter i zapalio. To je bio kraj njegove apstinencije.

Jutro

Na moru, u Beogradu, bilo gde, Karlo se prvi budio. Zora i rano jutro bili su doba dana koje je najviše voleo. Umeo je da uživa u miru i tišini jutra, posmatrao je kako se priroda budi, dan oživljava.

Ispred njega pola litre turske kafe, koju je uvek sâm kuvaо čekajući da se Dušica probudi, neizostavna niška »Drina« bez filtera i – njegove misli. Za njega je to bio najkreativniji deo dana. Tada su se rađali njegovi likovi, tada je učio tekst. Karlo je mnogo vremena provodio stvarajući neki novi lik. Sa tekstom se uvek mučio. Njegovi likovi nastajali su kao gotove ličnosti. Izrastali su iz njegove maštе, sa svojim fizionomijama, kostimima, gestovi-

ma. Govorio mi je da ljude treba posmatrati, zapažati na njima male stvari, uhvatiti ono što je karakteristično za pojedinca, uhvatiti mu mot, kako je on voleo da kaže. »Svi mi nosimo neke maske, ali treba zagrebati tu površinu, otkriti karakter...«

U tim jutarnjim satima, više u prolazu, hvatala sam njegov zabrinuti izraz lica. Ostajao bi za tren nem, zaronjen u svoje misli, a onda bi se čuo uzdah iz dubine duše, jedno poluglasno »mame moja!« – žal i olakšanje u istom času. Mislim da je u nekim teškim situacijama crpeo snagu iz tog davno prošlog detinjstva, iz te ljubavi porodičnog doma, posebno iz ljubavi prema majci.

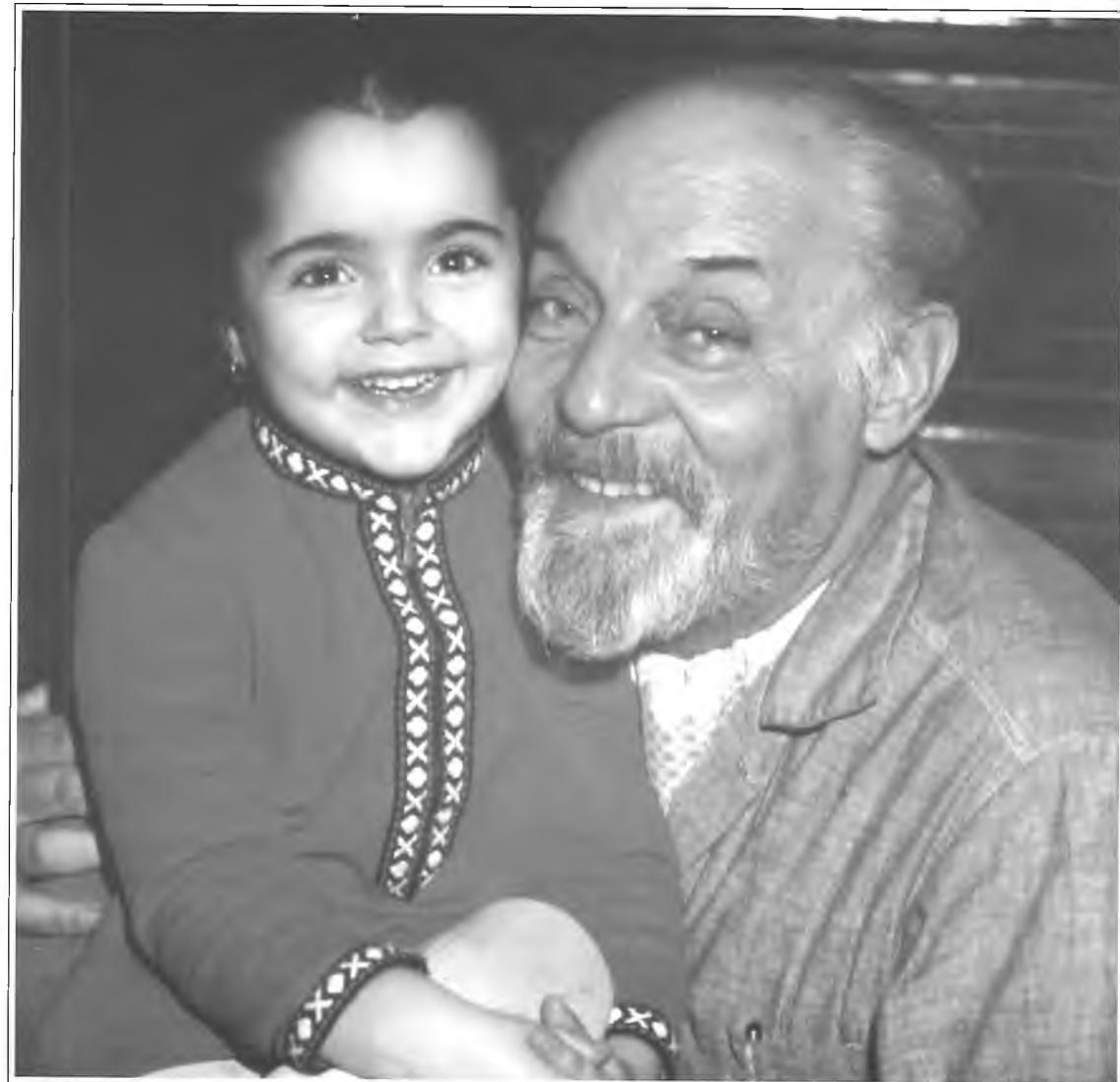
Neka jača sila

Na samrti majka Magdalena pozvala je Karla, jer je u nje ga imala nekako najviše poverenja, i izvadila svoju zlatnu iglu za šešire. Zamolila je da joj posle smrti tom iglom probodu srce kako bi bili sigurni da je umrla. U to vreme dešavalo se da su sahranjeni neki ljudi koji su doživeli kliničku smrt, što bi se utvrdilo kada bi, prilikom otkopavanja, našli izgredane sanduke. Majka se toga jako plašila. Karlo je obećao da će ispuniti njenu želju. Ali, kad je smrt došla na vrata, nije to mogao da uradi. Zvali su tri lekara da konstatuju smrt i bdeli su celu noć, on i Bruno. Te iste večeri neudate devojke su, po starom dalmatinском običaju, odlazile na određeno mesto odakle su izvukivale imena svojih simpatija i izabranika, a na prozorima njihovih kuća bili su prebačeni beli čaršavi kao simboli njihove čednosti. Kuća Bulića bila je u žalosti i svi prozori sa škurama bili su zatvoreni. Karlo mi je pričao

da je te noći udarila strašna bura, fijukalo je na sve strane. On i Bruno sami. Bruno gluv. A Karlo u svom bolu, sa grižom savesti što neće ispuniti zavet koji je dao. U trenutku Bruno čuje kako neko izgovara Karlovo ime. »Karlo, čuješ li?« Šta to Bruno može da čuje, a Karlo ne? Karlo oslušne i čuje glas koji ga doziva. Da li ga to majka zove? Da li ga opominje na zavet? Strah se uvukao u njegove žile. Njih dvojica reše da otvore ulazna vrata i u tom trenutku nešto belo sruči se pred njih. Bio je to beli čaršav sa devačkog prozora, odnet burom. Neko je zaista izvikivao ime nekog Karla.

Posle smrti Karlovoga oca, koji je nestao u talasima zajedno sa brodom koji je torpedovan, majka je naglo propala. Njena fizionomija se izmenila, izraz lica... sve. Ona je tada dala da se u Mlinima izgradi crkvica u spomen na njenog muža i zavetovala se da će put od kuće do crkvice preći na kolenima zajedno sa najmlađim sinom Karлом. Zavet je ispunila. Kolena su joj bila krvava do kostiju (put još nije bio asfaltiran), a Karla, koji je tada imao osam godina, na pola puta oslobođila je zaveta pošto su mu nogice bile u ranama.

Mnogo godina kasnije Bruno je oslikavao crkvu pored Šibenika. U to vreme u Šibeniku su boravili francuski gnjurci, neka ekspedicija. Bruno stupa u kontakt sa njima i ispriča im priču o brodu torpedovanom 1918. Dâ im tačne kordinate. Dogovore se da francuski ronioci odu na tu lokaciju kada završe svoj posao. Sledеćeg jutra na šibenskoj plaži pojavi se stara katarka za koju se kasnije utvrdilo da je sa broda na kome je bio moj deda. Novine su pisale o tome, a u Karlu se probudio duh nekih starih vremena. Potvrda da neka viša sila postoji. Glas prošlosti.

MAŠA KARLO

PISMA BRATU BRUNO BULIĆ

Sačuvano je stotinak pisama koje je Bruno Bulić poslao mlađem bratu Karlu. Prvo je datirano 5. oktobra 1960, poslednje 9. oktobra 1986, deset dana pre smrti Karla Bulića. Iako ne-ma ni jednog pisma iz razdoblja 1962-1975, u sećanju porodica je da su braća sve vreme održavala redovnu prepisku. Od trojice braće Bruno je bio najbliži Karlu. Pisma su, praktično, bila glavni oblik njihove komunikacije, pošto je Bruno od mladosti bio gluhi, pa su se, bez obzira na njegov slušni aparat, s naporom sporazumevali i kada bi se videli u Zagrebu.

Bruno Bulić bio je slikar. Podatke o njemu nalazimo u knjizi *Posmrtni razgovor sa slikarom Brunom Bulićem* koju je Mato Marčinko objavio u Zagrebu 2001. Rođen je u Trstu 7. decembra 1903. Prve pouke iz slikarstva dali su mu stari vajar Ivan Rendić, prijatelj njegove porodice, i tršćanski profesor crtanja Vostri. Višu obrtnu školu za dekorativnu umetnost završio je u Trstu, umjetničku akademiju u Veneciji. Na Umjetničkoj akademiji u Zagrebu profesori su mu Ljubo Babić i Vladimir Becić. Na hrvatsku likovnu scenu stupio je na velika vrata, 1934, kao gost na sedmoj izložbi Grupe trojice (Becić, Babić, Miše), ali je prvu samostalnu izložbu, »skeptičan, kritičan i samokritičan«, priredio tek kad je otisao u penziju. »Iz duboke sjene«, konstatuje Mato Marčinko, izvukla ga je retrospektivna izložba u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, 1999.

Preminuo je u Zagrebu, 26. novembra 1990. Agencija Hina šturu vest o smrti objavila je 29. novembra, a »Vjesnik« dan kasnije. Sahranjen je na zagrebačkom groblju Mirogoj. Zabeleženo je da je u oproštaju učestvovalo i dvadesetak franjevaca iz svih hrvatskih franjevačkih provincija sa kojima je Bulić sarađivao. U govorima je posebno naglašeno da je Bruno Bulić bio izvrstan umetnik, plemenit čovek i iskren hrišćanin.

Vajar Ante Starčević, koji je Bruna Bulića posetio u bolnici dva meseca pre smrti, beleži i ovo: »Na dugo mi je pričao kako ga je 1945. šikanirala nova vlast, posebice njegove kolege koje su po nekoliko mjeseci pri kraju rata proveli u partizanima. Tako ga je lukavi Krsto Hegedušić, koji je za vrijeme rata zajedno s njim radio na likovnom uređenju crkve u Mariji Bistrici, samo da ne bi otisli u rat i izgubili glavu, nakon rata, htijuci ga udaljiti s Akademije, poslao u Istru da popravlja i kopira istarske freske.« »Bulić slika gotovo isključivo uljem na platnu. Slikarski potez mu je snažan i temperamentan, a kolorit jedar i sočan u širokim namazima otvorenih boja.« (*Enciklopedija likovnih umjetnosti*, Leksikografski zavod FNRJ, 1959) Vinko Zlamalik: »Izvor Bulićevoj umjetnosti je u svijetu naoko zaboravljenih predmeta i malih stvari obične svakidašnjice, u krugu nemametljivih, skromnih ljudi, lica pogodenih nesrećom ili oplemenjenih bijedom, i djece iz dvorišta zanesene igrama i šarenim rekvizitima svojih nestasluka.«

BRUNO KARLO MATE

Zaostavštinu Bruna Bulića, osim obimnog slikarskog dela, čine, između ostalog, njegovi *Zapisci* u pet svezaka, ispisani rukom (dnevničke beleške, prepisi pisama, uspomene na detinjstvo), još tri sveske pisama, *Dnevnik rada Bruna Bulića* (zabeleške o kopiranju fresaka u istarskim crkvama 1960. i 1961.), *Bilježnica Bruna Bulića* (podaci o terenskom radu u mestima na jadranskoj obali i na ostrvima). Objavljen je samo deo Bulićevih književnih tekstova.

»Meni ponekad pisma nadomiještaju živi susret s prijateljima – piše Bruno Bulić Marinu Tartalji 1981. – Zagreb je sve veći, a ja sve ništetniji, pa mi osamljenost dobro dođe da me zaštiti. Sumrak rasprostire svoje ljubičaste ponjave po mom nebu. Vabe me da na njih legnem i da tihotihoplovim u nepoznato. Mrtve prirode s mojih platna sarkastično mi se obraćaju: 'Nijesmo mi tvoje mrtve prirode, mi smo, kako nas skladni Slovenci nazivaju, *tihoožitje*, a ti, stari vraže, skoro ćeš biti mrtva priroda. Ha, ha! A mi ćemo još životariti. Da znaš?«

Pisma Karlu Buliću su, očigledno, više od toga da »nadomiještaju živi susret«. Kroz njih se, kao stalna nit, provlači gotovo očinska briga starijeg brata za najmlađega, sa savetima koji ponekad podsećaju na dobronamerne roditeljske lekcije ne uvek poslušnom detetu. Brižan je naročito za Karlovo zdravlje i ne propušta priliku da ga prekorri zbog pušenja koje drži za veliki porok. Bruno je, uopšte, zaokupljen svim vrstama zagađenja i poremećaja u prirodi i, raznim povodima, razvija svoje ekološke misli. (»Ako mrtvi se ne vraćaju, pa valjda nijesu ludi da dolaze u ovakve ekološke prilike.«) Voleo bi da se, koliko god sâm bio skeptičan, svet doveđe u harmoniju. U moto skoro svakom pismu stavlja tri reči: »Dobrota, Mir – Ljepotal« Pokušava filozofski da uđe u »tajnu bivstva«, a otkrivanje te

tajne u bliskoj je vezi sa njegovim dubokim religioznim osećanjem. Komentariše političke događaje, ali i događaje iz svoje svakodnevice. Šalje plastične opise mesta koja posjećuje i predela kroz koje prolazi, javlja o svojim slikarskim poslovima, hrabri brata da slika i vaja. Često se vraća slikama iz detinjstva. »Uspomene su dio mene. To jedino znam da se nemre prodati, a teško i u nasljedstvo ostaviti.« Izvestava Karla detaljno o pravno-sudskim zavržlamama oko njihovog porodičnog nasledstva, nevoljama s porezom, vajka se, nevoljno, na svoje finansijske prilike. U poznjim godinama neizbežna mu je tema starost kao »teška bolest«. O bolesti brata Mate (utonuću u alkohol) piše s osećanjem nemoći da izmeni njegovu tragičnu sudbinu, očekujući od Karla da mu, koliko može, pomogne.

»Lijepo je to osjetiti da ipak još jedan trs Bulićeve loze misli svojom pametnom glavom i da u tome Ti i ja nalazimo gušti pisati jedan drugome, što se naše misli nadopunjaju, a manje-više ne triba da se izjednače: Jedinstvo u raznolikosti!« Nažalost, ne možemo znati kako su se i u kojoj meri nadpunjavale misli braće, pošto priredivač ove knjige nije uspeo da uđe u trag Karlovinim pismima Brunu. Ali, bez obzira na to, priredivaču se čini da pisma Bruna Bulića, makar i u odabranim odlomcima, pomažu da se upotpuni porodični mozaik Bulića i u njemu, ma i posredno, doda poneka autentična kockica životopisu Karla Bulića.

Odlomke pisama prenosimo u njihovom izvornom obliku, bez jezičkih i pravopisnih intervencija.

робота
мне!
— не помпа!

53 000 Šibenik, Beogradsko 14
10. Srpanj 1973.

Predragi nasi!

Jamstki Karlo, Duvorce i dobra male Maso.

Ja sam još ujek prikovan uz moj pad ovde u Kroatinskom grudu, ali duh moj ne prestane je na putu. Mislim da se Ti Karlo mada latice i bolje oporavljao kad si doma u Drinujoj krajnjoj njeli i u svijet obitaj. Sharo će mijesec dana odat te negovate, pa treba da u mium prebrodimo još barem toliko, da bi onda mogao otreći se te more. Danasice Širok donata viještaj je na rečniku, opustite sebom i sam se, bijesnih reči sa prometnicu - više nev u Kambodži!

Neram, močda bi trebalo u Helvatskoj držati konferenciju o rezerviranju svih učilišnih automobile, gitarica i svih tehničkih opreme, što kidaaju čivotne kabele jednih ljudi. Plombirati bivine na najviše 80 km ne smi, a prekratljiva vođa i parka. Druge nemam! To bi bilo mnogo lakinosti, nego ovaj cestoni mene pogijam.

Ali ponosim sve to. Treba snati da su to znakovi sklesare čovječanstva. Ono je stec, zasluženo i degenerisano. Tu i tamo pokazuje još čistak mladenečkih nogava, ali to je pjesma labuda. To će ipak trajati još relativno dosta dugo, par vječova. A. G. Hatosi veli: "Budući da nista ne znamo previ čluk filozofski smatra kao i duh religijski sve čudom. Čudo je život, čudo je smrt. Misterij čudova nas okutuje. Život je vječno, tečajnostom umirevanje i uskrsavanje, ali ne samo u smrtila finicitom, već i u moralizmu".

Ono lipko i dolješnja vrijednost je on velike neštice. Ljudska vrijednost što si i Ti u toj mreži dočinio.

Zagreb, 11. oktobra 1960.

Danas je priličita kiša u Zagrebu, tako se slatko spava ili drijema, ali raditi se mora, uprkos toga što sam se rodio kao Dalmatinac. Ipak to ne govori nikome, rađe rastrubi da smo Tršćani.

- E Lei da dove è?

- Da Trieste!

- O, che bellezza!

Tako sam ja nekako riješavao svoje životno pitanje po Istri!

Beč, 12. oktobra 1961.

Dobrota,

Mir

- Ljepota!

Dragi naš Karlo i Dušice,

Eto i mene je istočni vjetar uputio prema Burgtheatru. Sad sam kod naše Made i Tonija već par tjedana. Tu feliće Austria! Dani prolaze ko minute. Duša je žedna upoznavanja novoga i nepoznatoga, ali možda još više otkrivanja starih uspomena ispod pepela zaborava. Onih davnih, davnih časova kad je porez našeg pape i naše mame doprineo da se kupi puc-pomada za čistiti one teške kvalke na Schönbrunu. Bidni ijadni Habsburgovci. Osuđeni da sprovađaju svoje djetinstvo u vrhunskim dostignućima umjetnosti i umjetnog obrta. Nikad nijesu mogli športkati svoje nježne ručice u blatu i glibu domovine. Pa priroda se je njima kruto svetila. Svi od reda postali su patološki tipovi svoje sredine. Prisustvovao sam visokoj svijesti Bećana do svojih vladara. Uopće pojma nemaju ko su bili njihovi Habsburgovci. Po koji jako stariji, mno-

go mnogo stariji od mene već staroga, jedva se sjećaju Franje Josifa, ali ostalih nikako i naravno još Marije Terezije. Bećani su vrlo non chalantni i njima se može vjerovati kad kažu da ih više zanima jedna nova salata u Báaren kelleru, nego slavna prošlost Princ Eugena. Glavno je da su potukli Madžare 2:1!

Zagreb, 6. oktobra 1975.

Ostajmo jedino na činjenicama strogo privatnim. Kad bih ja bio najbogatiji čovjek na svijetu i okolici, ne bih mogao ostraniti nevolje starosti. Srećom zalaganjem i razumjevanjem mnogobrojnih prijatelja, a ljubavlju moje obitelji nemam prava ni povoda da se potužim. U tim uvjetima znam da sam za nešto lijepo i plemenito se u životu zalagao. Da sam naravno i griješio i to što sam prepustio mnoge lijepe prilike da budem svom narodu ponapose, a čovječanstvu u cijelini na višu slavu. (...) Ništa nije izgubljeno! Zato neka ovo ne bude Kara-haber. Neka Tebi i Tvojima donese potvrdu da dan sproveden u prirodi Pučića više vrijedi nego godina teškog disanja između Save i Dunava.

Dobro je to od kada do kada pojaviti se i na TV. Pogotovo danas kad nemamo vrsnih Marušića i Bulića. Neki bi bolje učinili da čiste naftine derive po našim plažama, nego da brste po fondovima zadnje banice, da bi u ime kulture omogućili sebi šegačenje po raznim dvoranama razvodnjavajući već i tako razvodnjenu umjetnost.

Drago mi je da vas je Mate posjetio. On doduše nosi uvjek u sebi nešto što bi moglo biti potištenost ili misantropija, dok misagonija svakako nije. Vjerujem da će i on doći do spoznaje da smo svi mi suodgovorni za tok zbivanja u nama i u svijetu. Krivi smo dok smo živi. Amen.

Cvijetna Nedjelja 1976.

U Rimu je proglašena Blaženom Grofica Marija Terezija Ledochowska – brat njezin dr O. Vladimir, general Jezuita oko 1942.

Rođena 1863 – umrla 1922
Poljska dama – osnivačica
Družbe Sv. Petra Klavera.
Dragi Karlo!

Toliko kao uvod! Kako smo mi bili i znani i prijatelji O. Vladimira Ledochowskog, to znam da će te zanimati koji su sve velikani uma i srca sudjelovali u oblikovanju našeg moralnog profila. To je bio skorup, dragi brate, pravi skorup Europe. Bez njih ne bi bilo ni našeg Boškovića, ni Giordana Bruna, a ni »Glorije« Ranka Marinkovića. Bio sam svojedobno u Baskiji u mjestu Loyole, podno Pirinea. Vidio sam potjernicu protiv Sv. Ignacija što je Sveta Inquisicija onda izdala. Jedva je iznio taj smioni Bask živu glavu. Danas tamo kao da su stvari slične, ako ne baš iste. Od vajkada mi se čini da dar pismenosti treba iskoristiti, da bi se nešto reklo, o nečemu izvjestilo i svakako uludo ne trošilo skupocjeni papir. Stoga i prilikom Vazma (Uskrasa) dozvoli mi da obnovim stare vrlo stare uspomene, koje zapravo spadaju u plus-quam-perfect. Znaš kako je:

Vjera se nalazi uz koljevku svakog naroda, a filozofija uza njegov grob. Čovjek koji ne vjeruje u pakao – sklon je da ide k vragu. Verba volant, exepula trahunt, itd.
Sjećaš se? Kad bi pok. mame oko jedanaest ura donjela bokore miholjca, pa bi mi djeca s tim laticama cvijeća umivali svoja još bucmasta lica. Postajali smo »Djeca cvijeća« kao što se sa pravom nazivaju danas oronuli hippy,

što k tome zaudaraju na nečisto rublje, a možda čak ga ni nemaju na sebi. Djevičanska bedra tinejdžerka u istrošenim, popišanim blue-gins vietnamskih boraca. Koja razlika! Koja propast! Jonescu je velik, što njegov teatar je sam današnji život. Znam da ljudska duša teži ka neumrlosti, a to je najprirodnije što u čovjeku postoji. Ako ga lišimo toga, čovjek je obični odpadak, smeće i loživo za Rizgarne i Dachaue. Nijedan čovjek nije tako dobar, da može vladati nad drugim čovjekom bez njegovog pristanka. Sve što nas veliko okružuje, nastalo je iz čovječjeg straha. Strah pred ništavilom. Umire tako ratnik ne radi slavne smrti, nego boljeg života, jasno kaj ne?

Zagreb, Petak Veliki 1976.

U Tvoj ateizam nemoj vjerovati. Ti to nemreš biti. Ti si jednostavno pošteni antiklerikalac, kao što se i ja smatram takovim.

Šibenik, 6. septembra 1976.

Naš otac je 25. II imao rođendan. Da je živ imao bi 100 godina, naša majka, rođena 6. VI imala bi 98 god.

Zagreb, 20. septembra 1976.

Završena međunarodna juniorska biciklistička utrka »Kroz Istru 1976«
Naslov Buliću
Pula – Tradicionalna međunarodna biciklistička juniorska utrka »Kroz Istru 1976«, završena je pobjedom jugoslavenskog reprezentativca Bruna Bulića u pojedinačnom

Aleluja!

U Zagrebu, na Cvetkoviću 1982.

Dragi Karlo!

Pismišem Troje pisma od 1. travnja. Prijateli svi
da te vremena nema, one živopisci. Nego vlastele je još neke
spomenice o Tatu. Nekao koreći na vremenu tuđim osvibinama
zajedno. Napravio je se projekt koji je to slavljenoj!
Me ne, nije to zločenje, već ce biti u redu. Unatoč tomu da
JAT. biti skoro bude krvavina, da on ljudi puni brija (...).

Gospodine da ci jedna noć turističke ekipa pođe u Pariz na
teretne stanicu u Louvre, da tamo provide smiješak Mona Lice,
da ljudi voleti mogu, primjeriti na noće agiotelge konobare
i križe, berberile i ostale interese spece. U bernardini sluge
nime i teretništvo i plastične koruze. To negdje će se primjeriti
i transistički skelejge da bi se u mudičkoj vodici raspisivati.
Tim svim potrebama, nego će biti zabilježeno, gledati i slasati
noće TV komunističke emisije i u djeluju depresivnu priku.

~ Vidim da ćeli nasej Mate spasti od ovog obiteljskog zlostavlje-
nja. Drago, da se ne nasmje nasej Mate bin. Preve li se
moglo i okončati na bolje? jer još Mate nije tako star a da
se nesto snage dake neki major bliskosti cijemu. Ne za-
boravimo da su one noće nasej suboko sagicle u četvrtac.
Dolaziti mi to znaci kontak. Nejmladiti stanicu su predstavljajući
Kralj starij nici vele da je krajepot nema negdje nježa i da je
njihov diktat stvar lica, onda ti pribetljivi vremenski opozici-
sti i putbolci i ostalim stvarima. Preko Grada, T.V. Krajeg
su omladinskim sustavom, a krajšinom, na stacionima
i postajima orimi i tom trećem njištu, koji pod kolonija-
lom evropske stvari je kultura slavova, geta i smetista.
Oni to iskorak, jer drago nasej, a mi se glave malgrenataške
mislidimo, fini i to bez nesto gubitka, a zapravo je
njihovi disperzatori. Ni nijk desavina kolonija opozici-
onalistom hranom niste malič i sirovih reba, a oni
nas tuđim ekstorsijalnim močenjem evropskima, stvaraju
alternativu poslovom. Petin lik da se varam. Ni se tako i kroz
bezkučne jugoslovenske nasej pod najhumanijem socijalizmom
ne svijeta, međusobno suravnjeni, i nizom mislimo da će
treći svijet se nas niti biti ita bolji od prvi: drago.

Cest mekome, a njegosije mukome! Gospodino dvime hodovali
za grizile lezene, a moje jahake jedu niniče. /.

JEZUITSKA ŠKOLA BREŠA

i reprezentacije Pokrajine Veneto iz Italije u momčadskom plasmanu. Trasa ove zanimljive trke prolazila je kroz Istru i bila je dugačka 283 kilometara. U posljednjoj trećoj etapi od Labina do Pule (80 km), prvi je na cilj bio Werner Fisher (SR Njemačka) s vremenom 2:10,53.

Na biciklističkoj utrci »Kroz Istru« sudjelovalo je 70 vozača iz 13 reprezentacija. Od stranaca nastupile su reprezentacije Austrije, Poljske, Čehoslovačke, Savezne Republike Njemačke i reprezentacije Friuli Venecija Đulja i regije Veneto iz Italije. Pored jugoslavenske reprezentacije, u trci su sudjelovale i republičke reprezentacije Srbije i Slovenije (dvije momčadi), kao i Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Istre.

Večernji list, ponedjeljak 20. rujna 76.

(*Iz pisma se ne razabire u kakvom su rodu Bulići sa biciklistom Brunom.* – Prim. F. P.)

Zagreb, 21. juna 1977.

Pre dva dana naš rođak Frane je u Tugarima umro. Nažlost bio sam u nemogućnosti da mu pođem na sprovod. Meni je on bio vrlo blizak čovjek. Naivan i dobar. Ne onako mudrijaški naivan a la slikari-seljaci nego onako mučenički skromno kao seljaci-seljaci. On je bio i izvrstan građevinar i žrtva ratnih neprilika. Neka mu je laka rodna gruda, a Bog milostiv u njegovoj vječnosti.

Od brata Mate, nažlost ni mi nemamo vijesti. Biti će da je ušao u mrak i maglu starosti, premda nije tako star. Kako da mu se pomože? Nije to moguće. Današnje ustrojstvo o slobodi točenja nije predviđeno kao Krimen. I zna se tko piće i tko plača. Jadni oni koji traže zaborav u žmuliću, bićerini i ostalim monopolima. Znam za one što su se od te napasti liječili, ali izlječili se nijesu! Mate je bio

dosta nesretan u životu. On je bio ujek previše ponosan, da bi sebi priznao da je čovjek; pa da treba da se drugčije bori za svoje mjesto pod Suncem. Naravno nije on toliko kriv, koliko prilike u kojima se je kao dječak nalazio. »Cesare Arrići« – otuđenje od svog hrvatskog i jugoslovenskog bića. Kulačić i njegov megalomanski utjecaj. Katolicizam – pravoslavlje = zbrka nepromučenih kultura bacila ga je u avanturizam. Dva svjetska rata. Jedan vrlo hladni mir i živio »Marijan Badel«. Ali moj Karlo, svi mi snosimo i svoje osobne krivice, jer smo živi ljudi, pa tako i naš Mate. Nažalost trebalo bi da mu njegova najuža obitelj pomogne, jer on je bolesnik, odivisan od svoje nevolje. Dobrota može više i bolje nego svi liječnici po službenoj dužnosti. Mislim da Mate je vrlo osjetljiv upravo na pomanjkanje poštovanja do njegove ličnosti.

Zagreb, 23. jula 1977.

Ako dode naš Mate do Tebe, dragi Karlo nastoj da ga ohrađeš. On je jadan (uostalom kao svi mi ljudi dobre volje). Za cijelo i bolestan jer mi znamo, da to nije samo tako.

Zagreb, Velika Srijeda 1977.

Da si bio u Zagrebu znam, jer sam u »Večernjem listu« vidiо Te na sjednici Hrvatskih Filmskih Radnika. Doduše slika je bila mutna, ali ja imam sokolovo oko. Poštujem i razumijem, premda ne opravdavam, što si izbjegavaš Crnčićevu ulicu. Na grbu Hrvatskog Glavnog Grada Zagreba, su otvorena gradska vrata, kao i na našem stanu za svakoga, naročito za Tebe i Tvoje. Iako pred tim vratima ne piše CAVE CANEM, u današnje doba staviti na kocku

dobre naše odnose, jasno da nije mudro. U zagrižljivim razgovorima kvariti naša stara zubala, nepotrebnim ujedima. Samo ja ne znam u čemu bi mogli biti ti mogući nesporezumi. Ako oni tinju zapreteni u pepelu prošlih naših dana, najlakše se to može postići da se hrabro ukloni to zapaljivo tvorivo. (*Prema nekim porodičnim svedočenjima, sedamdesetih godina supruga Bruna Bulića uvredila je Karla, komentarišući neki kritički tekst o njemu u novinama. Od tada Karlo nije kročio u bratovljevu kuću. To objašnjava opasku u pismu.* – Prim. F. P.)

Dragi Karlo, ne varaš se, skoro će Uskrs. Svakim otkucanjem starog srca slavim Stvoritelja na daru života. Znam da sam po tijelu smrtan i ništetan, ali da moj duh ostaje vječno živ u Ocu tvorcu. Aleluja! U tom znaku bez tršćanske sumaglice i ukusa šarenih jaja neka je i vama čestito: »HRISTOS VOSKRESE«.

Zagreb, 2. jula 1978.

Biti će skoro mjesec dana kako sam Ti pisao u Pučišće. Ja sam odmah otpotovao na konzervatorski rad na Kosovo polje, kod Knina i za malo to nije postalo moje Kosovo. Vratio sam se u Zagreb. Nastojanjem naše Made bio sam primljen 11. lipnja u Vojnu Bolnicu na Šalati, a 23. lipnja dr prof. Mićam Pasini, poznati kardiolog, rodom Šibenčanin usadio mi je na desnoj strani blizu srca Pacemaker Cardis tip Stanicar Kappa. Ball elektrode 52 cm Kompletna redon drenaža.

Jučer sam se vratio doma u kućnu njegu svojima, uvjetno da do mjesec dana dođem na pregled prof. Pasiniju. Veliku pažnju i ljudsku dobrotu iskazali su mi svi u obe bolnice. Mene nije napustio moj vedri duh, a što da kažem o Ani, Madi i Bebani?

Sad se osjećam bolje. Nažalost slikarstvo velikih formata neću smijeti obrađivati, nego manje štafelajne slike sa manje burnim ugodajima. Chi vivra, vedera! Samo sam ih molio da mi ne presađivaju ovo moje staro poljičko srce. Danas su davaoci mahom majmuni mogao bih tako postati neka svjetska znamenitost u avant-gardi, čak i akademik. A to mojoj skromnoj osobi ne priliči.

Dalmacija sa svojim cunaj-valovima, cementarama, turističkim drekom i betonskim kazamatima i hotelskim kašunima, za mene je tabu, koji neće mi zadati nevolje da ga poštujem. Ako mi sudska bude sklona, a maksimirska šuma ne previše začarana, eto meni još životne radosti. Naš Zagreb, istina je dosta zagađen, ali ne toliko da bi bio poguban starom svom purgeru, kao što sam ja. Dragi moji brate, ne brini! Sve će biti onako kako Božja Priroda odluči, a moji dobrovori svojim spravicomama mi pomognu da svako jutro slavim svoj Rođendan. U ostalom sve to skupa (Pacemaker Cardis), smatram kao priznanje za životno dijelo. Naravno na ono proteklo, jer chi se ne frega, nego ono buduće, ako ga bude.

Ovo odlikovanje bez zvijezda i mačeva, nosim ga gordo i podkožno na prsima. Kucati će, vele, najmanje još pet godina.

Tješi našeg dobrog Mata, što sam prije njega utrkao u bolnicu. Ali zbilja to nije bilo namjerno. Mene tješi što jedan Bruno Bulić, mladi biciklista, uspio je da spasi čast nacije na utrci preko Slavonije. On je imao svoje zdravo srce a mašinu ljudskih snaga. To je ipak velika razlika između njega i mene.

Vaš, Tvoj

Lav bez hrabrosti

Bruno

Zagreb, 11. avgusta 1978.

Čovjek ponekad u bolesti počme zdravo gledati na stvari u sebi i oko sebe. Kad bi svi ti farabuti što pucaju jedni na druge, znali što je to život, ne bi se igrali sa smrti. Ali možda je to dobro, da ne znaju, jer oni ne bi znali što će i kako će sa slobodnim vremenom. Karlo, ne treba da zdvajaš radi sluha. Prvo i prvo svi mi govorimo monade (ne isplati se slušati). Drugo to će valjda proći sa nekim antibiotikom. Treće, ako sve ne bude drukčije, onda su slušalice na raspolaganju. S očima je to malko drukčije, tu treba izbjegavati nadražaje nikotinom, kad glupani si puše dim u oči, misleći da iz njihove utrobe izlaze rajske mirisi.

Jest, bolnice su sveučilišta. Čovjek kad proboravi neko vrijeme tamo, počme opasno misliti. Osjeti svu bijedu i ništavost društvenih ugovora, vjerovanja u uzvišena načela itd. Ali ostaje srećom naš bližnji, čovjek, patnik kao i mi, što zna pomoći, što se bazira na naš život, jer čuje zvono i zna kome zvoni.

Naš Mate u Ičićima spoznati će možda malko u zakasnjenju, da bičerini ne riješavaju ništa. Žao mi je njega, više nego sebe. Eto ja ne pijem alkohola, ali nažalost žuči i pelina na litre. Nama dragi brate premnogi su zavidili, čak i na našim nesrećama. Ne bi to bilo ništa neobično, da su kod toga ostali, nego su svoj jal ostvarivali šikaniranjem. Ama, takovi je život i bolje je smoci snage i ostati nasmijan. I poroci služe nečemu, da barem sadioci duhana, obrezivači loze i ostali trgovci smognu prehraniti sebe i svoje u kakvom-takvom standardu. Belle mone!

Vaša lijepa, bratska ponuda za ljetovanje u vašoj kući u Pučišću, na žalost ne dolazi u obzir. Ja sam konačno po-

slije više od 30 godina, prvi put imao sreću (u nesreći), da budem u našem Glavnom gradu u ovo godišnje doba. Za sada postupno otkrivam ljepote Maksimira, sa usporenim Korakom Prvog Čovjeka na Mjesecu. Šetam tako ju-trom rano i za mene to je jedan čarobni svijet iz bajke, bolji i iskreniji nego Disneyland. Nijesam bezpomoćan kad me okružuju stoljetni hrastovi, platani i ostala rodibna i svojta. Po nekad kad je jugo, rikne lav ili tigar iz obližnjih kaveza, pa me prene iz onog snatrenja po svojoj prošlosti i sruši pouzdanje u snagu duha za ne daleku budućnost. Živit tako, jačajući sebe na trim stazi vječnosti. – A molit će vas lijepo, što drugo da činim? Uz to će mi pomoći vjerno i predano moje slikarstvo. To je moj pravi pace-maker.

Zagreb, 15. septembra 1978.

Drago mi je da ste stigli doma. Ipak u Beogradu je lakše liječiti se, iako zrak je velegradski. Tješimo se! Nećemo govoriti o zdravlju, kojega nemamo; niti o bolestima koje neće da nas napuste! Nego rađe o šporkim slikama. Šporke i otrcane, ne u čudorednom smislu, nego uslijed starosti i muhoizmetina. Kako se to čisti, pitaš me? Svakako, samo ne vodom i onim razvikanim otapalicama šarlatanskih tvrtaka. Zapravo čišćenje je uvijek dvosječe mač. Bolje je mnogo manje čistiti, nego malko previše. Ali eto mog savjeta: Položi se slika-platno vodoravno, ispod slike podmetnite stare knjige, novine ili slično, tako da ispune međuprostor poleđine platna i stola. Uzme se jedan crveni luk, kapulu, razreže se ga na pola i kružnim pokretima trlja se lagano površinu slike, ako je uljena. Poslije se

uzme polusviježi kruh (crni kruh je najbolji) i ponovi se kružnim pokretima istu stvar. Konačno sa suhom čistom krpom očisti se ostatke luka i mrvice kruha. Stvar je onda gotova. U koliko je platno labavo, nabiju se klinovi okvira, ali lagano.

Međutim, ako je slika oštećena, onda naravno postupak je vrlo odgovoran i bez visoke stručnosti ne bi se smijelo ništa poduzimati. Razumijeti ćeš, da mi je vrlo teško pismeno Ti to sve objasniti. Stoga postupaj oprezno i uspijeti ćeš. Slike imaju sličnu sudbinu kao i ljudi, samo vijek trajanja je mnogo, mnogo duži, nadžive smrtnike i kite se njihovom slavom. Duhovne izrasline, što se hrane našim životnim sokovima, ali i izvor snage što nas drži žive.

Neumrl Grga Novak umro je. Veliki čovjek Malog mista. Pred 10 dana nego što je umro, poslao je svog dugogodišnjeg tajnika i suradnika k nama, da se popita kako mi je zdravlje. Jer je i on nosio 15 godina taj pace–maker cardis. Tebe je on naročito volio i cijenio. U Tvojem Luidu vidio je on sebe.

A naš Mate? Jest, primio sam jedno njegovo pismo pred nekih 20 i više dana iz bolnice u Ičićima. Tu on veli, da će nastojati smjestiti se u Kopar, da bi tako nekako mogao možda nešto zaokružiti svojoj oskudnoj mirovini. Mi smo mu pisali posredstvom Drage Čotića, ali do danas nemamo nikakovih vijesti. Svakako nadamo se da je i njen krenulo.

Zaista moj Karlo, vrijeme je nas pregazilo! Naši zemljaci su već uskočili u XXII stoljeće. Kakvi Brač, Pučišća i Dalmacija, kakvi pišljivi Maksimir. Bagnio, Majorca, Bahami, Tahiti, Miami, e chi piu ne ha, piu ne meta!

Zagreb, 24. septembra 1978.

Taj bidni, bidni Mate. Zar u tih 33 godine od oslobođanja, nije uspio da se oslobodi nekih nesporazuma? Ja tu ne mislim o zdravlju ili bolesti, što su često van našeg domaćaja nadziranja, ali da nije uspio na vrijeme srediti ona bitna pitanja opstanka, to nikako ne razumijem. Tješi me Tvoja uviđavnost da pređeš preko tih njegovih, u očaju izgovorenih oštrijih riječi. Ali dobro je da od Mate zahtijevaš da sredi s tobom stanje svojeg primanja od djela naslijedene ostavštine iz Zavrelja. Nikad se ne zna, kakve su njegove obiteljske obaveze, odnosi i slično. To vi uredite lijepo, mirno i bratski. Karlo, Ti si čvrst i stvaran značaj. Mate Tebe neobično voli i sluša. Strpljivo kao do sada, tako i od sada znam da postupaš sa jednim vrlo dobrim, ali opasno bolesnim čovjekom. Njemu manje više je rastrojen smisao života, ali on ne može da uvidi gdje su njegove pogriješke. A zar itko živ to može? Čitavi svijet upao je u zahodsku jamu i tu se guši.

Primili smo Tvoju dopisnicu iz Senja s Nehaj-gradom. Eh, šteta da Ti samo glumiš popa. Zar nije to lipost sjetiti kao neki dobroćudni uškopljenik radi kraljevstva nebeskog, i u koru apside mrmoriti divne psalme, što zvuče bolje nego čitavi Shakespeare. Ali bolje ne! Ne okrenuti leđa životu i patnji. Vjerovati da naš život nije proklet, da ovdje počimljje vječnost, da je naše rođenje i uskrsnuće preobrazba postojanja. Da smo dio cijeline, vječni u Božjoj Vječnosti. Ja se toga držim (kotijan plota!) Možda je to moja jedina samozaštita, ali u mom slučaju djelotvorna i pomaže mi da ne svismem.

Zagreb, 4. oktobra 1978.

Radi Tvojeg znanja, moje ispravnosti i ne snalaženjajavljjam Ti ovo: Od Službe Društvenog Knjigovodstva iz Zagreba, a za račun i korist GRAD. I GRAD. PRAVNIH OSOBA OPĆINE – DUBROVNIK, moram ODMAH kao POSLIJEDNJA OPOMENA uplatiti: Din. 45.178, 35.

Htio ja to ili ne, moram se osvrati na te sudske porezne, ili ne znam kako se sve zovu, zavrzlame.

Iz Tvojih pisama od 29. III i 19. IX 1978. razabiram da se ta parnica odgada. A oni na Općini, morali bi znati da je stvar u sudskim rukama. Da smo svi mi teški bolesnici, uključujući i suca i da nije ljudski nekoga bombardovati sa POSLIJEDNJOM OPOMENOM, što znači kao Poslijednja Pomast! Dr Podvič bi možda mogao tim gosparima objasniti da se ne igraju društvenih nedozvoljenih igara, ne?

Četiri i po milijuna dinara! Od kuda to meni? Kako, kome, zašto??? Kad je meni naše društvo nešto od mog posla otkupilo? Zadnja prodana slika bila je 1955. Pred 23 godine. Živio sam ja i moja obitelj na rubu siromaštva, nikome nijesam tražio da mi udjeli, premda kao priznati umjetnik imao sam svoje sveto pravo. Neka me barem puste u miru ovo malo što mi još preostaje od tog »divnog« nadzemlja. Nešto slično mogao bi svakako i Ti dragi Karlo to reći.

Zagreb, Svi Sveti 1978.

Dragi naš Karlo!

Sretan i radostan Ti Tvoj Imandan, da ga sa Dušicom i Mašom lijepo proslaviš.

Ako Ti ne spominjem zavreljske zavrzlame, to je nadam se Tebi shvatljivo. Nijesu preporučljive za naše bolesne živce. Od našeg Matička međutim sam primio lijepo pismo s puno nade da će se nekako izvući. Pošto nam piše da se je i Tebi javio, to onda držim da ćeš i Ti imati uvid u njegovo sadašnje stanje.

»On ide« od tada do tada u Trst, veli da Trst nije više ono iz doba naše mladosti, a zar smo mi ono?

Dragi brate Karlo, hrabro i naprijed, sve će biti dobro. Treba ustrajati i raditi, pa kud puklo da puklo, zar ne?

Zagreb, Dan ustanka Hrvatske 1978.

Marin nas je pred par dana obavjestio o Tvojem gostovanju u splitskoj Vojnoj bolnici. Moj Karlo! Sada bi neki latinist rekao TRES FACIUNT COLEGIUM! Ali isto tako, ako između jednih i drugih bolova pribjegavamo podsmjehu, onda bismo zaključili:

Kad bi nas braće Bulića bilo sedmoro, a ne troje, onda bismo mi ovog ljeta zauzeli sva moguća mjesta u vojnim bolnicama od Triglava do Đevđelije.

Zagreb, 16. januara 1979.

Tvoje pismo od 11. ov. mjes. veoma me je zabrinulo. Ti i kao pješak stradaš. Vrlo žalimo i nadamo se da ćeš i tu nezgodu hrabro preboljeti. Ova zima izuzetno je oštra i u uvjetima suvremenog života teško podnošljiva. Nekoć

davno u staro doba moje mladosti, ljudi bi posipali pepeo sa svojih ognjišta i bolje bi čistili nogostupe. Danas se grije i kuha drugim sredstvima, tu pepela nema osim onog od prokletog duhana, a pilovine ni za lijeka. Sô se debelo nabaca pa se čeka da to od sebe djeluje. Zimska služba u međuvremenu piše referate. Dobro bi učinio, ako preko cipela navučeš neke stare čarape, onda možeš bez brige hodati po ledu. Doduše čovjek izgleda pomalo kao klošar, ali tko bi Ti danas zamjerio. Ja imam zimske gume, naravno na cipelišima, ali ove godine još nijesam bio vani! I ja sam primio od Mata jedno tužno-vedro pismo. Što da rečem, a da ne bi bila osuda ili prekor. Mislim samo da je Mojsije napisao Deset Zapovjeti, a da 4. glasi: »Poštuj oca i majku...« Nazarenac je ktome dodao »i djecu svoju.« Začarani krug, ne? Uvažavam Tvoje preporuke, da se ne uzrujavam previše. Nastojim prizivati u pomoć sve svece, mudrace Yoge i sve ostale čudotvorce, da me okrijepe za prestojeći skok i nirvanu. To sve skupa samo ponešto pomaže. Ali ono veliko i spasonosno saznanje da Bog postoji i da to nije himera, čini me hrabrijeg sa uvjerenjem u zakonitost uzroka i poslijedica, u osmišljenost bitka i predanost Stvoritelja. Ništa se ne događa bez volje Oca!

Zagreb, 7. februara 1979.

Jučer smo primili jedno Matino pismo, vrlo riječito i lijepo, premda je pisano naporom radi nemoćne ruke. Svo pismo odiše smirenosti sa sudbinom, ali i nekom ludom nadom u bolje dane. On je i vrlo autokritičan, uviđa da je neđe pogriješio. To je ono što je vrlo dirljivo u svakome čovjeku. Stoga je Mate zavradio bolju okolinu, što ova surovost potrošača i gramežljivost filibustiera nije mu mogla dati.

Zagreb, 24. novembra 1979.

Kisika. Kisika i manje megalomanije. Vratiti ljudi iz »fabrika« na djedovske njive. Neka oraju, kopaju i siju, da bismo svi mi imali krua i pure. A kafu, naftu i ostale dranljive sa svim priborom i »bijelom dugmadi« u otpad.

Zagreb, 14. marta 1980.

Nemam osjećaje samosažaljenja, nego prirodnu samozaštitu koja se proteže i na Tebe i Mata, kad se radi o zajedničkim poslovima. Mene te nemile afere naslijedstva progone od onog kobnog dana 18. VI 1918. kad je naš otac poginuo. Zabrinut radi Tvoje bolesti i moje bespomoćnosti, obratio sam se mom starom prijatelju Smiljanu Paragi, da bi on u moje ime zamolio dr. Podiće za razgovor kod poreznih vlasti u Dubrovniku. Možda je nezgodno što je prijatelj Paraga odvjetnik, pa stvar izgleda fiškalska. Ali to je ovde za mene bila sretna okolnost i nadao sam se da neće biti krivo tumačena. Pokušaj se uživiti u moje stanje, bez da kao vrhunski glumac ulaziš i u moju kožu, u kojoj ni meni nije udobno.

Zagreb, 15. aprila 1980.

Tvoje značajno pismo za Uskrs uspjelo je da me potrese. Grafikon Tvojih oboljenja sa skoro rentgenskom jasnoćom ukazuje da i Ti dragi brate glumiš dosta slabo zdravog čovjeka. Lako je čovjeku boriti se protiv neprijatelja što je van nas, makar on bio jači i lukaviji. Nu teško je to kad je neprijatelj višestruko oboljenje, čas tu-čas tamo. A pravog lijeka imamo i nemamo. Ustrojstvo našeg tijela zatrovano štetnim navikama što društvo i zanimanje čo-

vjeku nameću, da bi se on potvrdio pred svijetom kao jaki i čvrsti, čine s vremenom iz njega roba i odvisnog od tog svog kruga.

Skoro ću morati opet na operaciju osrčja. Pace-maker, još tinja. Trebati će nove baterije. Prestoji doba duševnog grča i tjelesne patnje. Ali ne moja, nego Njegova volja neka se vrši. Nijesam ja baš skroman i ponizan, sve drugo. Nitи sam heroj, ma kakvi! Svetmirski sam budući pepeo, u kojemu je plamtila iskra Božje ljubavi i u kojoj će opet nedje i nekad se rasplamtiti neumrli život. Amen!

Karlo moj, hrabro! Ako boli – neka boli! Nijesmo se sami rodili i nijesmo samo od sebe nastali.

Kome zvono zvoni? Sa svačjom smrti umiremo ponešto i mi. Da bi plod živio, sjeme umire. Čuvaj zdravlje, Ti nijesi lokomotiva da moraš pušiti, ni lokomotive više ne puše. Ti nijesi »Badelov« degustator da njegove misture moraš ocijenivati. Nedaj se od raskalašnih žutokljunaca i zaostalih primitivaca trovati. Zdravlje nije samo Tvoje. Ono pripada Tvojoj vrijednoj obitelji. Dušica i Maša to su vrijednosti, a ne šaka televizijskih quasi-dinara. Tutto si, ma ruksak no!

Zagreb, 9. maja 1980.

Stojim nimalo zbumen na razgranatoj raskrsnici vremena. Zakrčeni su prijelazi. Vozači se penju jedan na drugoga, svakome se žuri. Nasrtaju nestrpljivi. Čekam i gledam sebi preko ramena u daleku moju prošlost. Tamo na nebu razabirem blijedo palucanje. Za cijelo to je ona Tvoja sretna zvijezda repatica pred ravnih 70 godina. Slijed slika vedrih i bajnih, pa onih stravičnih i užasnih. A na vrtuljku sreće jašili smo vrtoglavu naše drvene konjiće. (*Napisano tri dana pre Karlovo rođendana.* – Prim. F. P.)

Zagreb, 20. juna 1980.

Moje baterije tinjaju još (jedna zadnja). Moram biti spreman kad nastupi sat X da ih obnovim. Ako Ti nešto uspije postignuti za starog Matička, onda u redu. Biti će svi-ma nama pomognuto.

Zagreb, 25. oktobra 1980.

Ljetos smo boravili, ne na Stobreču, nego na Poljičkom primorju. Kod prijatelja, povratnika iz Njemačke, koji drži pansion na velikoj ugostiteljskoj razini, a voli slike više nego devize. Bistro more, vedro nebo i odlična poljička hrana (bli-tva, riba, soparnik itd) učinili su svoje. Bili smo u i Tugari-ma. Najbolji asfalt u Hrvatskoj, procvale šume; sve na jed-nom kibernetskom dostignuću urbanizma. Nažalost Tugar-ske trešnje, ti dragulji i ponos Dalmacije, usahnuju danom na dan. Nitko ih ne gaji, svima zaudaraju poljski radovi, a ra-de gutaju prašinu tvornica u Splitu i Omišu, nego da na div-nom zraku Mosora maškinaju svoje viseće vrtove. Rijetki su još preživjeli dračakljimi iz onih slavnih predratnih vreme-na. Neurotični, blazirani i feminizirani mladići. Emancipirane muškobanjaste cure; samo još nedostaju semafori izme-đu aglomeracija i naselja. Svašta!

Biti makar »Književno-glumački« Knez u »Trilogiji« zna-či biti veliki umjetnik. Šteta da nema više conte Iva, on bi Ti srdačno čestitao, što si znao utjeloviti u svom liku pro-past gospara. (*Bruno Bulić misli na ulogu Kneza koju je Karlo tumačio u Vojnovićevoj »Dubrovačkoj trilogiji« na Dubrovačkim ljetnim igrama.* – Prim. F. P.)

Ali isplati se živjeti, ako barem Tvoja gluma dopire do jed-nog nepokvarenog srca u đačkom parteru, ili ako moje na-

stojanje da uskladim putanje crta sa prisnim bojama pale-te, što će oplemeniti par nevinih oči štovateljica ljepote.

Zagreb, 18. novembra 1980.

Jučer sam primio od Uprave Prihoda iz Dubrovnika do-kument ZADNJI OPOMENU, potpisano od Rukovodioca Odsjeka za naplatu Petra Kurbašvilija. Oni će poslije ro-ka od 8 dana, počavši od jučer prisilnim putem naplatiti putem suda moje dugovanje, u koliko u tom roku ne pla-tim N.D. 45.178.35, prodajom predmetne nekretnine. To znači da ću ja i moja obitelj ostati na ulici. Hvala im li-jepa, svima! To ujedno znači i moju smrt.

Zagreb, 18. februara 1981.

*Od svih ruševina
na svijetu, zacijelo
je najžalosnija
ruševina čovjeka.*

Theophile Gautier

Isola! 1920. Brat Nino je onda služio svoj vojni rok u mor-narici u Kotoru. Nas trojica poslani smo od mame, da par-dana se nauživamo čistog zraka kod Bartola Vaskota u Isoli. Nedaleko je bio i Strunjan, naše uobičajeno izletište. Jest. Uspomene, uspmene. Ovh dana snivao sam san, da sam u Trstu. Bivša naša Belvederka 22 u nekoj ruži-častoj ambalaži. Na balkonu oni portafiori pozeleneli od vremena, jer za tu plemenitu kovinu nitko ne brine, ali ipak kao da će se na balkonu naša neprežaljena ma-me sad pojavit i da mi od ozgor maše. U Ruggero Man-

PORTRET KARLA BULIĆA BRUNO BULIĆ

na visoki vitki minaret, a goriku na njemu ajatolah Hommeini u crnome Kauku sa bijelom bradom izriče svoj ezan. Još on nije završio svoju dovu, kad eto više to nije on, nego Nikola Pašić. Na podnožju džamije nešto mu viće maestro Lazari. U našoj radnji via B. Cellini neki butik trikotaže. Kod Kolodvora na placu Lado pleše, drmež i farandolu. Onda veliki uzvici da je Nini Fišlović pobijedio Matu Parlova u 50 poteza sa crnim šahovskim figurama. Kako vidiš – svašta! Ni sve to skupa nije viši absurd, nego što je naša luda stvarnost. Ne Mate nije Đakomo, Đakomo je bio na svoj način sretan, Mate to nije bio nikad! Jest, trzio se je da to bude, ali nije uspjевao. Možda je od života htio previše? Sve je to moguće. Ipak u dvije-tri riječi Ti si ga Karlo dobro opisao. Šteta što taj »Putnik« svoje stado pušta da samo pomiriša, ali ne i da se napasu trave. Šteta da Ti Mate nije uspio olakšati svoje srce i svoje jade. A za cijelo je točna Tvoja primjedba, da se je želeo potvrditi kao razrijesitelj zavreljske parnice.

Vidili ste Matu, makar u jadnom stanju, ali još živa to je ono glavno. Pustite mrtve, hodite živima.

Zagreb, 14. marta 1981.

Trst je više naš,
nego kad bi bio naš!

Primio sam Tvoje pismo i četiri kolor-fotografije, s vašeg izleta u Slovensko Primorje i Trst. Velika vam Hvala.

Ugodno nas je obradovalo, ali ne i iznenadilo što vam se je najzapadniji dio naše zemlje svidio, a i Trst koji stvarno tom zemljopisnom prostoru i pripada. Na jednoj

snimci vidjeli smo i našeg starinu Matičeka. Nažalost u vrlo potištenom stanju. A vi trojica sa mnogo hrabrosti i dobre volje uspjivate da dobro izgledate.

Ali da se vratim na fotografije. Mene je osobito obrađovala famozna Belvederka u roza krinolini mog, ne tako davnog sna. Po mostro! Kao da noću u snoviđenju moj duh leti tam. Upravo tako sam video tu »našu« kuću sa ona tri kovana zelena cvijeta na njemu. To je bio naš prozor na svijet. Naša dobra mame često puta je usmjeravala naše poglеде prema sjevero-istoku: »Djeco tamo je naša domovina!« Tisuće ljudi od tada je prošlo mimo tog čarobnog balkona, ali ni slutili nijesu da je tamo kucalo jedno nadasve plemenito i dobro srce. Baš ih briga!

Zagreb, 27. novembra 1981.

Od Mata jamačno ćeš dobiti vijesti. On ni nama ne piše sada tako često. Eh! Da! Koraci su nam sve manji, vrijeme sve kraće! Pa ipak to za nas više vrijedi nego oni Noel Armstronga po Mjesecu. Bio Pero Čala, povratnik iz Amerike gdje je dvorio 40 godina Jankije kao konobar došao je u svoje rodno Zavrle. Našao nekog Vlaha pozajmio mu pozamašnu sumu svoje uštедjevine. Vlah, ko Vlah, prevario ga je. Ostao Pero na prosjačkom štalu, dolazio bi kad bismo mi u pok. Tetke Pavle pripravljali se za poslijе podnevnu kafu. On bi to jadan nepozvan gustirao: »Bijela kafa mene gusta.« Imao je već 83 godine, bečio bi oči, ali isplatilo bi mu se je to, dobio bi i on pun lonček sa beškotom.

Zagreb, 19. januara 1982.

Dragi brate Karlo!

Primio sam Tvoje pismo koje smo svi čitali i s odobravanjem primili. Jest teško je za Novu Godinu bila pogodjena naša Hrvatska, Jugoslavija i svi naši prijatelji u svijetu. Četiri vrlo istaknuta muža Sestrica Smrt uputila je opet u krilo Stvoritelja za preobraženje i utjelovljenje nekog drukčijeg života: Miroslav Krleža, kard. Franjo Šeper, Frano Kršinić i Nikola Šop. Sva četvorica međusobno su se nadopunjivali, a i voljeli, premda nijesu u svemu bili istomišljenici.

Krležine zadnje riječi bile su da stoji pred ništavilom, skrajni očaj i iste misli Sv. Katarine Sienske! A njegove predposlijedne, dok je još njegov duh bio u punoj svijesti: »Oh, što bi bilo divno, da postoji samo jedan Bog, a ne ovi bogovi...«

Taj stari enfant-terrible naše kulture i života, savijest i svijest našeg duha, bio je popljuvan iz desna i lijeva. Kao Nazarenca, optuživali su ga da huli Boga, s jedne strane, a s druge da je brbljivac i konfident. A on je samo bio duboko neshvaćen, možda najviše od takozvanih Krležjanaca. Genije i prorok, kojega će tek smrt pravim svjetлом ovijenčati.

Zagreb, Korosanti 1982.

Nijesmo bogovi nego jadni smrtnici, pa izkazujemo svoje osjećaje kako znamo i umjemo. Ja kako vidiš kršim opet taj Tvoj berlinski zid i skupa sa svim mojima Tebi i Tvojima čestitam Tvoj zvučni – lijepi imendant. Obrazlažem Ti ponovno koji me to šejtan napastuje da Te izazivam. Rodio si se kao četvrto dijete naših roditelja. Četvrto pa opet muško! Upravo je finimondo bio prošao, što ga je repatica bila prouzrokovala. Srećom bez da nas

pomete, izgubila se je tamo poviše Venecije, da bi se vratila opet 1986. Ti kao novorođenče odmah si ispoljio smisao da radosno se uklopiš u ovi od najboljih svijetova. Kakvo ime da ti damo? Benjamin? – Karlo! Karlo, Dragutin – Drague. Ime što Španjolci daju odabranicima sreće. Ime što je normansko-keltskog podrijetla, a preplavilo je čitavi svijet. To je oznaka Tebi, žig, pečat, marka plemena Bulić, kao hipoteka na čin pozlate kroz njega i prezimena. Non nobis! Ergo slaveći Tebe slavimo i sebe. Meni su dali ime Bruno, jer nije bilo podobno sintagmu Giordano Bruno, ali da ne ostanem samo heretik po jednome, a svetac ne po drugome, dobio sam uz zlatnog Bruna i srebrnog Karla. Fifty-fifty!

Zagreb, 8. maja 1982.

12. svibnja 1910

12. svibnja 1982!

Dragi Karlo!

Onog sunčanog i vedrog jutra, u Trstu u ulici Belvedere kbr. 39, poslije uzbudljive i slabo prospavane noći, što je grad utrošio u promatranje repatice, primalja gospoda Brinčić me probudi mamurnog i veli:

– Brunetto dođi u sobu kod mame, nešto Ti je Stella Cometa donijela.

Pun radoznanog užbuđenja, na brzu ruku sam se uredio i sa strahopoštovanjem stupio u roditeljsku sobu. Gospoda Brinčić je uzela jedan plavi fagotić i oprezno mi ga je stavila na ruke. Iz njega su me gledala dva akvamarinska nasmijana oka nemirnog i veselog djeteta. Bio si to Ti, dragi brate.

Tako je to počelo (...) Bilo to Tebi drago ili ne, potrebno ili ne. Što mari?

Zagreb, 26. juna 1982.

Od brata Mata primio sam u jednom od zadnjih pisama nagovještaj da će nešto hitno poduzeti u smislu preseljenja u neki dalmatinski starački dom. Ako je dakle to ono što mi Ti pišeš, onda znam dragi Karlo da ćeš Ti opet učiniti sve da pomogneš tamo smjestiti tog našeg Matička. Vjerujem da bi se on prepodobio tamo. A tko zna? Možda bi kao poznavalac dvaju stranih jezika mogao biti korištan u nekom turističkom uredu ili hotelu. Čovjek ponekad postupa lakomisleno sam sa sobom i društvom, pa onda to skupo s visokim kamataima otplaćuje. A kao Poljičanin u Postirama bio bi doma, Karlo. Ti si tamo vrlo omiljen i ne sumnjam da ćeš u tome uspijeti. Mate bi se smirio ne bi sebe smatrao odbačenim.

Zagreb, 6. jula 1982.

Kako i mene i Tebe najviše zanima hipotenuza brata Mata, to neka o njemu bude ovdje pretežno riječ. Kao ni Ti, ni ja neću ga osuđivati, ali prosuđivati moja je dužnost (...) U životu Ti je to tako: Jedna mala pogriješka kalemi na sebe druge, dok ne nastane veliki jad, kao ona sićušna gruda snijega što se sa nizbrdice kotrlja i postaje sve viša i viša dok se ne pretvorí u lavinu. Da je onda Mate lopatao na nekoj pruzi a la Brčko-Banovići, a ne netragom se skrasio u Parisu među vukovima i maherima, pun tlapnja o nekoj nadolazećoj arkadiji, možda bi njega ta životna zbilja primorala da se otriježni. Ipak bio je spretan plivač na male pruge. Sve bi bilo nekako da u njemu ne grize cvrčak sumnji i nespokojoštva. Bolest njegova je bolest čitavog svijeta i nitko nije trajno cijepljen protiv nje. Njego-

vo je pravo da ne trubi svakome o svojim jadima. A moja je nemoć da mu vidam rane, kad ih on krije. Ti Karlo si njemu puno bližji. Djelomično imate i zajedničku povijest u djetinjstvu. Ja sam bio uvijek u obitelji neka sredina, ali ni malo zlatna. Ispred mene otac i Nino, iza mene vi dvojica, a za sve nas dobar andeo mame!

Ti moj Karlo, već kao dijete bio si iskreniji prema sebi i okolicu. Čvrsto si nogama stao na toj nepouzdanoj trusnoj površini. »Uradi sam!« Prvo i najbolje djelo mukom i patnjom izgradio si sebe; drugo je došlo samo od sebe. Znam da je u Tebi onaj stvaralački nagon naših pređa, što su sebi i svojim nastojali olakšati hod kroz šibe. Ponosim se s Tobom brate, isto toliko koliko žalim brata Mata, ne radi bolesti, ne radi siromaštva, nego radi neljubavi njegove obitelji do njegovog stradanja. Ti si konačno sam svojim sredstvima i slobodnom voljom pomogao Duhu Istine, Pravde, Ljubavi i Mudrosti da zagospodari Tobom! Ma što i ma kako dalje teke stvari, ništa sebi ne treba da predbacuješ.

Zagreb, 31. avgusta 1982.

U srijedu jedan moj vrlo, vrlo stari prijatelj Mirko Rački, sin zagorskih ugljenara (a bio je do onda najstariji živući slikar na svijetu umro je u Splitu) bijaše pokopan na Mirogoju u 104 god. života. Do 1980. još je slikao! Vi u glumi imate također čudo od starca, meštara Z. Rogoza.

Kod mene stvari su nešto bolje. Ja sam u Zagrebu 55 godina – pravi zagrebački purgar i nije mi teško sanjariti o Trstu, Zavrelju, Tugarima i svim ostalim mjestima gdje sam nekad bio. Moje nasušne obiteljske brige preuzele su na svoja leđa moje gospode. Ja istina nijesam više ni u onoj snazi, što po neki vremešni čovo smogne, ali kad imam neku svoju sliku

da napengam, onda u meni sve ključa i šumi kao u nekom starom vaporu. Onda znam da sam još živ. To je sve!

Zagreb, 23. novembra 1982.

Nego s velikim uspjehom daje se u Kinima Vrdoljakov KI-KLOP. Unuka Bebana ga je viđela. Veli da si Ti i Rogoz u razgovoru dvaju staraca upravo fenomenalni. A tako kaže i Mira Boglić, a i ostali mjerodavni s kojima sam razgovarao. Čestitamo Ti. Eto glumac može biti velik i u miniaturnama uloge, kao i slikar u miniaturnama plohe. Bravo Karlo!

Od Mata će nam oko prvoga, nadajmo se, stići vjesti. On barem ima u Ljubljani svoju, nedaj Bože, visoko kvalitetnu bolnicu. Ali bi bolje bilo da je u Dubrovniku, na divnom podneblju Južnog Jadrana.

Zagreb, 1. februara 1983.

8. siječnja svi smo se mi okupili, da bismo prisustvovali Twojoj javnoj ispovjedi (senza truchi). Djelomično ispalo je onako kao Lorenzo di Medici i Savonarolla, iskreno i otvoreno, a djelomično mojoj slušalici nerazumljivo. (*Reč je o emisiji Televizije Zagreb »Srdačno vaši« u kojoj je sagovornik Ivana Hertiga bio Karlo Bulić* – Prim. F. P.) Tu nema na Tebi nedostataka u pričanju, nego valjda na meni u slušanju. Ipak radosno smo ustanovali, da će sada Zagrebačka TV imati u svojem arhivu nezaboravne one likove našeg pape i drage mame. Otac pokretan i snalažljiv poslovan žovjek, čestiti poljičanin, narodnjak, slijedbenik Mihe Pavlinovića i Gaje Bulata, a kao svi Poljičani ogorčeni protivnik Tulumaćima, znao je i u Trstu povezati se sa istarskim Hrvatima i pristašama biskupa Jurija Dobrile, preplatnik na zagrebački VJENAC, pratilo je

POZORIŠNE LUTKE
BRUNO I KARLO ZAJEDNO PRAVILI U MLADOSTI

i kulturne događaje u domovini. Majka, utjelovljenje slike Kraljice i majke, živjela je za druge, za nas njezine sinove, za sve bližnje u nevolji bez obzira na vjeru i porijeklo. Iako sama revnosna hrišćanka, bez bigoterijesa a životom vjerom naših pređa, što nas je kroz tisuće godine održalo na toj lijepoj našoj, ali krvlju, znojem i suzama, natopljenoj zemlji, dok su onda i gospoda Đilda Tripković i gospoda Kosulić, Lozić i druge pokleknule pred Taljanima mame je hrabro isticala svoje hrvatsvo i jugoslavenstvo. Ter konačno bila primorana kratkim postupkom napustiti svoj – naš dom u Trstu. Onda stvari još nijesu bile stigle do usijanosti i nitko u našoj zemlji nije za nas imao razumjevanja. A majka po našoj staroj narodnoj predaji, pokušala je da barem Tebi i Mati omogući humanističku izobrazbu u najelitnijem Collegio Cesare Arici. I samo zlokobne okolnosti spriječile su vam završetak tih studija. Znam da to nije bilo Mati ni Tebi lako, ali uljudba u ma kojem sistemu je stvar izuzetnog pregnuća i ustrajnosti. Za mene glumac je onaj, kako rekoše braća Rusi, što je iz sebe izbacio svoju dušu, da bi ugostio tuđu. Upravo ono Evandeosko: Tko izgubi svoju dušu, naći će je u bližnjem. Stoga i ne čudi me, što si sam sebe jedva prepoznao u toj pretežnoj ISKRENOJ EMISIJI. Ivan Hetrih, vještrom provokacijom stavio Te je na psihihatrijski kanape i pokušao nešto izvući iz Tvoje podsvijesti što bi skandaliziralo i razočaralo sve one poklonike (pacijenta) dr. Luiđija. Mislim da nije uspio. Tvoj gard je bio oštriji nego onaj jednog Beneša i valjda nije dao jezicima da zmijski palacaju. Justo ovaj čas stiglo nam je pismo našeg Mata. I on te je kod Karleta gledao i slušao, vrlo ga je obradovalo kad je konačno jednom i sebe video na ekranu uz Tebe i majku. Zdravlje mu je i dalje sve težje, ali nekako ipak duh mu je čvrst. Veli da će Ti pisati. Eto vidiš nijesmo sami. Svi bo-

luju i to teško kao i naša jedinstvena zajednička domovina južnoslavenskih naroda i privrženih narodnosti.

Zagreb, 10. februara 1983.

Forza
Carletto!

Odjek Tvoj TV razgovora sa velikim Inkvizitorom uvaženim Ivanom Hetrichom, još nam stiže. U glavnome svi se slažu da si Ti i tu stvorio veliko-malo remek-djelo jednog gosparskog čakulamenta; vrlo ljudskog i zanimljivog, pa kao takvog i memorijalnog. Eh moj Karlo! Krv nije voda! Ona činjenica da smo mi braća Bulići Triještini patoki, ne može se sakriti!

Zagreb, 15. juna 1983.

18. ovog mjeseca navršiti će se 65 godina gubitka našeg oca, a 50 godina naše majke. Naši roditelji ostali su i dalje jaka spona između nas trojice staraca. Dakako i pokojni brat Nino uz sve naše mrtve od rodbine i svojte, prijatelja i znanača, što su ispred nas pošli. Hvala im i vječna slava.

Zagreb, 22. jula 1983.

Karlo, ne čudi se mojem pisanju. Ono je skroz stvarno, bez suzdržajnosti narušavanja »dobrog ukusa«. Stoga znaj, da Tebi najviše škodi, uostalom kao i svakom, pušenje. Ovapunjene se jedino lijeći i uspješno suzbija sa češnjakom. Bolje je smrditi živ po češnjaku nego vonjati mrtav po gorgonzoli. Jasno, ne? Uostalom, češnjak je jedini način da se omeša površina slike, bez štete po umjetnički namaz. Tu praksi po čitavom svijetu vrše

pravi restauratori, postižući čudesne rezultate. Krvotok postaje gipkiji i žile rastezljivije.

Zagreb, 6. oktobra 1983.

Ja bih da sam na Tvojem mjestu u Pučišćima osnovao kazalište marioneta. A? Sjećaš se onih davnih naših igara kad smo načinili ono škatulasto palkošeniko i onih lutaka Kalandra, Kanjara, Pantalon, Pulćinela, Brigela, Arlekin, Fakanapa, Kolombina, Mirandolina, La Preciju itd. Bilo bi nešto prelijepo kad bi čovjek smio da bude privatnik kulture i da zabavi onu bistro našu mulariju sa pravim nepokvarenim duhom.

I mene mnogo raduje, da naš Matiček se je »dočepao« bolnice. To je u današnje vrijeme skoro nedostizivi ideal 70% naših naroda i narodnosti. K tome susret sa Dubravkom mislim da ga je vratio iz onog stanja potištenosti (sindrom škovacuna).

Zagreb, 15. februara 1985.

A sada da Ti brate moj kažem, da sam pred 8 dana primio Tvoje pismo, koje me je u mnogo čemu obavjestilo, a sa »slučajem« našeg bidnog Maticka. Možda ipak će njegova smrt zbljižiti njegove sinove, braću Dragu i Dubravku. Više sam nego uvjeren da naš Drago je čovjek na mjestu, plemenita srca i širokog ljudskog vidokruga hrabri i čestita čovjeka. Da je tako i sa teško iskušanim Dubravkom, nameće se samo po sebi. Ni jedan, ni drugi nemaju neku porodičnu prednost. Nešto slično kao biblijski Ezav i Jakov (Izrael). Meni i Tebi, starcima loze Mate i Made Bulića bilo bi to i saznanje da krv nije Coca Cola. Neka ih Stvoritelj, Gospodar života i smrti blagosloví, da nađu bratske sporazume.

(Godinu dana stariji od Karla, Mate Bulić je, po svemu sudeći, bio neobična priroda. Porodična hronika beleži da je, na prolazu kroz Beograd, na novogodišnjem balu 1930. upoznao Jelenu, da je među njima planula ljubav, ali da se on vratio u Italiju, pošto je, završivši pravni fakultet, želeo da se upiše na spoljnu trgovinu. Trgovinom se bavio celog života. Osmog novembra 1931. rođen je njegov vanbračni sin Dragan. Mate ga je odmah priznao, ali se nikada nije oženio Jelenom, niti su živeli zajedno. Pre Drugog svetskog rata živeo je u Parizu. Oženjen je bio Francuskinjom Suzi koja se u vreme rata razvela od njega preko Crvenog krsta zato što se on odazvao pozivu na mobilizaciju i otišao u Jugoslaviju. Posle rata radio je za razne italijanske firme. Karlo je znao da Mate ima vanbračnog sina, ali nije s njim bio u kontaktu. Sasvim slučajno, kad je jednom, 1946, otišao u policiju da prijavi nestanak svoje jahtice »Mrvice«, saznao je od inspektora Draganova adresu. Prihvatio je Dragana kao svog sina. Uveo ga u Jugoslovensko dramsko pozorište i zaposlio kao šminkera. Imponovao mu je svojom snalažljivosti, bio je izuzetno vredan mladić i radan, a to su osobine koje je Karlo cenio. Mate se, u međuvremenu, oženio u Opatiji. U tom, drugom braku dobio je sina Dubravka, Dudu, koji je bio kapetan preokoceanskog broda, ali je u trideset i nekoj godini za mesec dana umro od galopirajućeg kancera. Baš te godine pred njegovu smrt Karlo je posredovao da se on i Dragan upoznaju. Dubravkova iznenadna smrt sprečila ih je u ostvarenju te želje. Dudu ima sina. A Dragan, koji je umro 1998., ima kćerku Vesnu koja ima kćerku i sina i sina Bobana koji ima dvoje muške dece. – Prim. F. P.)

Zagreb, 23. avgusta 1985.

U međuvremenu vodenim topovima rigaju vodu na zapaljenu mučenicu Dalmaciju. Srećom u tom kraju gdje sam ja boravio, premda su prekrasne borove šume, borici, gajevi višanja, vinove loze i maslina, pakao nije prodrio. Valjda je to samo sreća? Eto moj Karlo u kratko moj raport sa Ravnih kotara i Podvelebita. Da, još nešto! Veli mi jedan povjesničar iz Imotskoga da su u matičnim knjigama zabilježeni iz davnine Bulići. To je bilo jedno veliko moćno pleme Didića, što je još prije najezde Osmanlija obitavalo zapadno od Mostara sve do Imotskoga, a onda se je pomaklo čak do Velebita. To hrvatsko pleme uz Mandiće širilo se po Bosni i Srbiji sve do Dunava i Morave. Bilo mi je lipo u duši. Da the last not least mi smo i bolji od Habsburgovaca, Draškovićevaca, Savoye i Buorbona. Stoga kad me tituliraš sa »gospar« a ovi ovde »šior« onda mi se ova peča nosa gordo vrpolji na faci de pugni. Naročito to godi uvređenim i poniženim na društvenom kazanu sumljive jednakosti.

Zagreb, 12. januara 1986.

Moj Karlo dičim se i ponosim s Tobom! Mi Bulići u Tebi gledamo ono ostvarenje putnog cilja u životu, što prelazi neke okvire krvi i plemena. Pa nije zaludu i to što mi dvojica smo pošli putem umjetnosti, jer je želja za savršenstvom bila jača nego mogućnosti što škrati život nam je pružio. Ti si i na ovi način u meni što u mojoj krštenici stoji Bruno Carolus. Nas veže ne samo prezime nego i ime. A

imao sam mnoga okapanja da dokazujem, prilikom novih legitimacija da ja ipak se imenujem samo Bruno. To je maloala Nušić, ali što ćemo? Sveta birokratija ima svoje zakone.

Zagreb, 19. septembra 1986.

Znam da Ti je teško, ali ako bolest popušta, to je znak da ozdravljenje će doći.

Istina i nas sve je teško potresla vijest o preminuću našeg Dubravka. Zadnje pismo što nam je pisao pok. dundo Mate, on spominje svog Dubravka koji radi u Brazilu na platformi za crpljenje nafte i da je on tamo šef strojarnice. Zajedno Dubravko je postao žrtva teškog rada u uvjetima zagađenosti profesionalnog rada. Strojarski pomorci skoro uvijek su žrtve tog njihovog teškog života. Dubravka imamo svi mi u lijepoj, dragoj uspomeni. Bio je dragi i dobar čovjek.

Zagreb, 9. oktobra 1986.

Pred par dana razgovarale su Maša i Made, pa smo razabrali da se već bolje osjećaš. To nas sve više uvjerava da si čvrst i stegovani, a to je svojstvo samo pravih i odgovornih naših ljudi. Radost je naša velika i nadamo se da će sve biti bolje.

Zagreb, 1. decembra 1986.

Želim da poslije onog nedavnog kognog 19. listopada ove tužne godine, prekinem muk i da vam uputim par riječi

razumjevanja, a ako mi dozvolite i hrabrenja u ovim danima žalosti.

Svako ljudsko biće mora kad-tad prekoračiti prag vremena što ga vodi u vječnost. Sve mi to dobro znamo. Ali naša se srca s pravom ne mogu pomiriti da sa smrti s čovjekom je sve gotovo.

I neka to ne budu prazne riječi navlaž rečene da ublaže žalost. U životu, kao i u smrti postoji jedan nama još nedokučivi smisao, koji za sada samo vjera zna donekle odgonetnuti, a nevolja nam ne smije zamagliti nadu.

Naš neprežaljeni Karlo u svom obiteljskom krugu našao je sve ono najljepše i najdragocijenije što čovjek poželeti može. Zasluga je to vaša, što ste bili i ostali najplemenitiji dio njegovog bića, Dušice i Mašo! Kad se razide pogrebna povorka i svi pođu svojim putem, praznina i tišina oko ostavljenih i ožalošćenih je nepodnošljiva. Postupice život ipak pronalazi puta i odkloni po nešto od tog jada.

Neka častan i vrlo značajan život našeg Karla kao čovjeka i umjetnika što je bio ozaren vašom ljubavi i jest, i sviju nas koji smo ga voljeli i volimo bude potvrda, da je njegov duh živ među nama.

Nezgrapno i nesređeno ovo moje pisanje neka vam ne smeta, jer teško je i vrlo teško meni i mojima u svemu tome još se snaći.

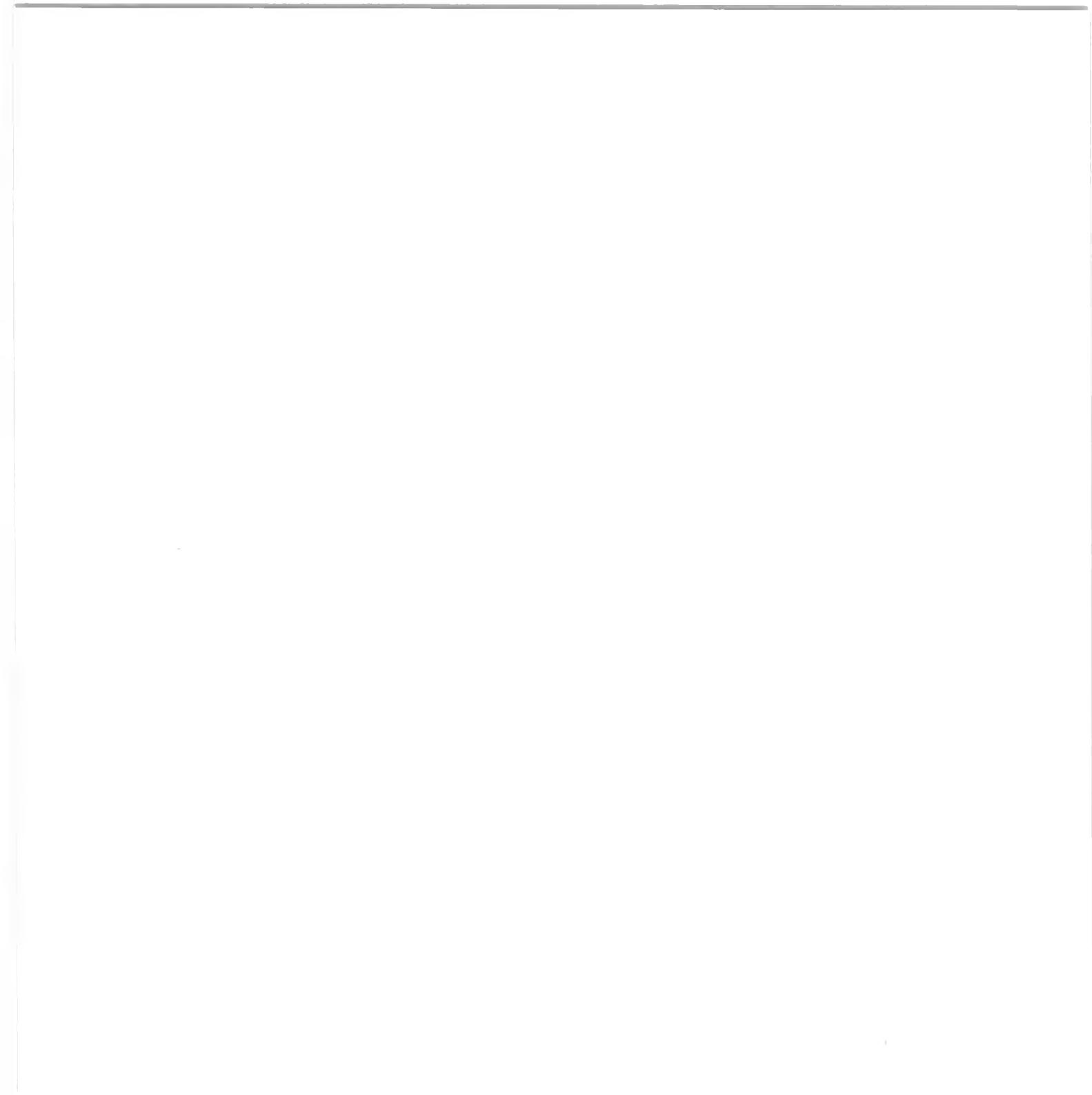
Pa eto kad vam sada pišem, osjećam da i dragom bratu se javljam. Prvi sam ga primio od mog pape u naručaj kad je on došao na svijet. Od tada Karlo je ostao i ostatiće živ u meni.

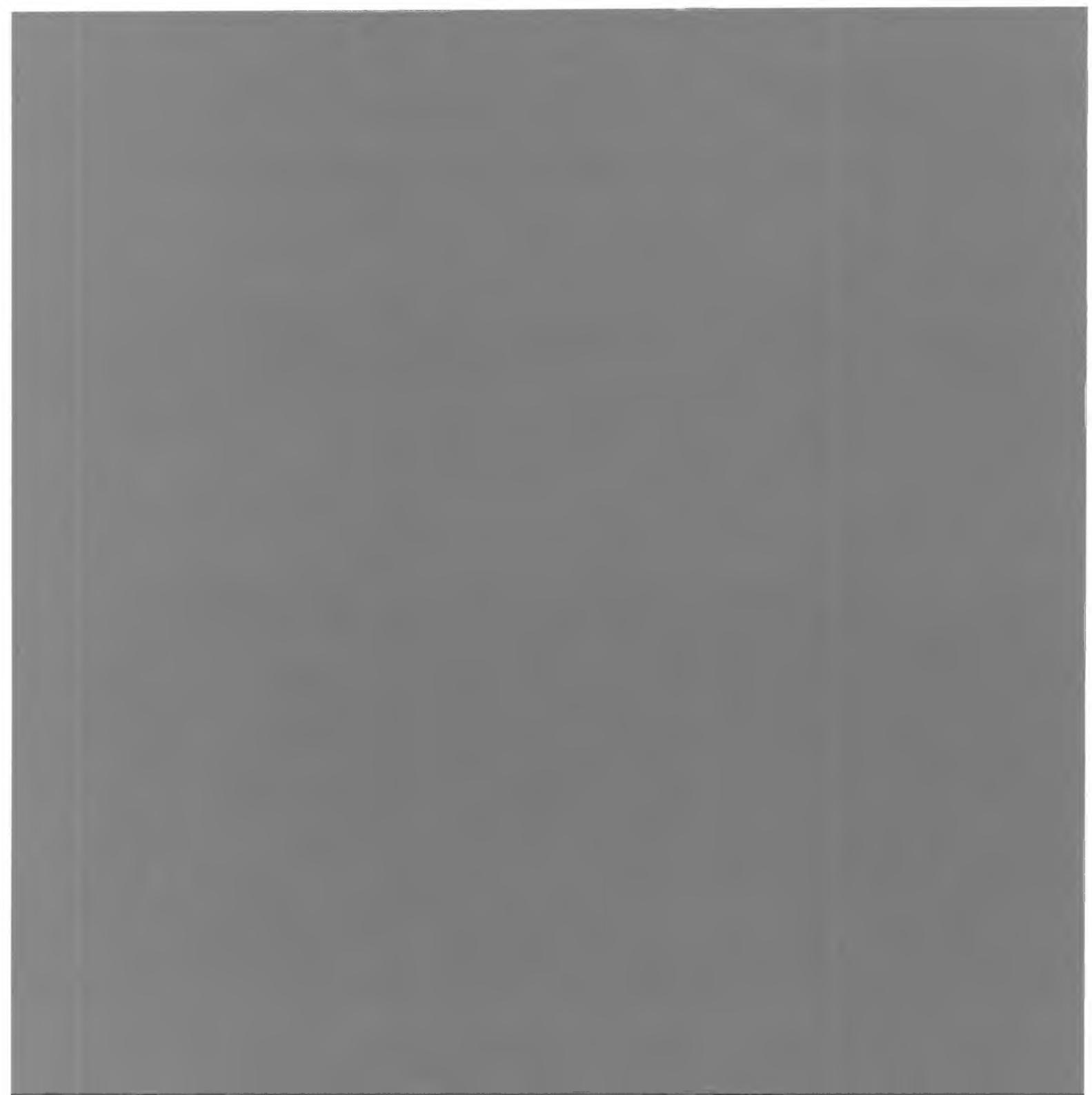

BRUNO BULIĆ
AUTOPORTRET

MAJSTOR SCENSKIH MINJONA
MIROSLAV BELOVIĆ
GLUMCI I KRITIČARI
HUGO KLJUĆ

MAJSTOR SCENSKIH MINJONA MIROSLAV BELOVIĆ

Prvi put sam se sreo sa Karлом Bulićem u septembru 1946. godine u narušenoj evangelističkoj crkvi u Beogradu. Bojan Stupica i Mata Milošević vodili su prve probe novoosnovanog teatra u tom neobičnom, ali inspirativnom prostoru. Karlo Bulić je došao iz Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu, zajedno sa Tomislavom Tanhoferom, Ivicom Tanhofer i Brankom Plešom. Okruženi balama jute i daskama, probali smo *Ljubav Jarovaju* Konstantina Trenjova i Goldonijeve *Ribarske svađe* u bravuroznom i duhovitom prevodu Ive Tijardovića. Bojan je pokretno bezbroj novina u metodu rada sa glumcima. Posle dve-tri čitalačke probe krenuli smo u improvizacije. Zajedno sa Dejanom Dubajićem, Viktorom Starčićem i Jozom Laurenčićem, Karlo Bulić je pokazao neverovatnu slobodu, doskočljivost, svojevrsni i efikasni način oblikovanja lika. Koncipirao je Parun Toneta humorno, ekstravagantno, jezički besprekorno, a u fizičkom držanju i postupcima više slojno.

Čini mi se da je već na tim probama Karlo zauzeo posebno mesto u ansamblu Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Susretao se, međutim, i on, sa neshvatanjima i protivnicima. U to vreme se dosta dociralo po sistemu Stanislavskog,

a Karlo je bio suviše darovit i originalan da bi pristao da svojim ulogama ilustruje jedno teorijsko viđenje. On je polazio od svojih dubokih opservacija, od svoje glumačke pronljivosti i svog slikarskog dara. On je bio glumac portretist, tvorac upečatljive galerije raznolikih likova koji predstavljaju trajnu vrednost jugoslovenskog teatra.

Karlo Bulić je znao da u vajanju karaktera mora da se postavi otvoreno pitanje: kako? Bez oblika, bez forme, bez žanra i stila, glumačka tvorevina, na ovaj ili onaj način, biva osuđena na sivilo, a često i na šablon. Karlo je uvek počinjao ispočetka, praveći na sceni bezbroj skica. On je u skicama tražio svežinu, tražio jezgro karaktera iz koga buja biljka lika. Karlo nije jurišao na brzi rezultat: on je dugo ispitivao teren oko lika, izmišljao njegovu biografiju, uporno ulazio u međusobne odnose, tražio adekvatno fizičko osećanje. Taj metod je primenio i u svojoj značajnoj ulozi, Dunda Maroja koga je igrao skoro pet stotina puta, u našoj zemlji i na mnogim gostovanjima u inostranstvu. Svi novi interpretatori Dunda Maroja nisu mogli da zaobiđu ono što je Karlo u tom liku pronašao. Oni najbolji, naravno, bili su drukčiji, ali u osnovi tog lika bile su i koordinate koje je Karlo Bulić fiksirao.

U to vreme Karlo je bio u najboljim godinama, oko trideset pet, duhovit, elegantan, uvek u pokretu, neobično kollegijalan. Bio je izvor divnih priča i anegdota. Imao je bezbroj hobija. Rukovodio je pozorišnom ambulatom hitne pomoći. Bio je nezamenljivi slikar maski, a zatim izvođač svojih zamisli. Četrnaest godina je predavao i šminku na Pozorišnoj akademiji. Polazeći od mnogih elemenata glumačke transformacije, on je šminku objedinjavao sa svim ostalim elementima karakterizacije. »Šminka« i govorna radnja moraju da budu sjednjene, šminka i hod takođe. Početkom tridesetih godina ovog veka Karlo Bulić je profesionalnu svoju ljubav za nebo preneo na scenu, tražeći istine i savremeno zvučanje u svojim likovima. Ne bojeći se velikog rizika, Karlo Bulić je već u prvim svojim koracima »otisao u starce«, da vaja likove koje je život definativno izrezbario. Bilo je tu neke duboke mediteranske mudrosti, shvatanja koje ide još iz renesanse. Kao što je Nikolaj Čerkasov (Ivan Grozni, Aleksandar Nevski, Mičurin, Deputat Baltika i drugi) najveći tvorac likova staraca u sovjetskom teatru i filmu, tako je Karlo Bulić, uz Viktora Starčića, Milana Ajvaza, Viktora Beka, Staneta Severa, Emila Kutijara i Petra Prlička, jedan od meštara u tom domenu kod nas. Tražeći suštinu svojih junaka, on je preko istine pojedinačnih postupaka išao pouzdano ka istini lika u celini. Za njegove minuciozno urađene i izbrušene karaktere govorilo se da su bolji nego u životu. Takav je bio njegov dijabolični Korbać u Džonsonovom *Volponeu*, u preradi Štefana Cvajga. U toj ulozi Karlo Bulić pokazao je elgrekovski smisao za grotesku i smeli satirični potez. Ekscentrični i oštri crtež lika Bulić je znao da opravda, da pokrije svojim temperamentom i glumačkim šarmom.

Njegov nesvakidašnji dar, smisao za bizarnost, duboko poznavanje dalmatinskog života, kumovali su njegovim kreacijama u dramama Ranka Marinkovića: *Biskup* u *Gloriji* i Zande Rote u *Albatrosu*. Isti milje, slična leksika, a dva savršeno izdiferencirana lika, dva različita starca. Bulić nije ostao zatočenik kolorita tih karaktera, on je preko njih govorio o univerzalnim pojavama.

Posle odlaska Strahinje Petrovića u Narodno pozorište, Karlo Bulić je ušao u predstavu *Na kraju puta* Marijana Matkovića. Išao je sasvim drukčijim putem nego Strahinja Petrović i ostvario somnabulni lik domobranskog generala. Posle toga smo radili poetski zanesen lik starog Musijea u Brendanovoj tragikomediji *Talac*. Bulić ne samo da je ostvario uzbudljiv lik, on se Beogradu otkrio kao vrstan tumač songova. Njegova pesma »U kišnom septembru« bila je jedan od najpotresnijih vrhunaca predstave. Posle smo radili Benetovićevu komediju *Hvarkinja*. Kad god sam radio komediografske tekstove, saradivao sam sa Karлом. Razumeli smo se, ležalo mi je na srcu njegovo uvišeno osećanje smešnog i humorognog. Kada je Karlo bio u podeli, to je uvek bila garancija upornog glumačkog traženja i odbacivanja prvih rešenja.

Karlo je bio glumac sa bezbroj lica i bezbroj postupaka. On je znao da nosi i glavne i takozvane srednje uloge, ali je bio i majstor takozvanih scenskih minjona. Sa minimumom sredstava postizao je maksimalan efekat. Ekonomičnošću sa vremenom, Bulić je u tim magistralnim epizodama išao pravo u srž karaktera. Ta njegova ostvarenja su uvek imala značaj i zračenje. Bila su poklon velikog artiste principu skupne scenske igre. Treba se samo setiti Tatarina u *Na dnu*, Gospodina sa violinom u *Ledi*, Prosjaka u *Agoniji*. Glumci su uvek, skupljeni kod portala, gledali te Bulićeve majstorije.

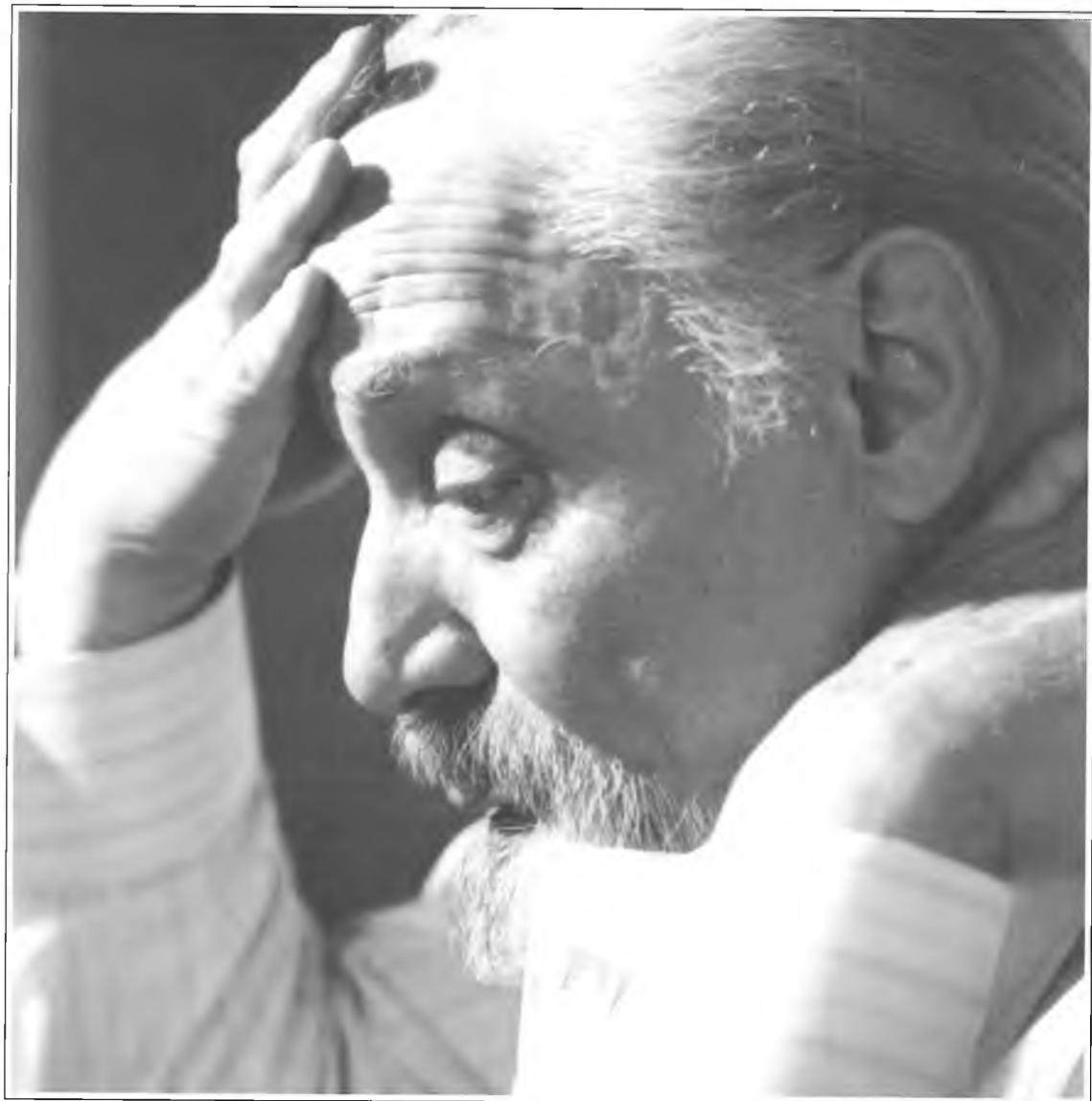
Bulić je bio potpuno stopljen sa kolektivom, sa njegovim planovima. On je bio jedan od tvoraca pozorišne etike koja je pomogla Jugoslovenskom dramskom pozorištu da postigne visoke izvođačke rezultate. Karlo Bulić je bio zaljubljen u svoju profesiju. U stvari, to nije bila samo brilljantna profesija, izuzetni artizam – to je bila umetnost u pravom smislu, snaga koja je govorila kroz glumačke metafore. Karlo nije voleo ni površnost ni približnost. Iz njegove glumačke radionice retko su izlazile nedovršene stvari.

Umetnost Karla Bulića je u Beogradu prihvaćena za ovih četrdeset godina oboručke. Prihvaćen je i u svim drugim

gradovima naše zemlje. Karlo Bulić je imao šta da kaže sa scene i znao je kako da kaže. Kada je sedamdesetih godina odigrao Doktora Luiđija u TV seriji Danijela Ma-rušića *Malo mesto*, milionsko gledalište je bez rezerve prihvatiло glumačku meštiju Karla Bulića. To nije bio samo izuzetno urađen lik, to je bio tip, deo naše stvarnosti, praznik glumačke umetnosti.

Karlo Bulić neće više zaigrati ni na sceni, ni na filmu. On se, kao što reče jedan moj prijatelj pre dva dana, preselio iz postojanja u sećanje.

Miroslav Belović
(»Scena«, 6/86)

GLUMCI I KRITIČARI POVODOM JEDNE VRHUNSKE KREACIJE

Kritikovati ne znači hvaliti. Naprotiv, tim izrazom se označava zameranje manama i nedostacima, pohvalna kritika predstavlja, u neku ruku, *contradictio in adjecto*. Ali, od kritičara očekujemo, takođe, da ukazuje na vrednosti dela kojim smo obogaćeni. Nažalost, kada je u pitanju glumačko ostvarenje, kritičari (možda bi trebalo da kažem: nažalost, mi kritičari) suviše često propuštaju i ono malo prilika za njegovu podrobniju analizu. Ponekad čitamo da neka kreacija zaslužuje iscrpnu studiju, ali ta studija nikako da se napiše.

To mi je prolazilo kroz glavu dok sam gledao Karla Bulića kao šjora Rote u Marinkovićevom *Albatrosu* (u režiji Koste Spaića). O toj ulozi svi su kritičari već izrekli po koju pohvalnu reč ili rečenicu. Ne više – razumljivo, jer je to, najzad, epizodna uloga. Pa ipak mi se čini da je trebalo više reći, da je trebalo nekako fiksirati ono živo (i zato u svakoj predstavi drukčije, sa drugim nijansama izvedeno) u izrazu, pokretu, delanju, što ni najbolja fotografija ne uspeva da uhvati. Dakle, ne masku, u kojoj je Bulić majstor, ni kostim, pa ni onaj njegov starački napukli i iskidani, krti i krhki glas, nego, recimo, onu naročitu uvredenost staroga gospodina zato što propali profesor Ciprijan nije, na njegov poziv, došao k njemu. Bulić-Rote ne

krije da je uvređen, ali vi osećate da mu nije mnogo krivo što ga je »šjor profesur« uvredio, on kao da pomalo čak i uživa u tome. Ne mazohistički, ne; nego nekako smišljeno i zlurado: ta uvređenost mu je dobrodošla jer Ciprijana primorava da se pravda i izvinjava, da prema starom Roteu bude utoliko predusretljiviji.

I kada Ciprijanu dobacuje da laže (jer je tvrdio da nije mogao doći zato što leži, a on je, eto, na nogama), Bulić-Rote kontroliše svoju emociju: naslađujući se što ga ponižava, on Ciprijana pre svega podseća da se takvim njegovim postupcima stalno povećava njegov ionako preveliki dug, koji će nečim morati da plati.

Sve što Bulić dotle čini upravljeno je na to da svoju žrtvu satera u što dublji ponor i da je, pomoću refleksa koji kao da su jedini još očuvani u tom ostarem organizmu, istrošenom i paralizovanom, smesta i s neočekivanom sigurnošću ščepa i ponovo gurne u njen bezizlazni položaj kad god ona pokuša da se iskobelja, da je vraća sve dok ona ne posegne za brakom sa nakaznom čerkom Roteovom kao za ne samo prihvatljivim nego i primamljivim rešenjem.

Ne mislim da je celina predstave dobila time što je režija, inače izvanredno savesna, inteligentna i vešta, neke po duže replike izdvojila i pretvorila u monologe. No, bio bi

nesumnjiv gubitak za gledaoce da je Bulićeva uloga lišena te lirske, čak i izlapelo sentimentalne, solo partie – toliko je i tu sve majstorski izvedeno: od propovedi o prirodnoj nejednosti ljudi do sećanja na nekadašnje društvene i ljubavničke uspehe i isticanja da su Rote uvek bili među prvom sinjorijom. Setimo se samo u kakvom stavu, sa kakvim gestom jedne gotovo operetske grandece (koja međutim savršeno pristaje liku tog »distinguiranog« dalmatinskog aristokrata) Bulić potcrтava ono »Rote« ili »leone«: pokretom ruke, jedne ili obeju, ustranu, ispred i iznad sebe, pokretom koji njegovoj osobi prisvaja više prostora, više praznog prostora, pretenciozno ograjući taj prostor za njegovu gospodsku personu i tu veliku personu od malih »vilana« i fakina.

Nije, zacelo, slučajnost što je ta kreacija ostvarena u jednoj domaćoj drami, usto savremenoj, i što se odigrava u sredini koja je glumcu naročito bliska. I Sadi Viktora Starčića ili gošpa Mica Ljubinke Bobić stvoreni su po tekstovima domaćih autora. Od tih, takođe epizodnih, uloga Bulićev Rote se razlikuje svojom mnogostranšću i raznobojošću. U njoj je najpre trebalo prikazati »bivšeg« čoveka, čija se sadašnja aktivnost svodi na to da svojoj kćeri pribavi muža a svom imetu i imenu naslednika, čoveka koji se istinski uzbuduje samo kad neko ugrozi njegove interese (njegovih sto i trideset, ne, nego sto i trideset i pet, i pet mijari dinari!) i njegovo gospodstvo. Pred glumcem je dakle zadatak – pored svih ostalih, i uporedo s njima – da dočara prošlost od koje je ostala samo ruina. Tu je sasvim nedovoljan ne samo nekakav glumački trik nego i pravi, glumački ili režijski, truvaj na kojem su često, bez mnogo muke a uspešno, izgrađene jednostavnije epizodne ili karakterne uloge.

Kako u dnevnim listovima ima prostora samo za autoritativne, i ne retko arbitrarne, recenzije o glumačkim kre-

acijama i kako ni naši časopisi ne donose analize pozorišnih predstava, naša pozorišna kritika podbacuje baš onde gde je potreba za njom najveća. Jer, samo ona može izuzetne lepote jedne uloge učiniti pristupačnim i onim gledaocima koji za njih nemaju tako izoštreno čulo. Samo ona može nešto od tih lepota preneti i na udaljenije savremenike, i na kasnije naraštaje.

Za glumca ne važe reči Šilerove (u *Valenštajnu*):

...ko je najboljima u vremenu odužio se ovom, za sva vrema živeo je taj.

Od predstave samo scripta manent, samo kritika ostaje, i ako je ona, uvek više sklona da pokudi nego da pohvali, izrekla prokletstvo nad nekim glumcem, on ostaje anatemsan za vjek vjekov. Nema kritičara nad kritičarima glumčevim. Za slike koje njihov autor nije mogao prodati nikome, nekoliko decenija posle njegove smrti možda će se plaćati milionske sume. Glumac svu svoju platu primi i utroši za svog života. Od njegovog umjetničkog dela, satkanog od najtananjije i najplemenitije, najljudskije materije, od delanja i življena čovečjeg, ne ostaje ništa: ni nešto što bi se, kao tворевina narodne poezije, održavalo usmenim predanjem, ni nešto što bi se moglo sahraniti, a kamoli nešto što bi se moglo sačuvati, ništa. Sve je odletelo sa izgovorenim rečima, prohujalo sa izvršenim radnjama, sa preživljenim emocijama, sve. Vanitas vanitatum. Glumac je umetnik koji svojim delom sebi nikada ne može podići spomenik.

Zar ne bi trebalo da to bude zadatak njegovih kritičara? Ne prvenstvena, ali možda jedna od najdražih njihovih dužnosti? Njihov dug časti umetnicima za koje je već isti Šiler konstatovao da »potomstvo glumcima ne plete vence«.

Hugo Klajn »Politika«, 20. decembra 1959.

U KRLEŽINOM SVETU

MOŽDA JE LENBAH MOJA NAJVEĆA KREACIJA

O Krležinim likovima, u razgovoru sa Radoslavom Josimovićem

Koliko mi je poznato, vi ste posle rata igrali u »Glembajevima« i u »Agoniji«. Da li ste možda neku od Krležinih uloga tumačili pre rata?

Ja nisam igrao u mnogim Krležinim komadima. Moje role su bile Baločanski u *Glembajevima*, Lenbah iz *Agonije*. U *Ledi* sam glumio čoveka s violinom, a u dramatizovanom romanu *Na rubu pameti* igram Valenta. Prvi kontakt sa Krležinim delom pričinio mi je jedno veliko zadovoljstvo, kao i sa svakim novim piscem koga nismo poznavali. Ali, prijatnost nije došla samo kao rezultat novine s kojom se upoznajem, Krleža privlači svojom specifičnošću tretmana, svojim sastavom rečenice, svojom filo-

zofijom, svojim naročitim izrazom i stilom. Ne mogu da sakrijem činjenicu da u prvom trenutku Krležine rečenice, koje su bogate mišlju i osećanjem, stvaraju izvesne teškoće, jer ih treba studiozno savlađivati, maksimalno se truditi. Ali, kad se savladaju te duge rečenice, one nam postaju prisne i bivaju neobično žive i lake. Trajno se pamte, čovek ih prisvoji i postaju sastavni deo nas. Dakle, ono što je na prvi mah bilo za mene neobično postalo je s vremenom nešto što ima trajnu vrednost.

Da li ste te teškoće savlađivali samo uz pomoć reditelja ili i uz pomoć pisca? Zapravo, kako ste se snašli u tom trouglu: pisac, reditelj, vi?

Imao sam sreću da sam radio s ljudima koji su vrlo dobro poznavali Krležu, odnosno njegovo delo. To je bio Tanhafer. S njim sam spremao svoju ulogu i u *Agoniji* i u *Glembajevima*. Smatram da je on duboko znao uči u temu, napose je znalački umeo da nam detaljno razloži Krležu. Pa stoga nijedan od nas nije bio u raskoraku s piscem, na-protiv, bili smo mu bliski kao i on nama. To je svakako bio razlog što sam svoga Lenbaha tako dobro spremio i imao s njim velikog uspeha. Možda je on moja najveća kreacija. Tumačeći njega, svuda sam našao na najvišu ocenu, što se tiče rezultata. Kasnije, s Matom Miloševićem, radeći na *Ledi*, brzo smo našli zajednički jezik u pri-ступanju samom Krležinom tekstu. Poslednji komad, ko-ji smo nedavno spremali, bio je dramatizacija *Na rubu pameti*. No, i ovaj dramski tekst je takođe Krleža, jer je sa-čuvan jezik i sve ono što Krležu čini Krležom. Dijalekat-ske nijanse u početku su mi pričinjavale teškoću, ali kad sam savladao melodiju rečenice, suštinu teksta, odjedan-put mi se otkrio taj čovek koga sam interpretirao. Specifičnost zagorskog govora moga junaka oduševila me je i ja sam, savladavši taj govor, duboko ušao u taj lik. Sa tom dramatizacijom bili smo i u Sovjetskom Savezu nedavno. Mi smo se svi bojali kako će taj specifični tekst primiti so-vjetska publika, kad je i našoj, beogradskoj, veoma teško pristupačan, upravo zbog jezičkih osobenosti. Međutim, na našu radost, publika je uspela da shvati komad, da ga oceni i da nas nagradi. Ja sam sa svojom ulogom takođe imao velikog uspeha. Prema tome, tajna ipak leži u Krležinoj čistoti pisanja, u snazi njegovog izraza, u njegovoj živoj a ne papirnatoj reči. Tim ogromnim bogatstvom on daje velike mogućnosti glumcu da razmahne svoje snage, da kreira sa zadovoljstvom živi lik. A sve to ukupno govo-

ri da sve što Krleža piše nije ni najmanje fraza ni literatura, već pravi dramski, precizni jezik.

Ja bih vas molio da se ponovo vratimo na vaš prvi lik, na barona Lenbaha. Preciznije, kako ste prišli anotaciji tog lika, na kojim ste individualnim psihološkim svojstvima i načinima izraza insistirali da biste nam ga približili, odnosno učinili prisutnim, glasom, gestom, radnjom, vašu viziju ovog lika?

Da vam kažem. Kada sam pristupio radu na tom liku, osetio sam spontano, posle izvesnog vremena, da meni s lakoćom dolazi vizija ovog lika, kao da je stalno bio tu kraj mene. A da vidite, to nije bilo slučajno. Osetio sam da zapravo tog Lenbaha nosim još iz svog detinjstva. Evo kako. Na trećem spratu kuće u Trstu, gde sam stanovaо, bio je baš jedan oberstlojtnant oficir. Ovaj je imao sve elemente Lenbaha: propao, konjički oficir, imao je ženu koju je maltretirao, te je ona, jadna, postala morfinistkinja. Njegovo ponašanje i njegov lik ja sam nosio u sebi a da to nisam znao. Dakle, on je vaskrsnuo od trenutka kad sam počeo učiti ulogu i prosto me zgrabio, pa se uključio u Krležinog Lenbaha.

Naravno, vi ste svoju viziju negdašnjeg KuK oficira domislili prema Krležinom liku, zapravo napravili ste nekakvu svoju sintezu.

Logična stvar, ali vazda je negde iza bio taj gospodin KuK, koji mi se najzad prikazao kao ličnost odvratna i tužna, pozitivna i negativna.

Sada smo došli do novog pitanja: šta ostaje od tog Lenbaha, jedne kreature čiji je svet iščezao, kao što nema više ni

te kategorije KuK ljudi. Po čemu je on atraktivan, zanimljiv savremenom gledaocu?

U Lenbahovom liku ima neke heroijke u njegovoј negativnosti, njegov karakter je bio dosledan; kakav je bio, takav je ostao do kraja, sa svojim gledanjem, svojim mramkom, svojim celokupnim duhovnim habitusom. Od svih tih negativnih tipova kod Krleže, možda je najpozitivniji, zato što je najdosledniji svojoj KuK psihologiji, upravo Lenbah.

Da li se sećate kojim ste elementima intonacije, gesta, pokreta uopšte, najviše delovali da biste nam uverljivo dočarali Lenbahov lik?

To je jako teško opisati, ali ima nekih tačaka koje su me dirnule i od mog Lenbaha napravile živog čoveka.

I to »vašeg« Lenbaha...

Da, »mojeg« Lenbaha. To je svakako onaj momenat kada mu sat padne; kada pijan ostaje sâm sa svojim mislima i kada počinje da svira valcer na svom starom gramofonu. Ali se karakteriše i onim scenama kad kaže »Fon Lorenc, kartel« itd, kada nastoji, gazeći svoju čast, samo da dođe do novca. Naročito ga obasjavam i onom rečenicom: »Gnädige Frau Baronen, vi céte pre ili posle mene doći do ludnice, mene su pljuskali srpski žandarmi...«, itd. I mnogo drugih malih, ali jako reljefnih, rečenica pomoglo mi je da izoštiram taj lik koji sam nosio u sebi.

A kako ste individualisali i učinili upečatljivom onu epizodnu ličnost kao što je čovek s violinom?

Lik mi je bio jako blizak, čovečan, topao, pun tragedije, on sačinjava deo te tragične balade kakav je ovaj komad, bala-

de koja osuđuje društvo. Ne bih se nikako priklonio shvatanju da je to jedna laka komedija, maskarata koja ima za cilj da nas zasmeje, da vodviljski izvuče čitavu stvar. Smatram da je komad sasvim ozbiljan i da Krleža nije ni u kojoj prilici imao tendenciju da u svojim delima bude lak, već vazda misaon i dubok, ako mi se dozvoli da dam i ja nešto malo ocene o njegovim dramskim valerima.

Čini mi se da ste vi, dramski umetnici, pozvani i da ocenjujete, to je čak u prirodi vašeg rada na tekstu, jer kako može glumac da nađe svoj ugao gledanja na delo, da otkrije unutrašnji ritam drame, ako nema opservatorskog i kritičkog duha.

Ja mogu samo da kažem da žalim što nema više takvih komada kao što su *Leda*, *U agoniji*, *Na rubu pameti*. Svi su mi oni podjednako dragi i rado igram u ma kojem od njih. Jer, Krleža mi je blizak i po mislima, i po načinu kako razvija dramu; njegov dijalog meni je vazda živ, njegove rečenice, terminologija, njegov vokabular koji je krležijanski, što znači neponovljiv, originalan, trajan.

Katkad pojedini glumci ne vole da igraju sporedne ličnosti, jer se boje da neće moći dovoljno da izraze svoje stvaralačke vrednosti.

Ne, ja tako ne mislim uopšte. Sve uloge mogu biti velike. I one su velike, bez obzira na dužinu, ako se dobro igraju. Uostalom, role nisu važne, već je primarno delo, a sve one samo doprinose da se afirmiše sadržaj dela. Nekad se u komadu može reći samo jedna rečenica, ali ona se, dobro kazana, pamti i, kao takva, doprinosi boji dela. A sve je podređeno tome, pa prema tome i naš glumački rad. Na posletku, naš cilj je da nešto kažemo publici, odnosno da

pomognemo piscu da svoje kaže publici što bolje. A to zavisi od svakog detalja u komadu. Reč je o austrijskom prosjaku, invalidu, koji dolazi kod Lenbaha da traži milostinju. To je rola koja može da govori koliko i Laurina, Lenbahova, Križovčeva, ili nekog drugog. Dakle, svaki lik kod dobrog dramskog pisca organski je deo drame, saставni deo htenja, situacije, radnje, pa, prema tome, sve je važno i treba mu posvetiti punu pažnju.

Da li ste u toku vaših interpretacija jedne iste uloge nešto bitnije menjali u docnjim igranjima?

Ima slučajeva kad su pojedini glumci to činili usavršavajući svoju ulogu, ili su joj čak na sasvim drukčiji način pristupali. Osnovnim linijama se ostaje veran, ali glumac sebe dopunjuje, on zri.

Ovo pitanje postavio sam zato što se, na primer, lik Leona u tumačenju jednog istog glumca menjao pre i posle rata. A s druge strane, bilo je raznih tumačenja ovog lika, od Dujšina i Raše Plaovića do Vase Pantelića.

Ja ne bih naglašavao ni socijalnu ni psihopatsku komponentu. Socijalnu komponentu su naglašavali razni režisери da bi ubacili nešto revolta i socijalne obojenosti, međutim Leone je negativac kao i svi ostali.

Rekoste da ste imali mnogo uspeha s dramatizacijom »Na rubu pameti«. Želite li nešto pobliže o tome reći?

Sa ovim komadom imali smo najveći uspeh u toku našeg gostovanja u Sovjetskom Savezu. Na pitanje zašto su načito prihvatali ovu dramatizaciju, sovjetski ljudi, kritičari i glumci odgovarali bi: zato što je u prvom planu čovek, čovekova borba, pitanje njegove pravde, njegovog

duha. Ljuba Tadić je tu naročito izazvao veliko interesovanje i o njemu su najlepše pisali. On je u ovom komadu, kako se kaže, bio glumac broj jedan. I ja sam svojom skromnom rodom pobudio interesovanje, tumačeći lik ovog malog čoveka. Ljudi vole da čuju o čoveku, a pogotovo u Sovjetskom Savezu, pa su to osetili i u mojoj interpretaciji koja je takođe toplo pozdravljena. Uspeh ovih komada bio nam je drag, posebno zato što Krleža do sada nije bio prodro u Sovjetski Savez kao dramski pisac. Pa, kad bude prevođen, moći ćemo reći da smo i mi, kao Jugoslovensko dramsko pozorište, tome nešto doprineli.

Čujem da je bilo nekih malih nesporazuma oko adaptacije Krležinog romana »Na rubu pamet«.

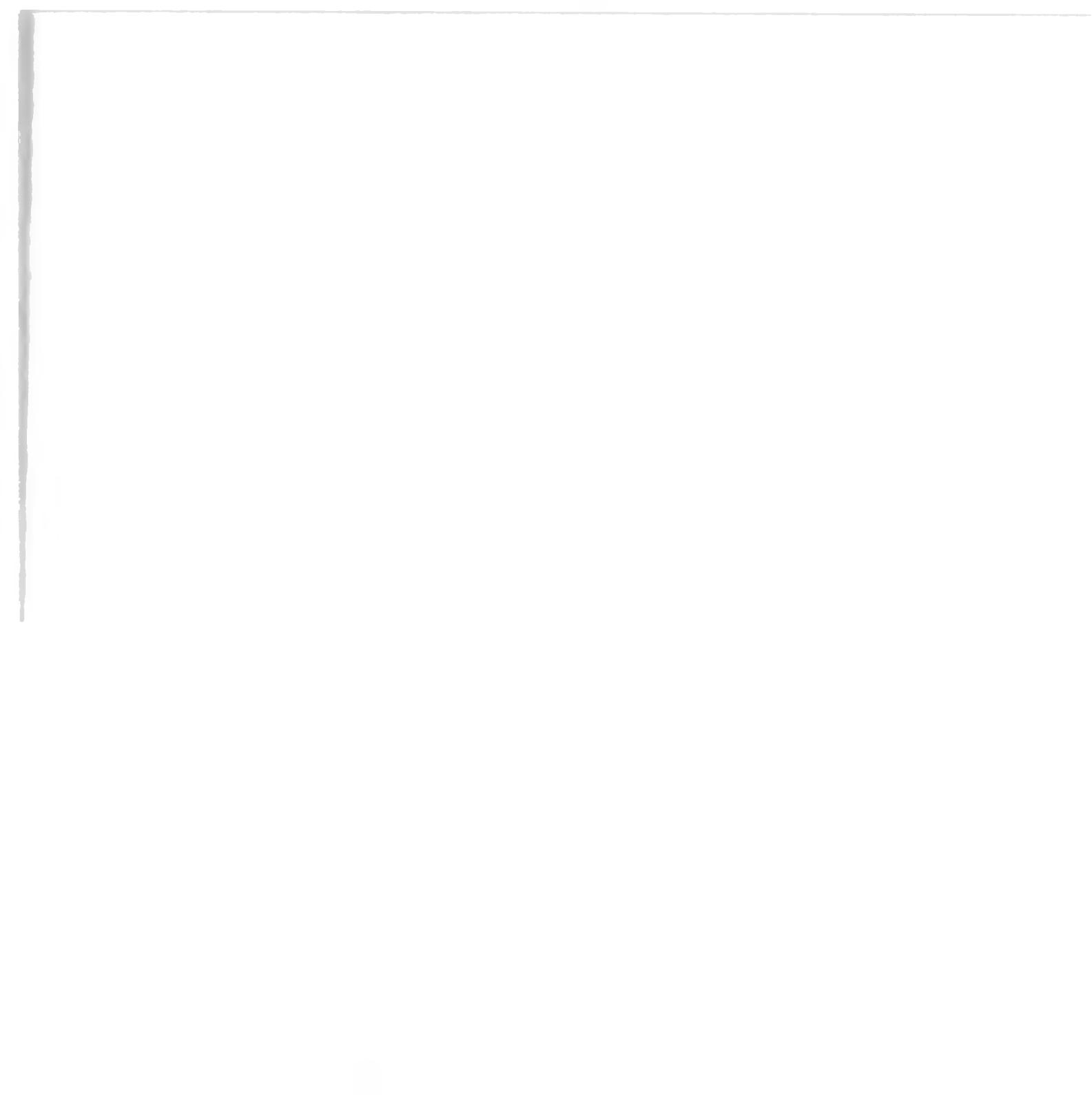
Prilikom rada na adaptaciji romana bio je konzultiran i sam Krleža. Krleža je došao i gledao, i bio je u suštini jako zadovoljan, ukoliko Krleža može biti potpuno zadovoljan, jer znate da je on najviše kritički raspoložen prema samom sebi. I uvek teži popravljanju svojih komada, usavršavanju. Vidite, u *Agoniji* je dodao treći čin. A za komad *Na rubu pamet* htio je da doda nekoliko reči, iako je spremanje bilo već u završnoj fazi. No, svoju sugestiju je samo dao, ostavljajući dobroj volji reditelja i drugih da je prihvate ili ne. Ali, kada je video predstavu, bio je zado-

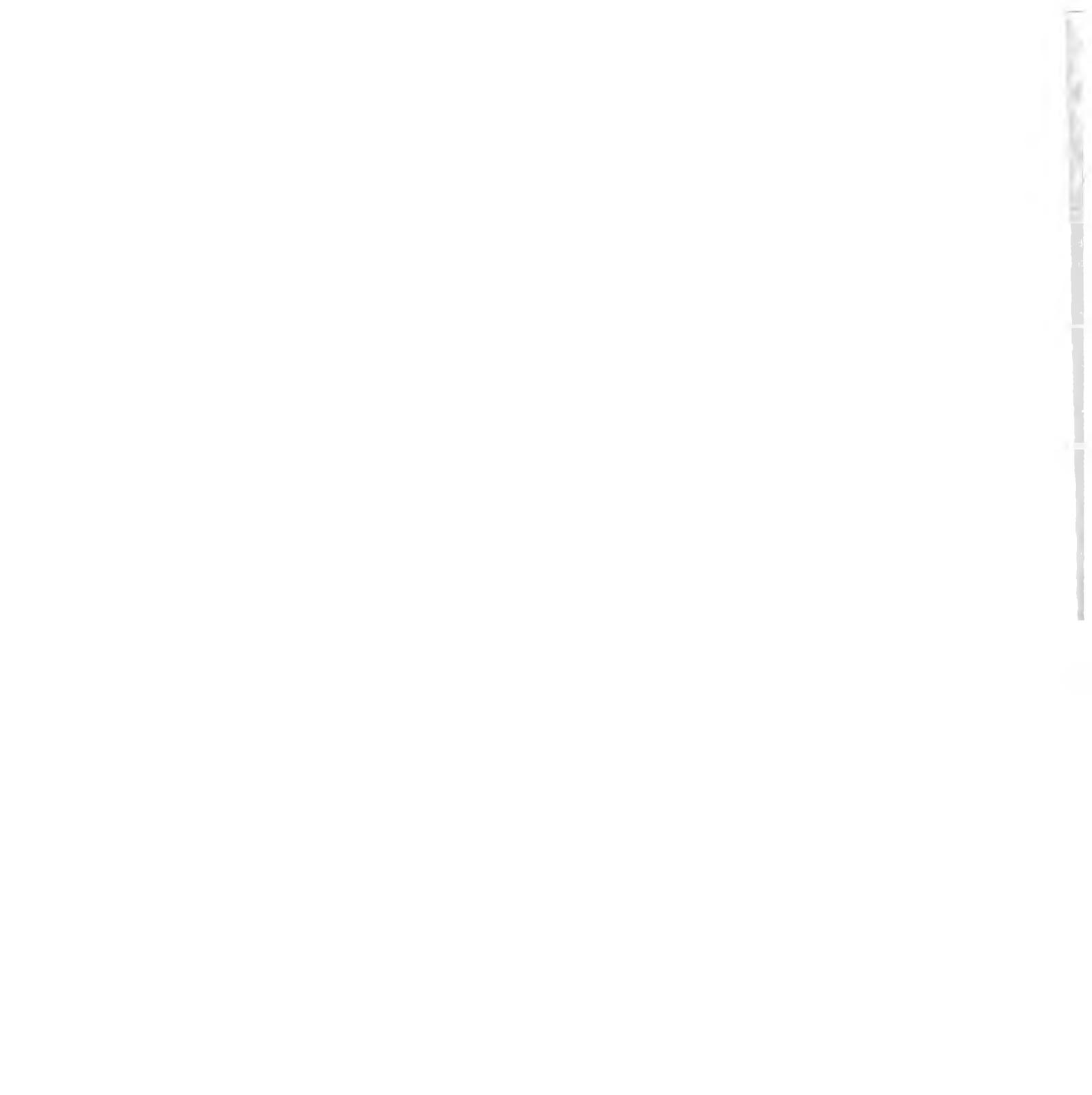
voljan. Vidite, Krleža je toliko bogat da ga uvek treba ponovo tumačiti, otkrivati. U tom poslu potrebni su smeli reditelji, inventivni ljudi. Evo, da vam navedem zanimljiv primer. Sada radimo Čehova sa sovjetskim rediteljem Zavadskim. Da vidite kakva je njegova analiza teksta, kakvo bogatstvo! Otkrio nam je čitav svet, čak i nama starim glumcima koji smo verovali da dobro poznajemo Čehova. Isto tako posle smrti Gaveline, koji je bio veliki poznavalač Vojnovićeve trilogije, ja se pitam da li postoji neki čovek danas koji bi onako verno, onako duboko, profinjen, obasjao i razjasnio ta dela. Takav je slučaj s Krležom. Još uvek nismo našli onog pravog Krležu, kao što nismo pronašli ni pravog Nušića. A to mnogo zavisi od smelog reditelja. Opet se vraćam na Zavadskog koji mi je objasnio samo dve rečenice, a tako me je zgrabio da ja čitav dan živim od te dve rečenice. Odjednom, posle ovih tumačenja, Čehov mi se pojavio još ogromniji, kao neki Gaurisankar. Time sam htio reći da i mi čekamo još veće analitičare, režisere koji će otkriti nove svetove Krležinog dela.

Razgovor Radoslava Josimovića sa Karлом Bulićem objavljen je u zborniku *Miroslav Krleža* (Prosveta, Beograd, 1967). Zanimljivo je da Bulić ni jednom rečju ne pominje Križoveca, a igrao je tu ulogu u Splitu 1947.

PORTRET KARLA BULIĆA MIKAN ANIČIĆ

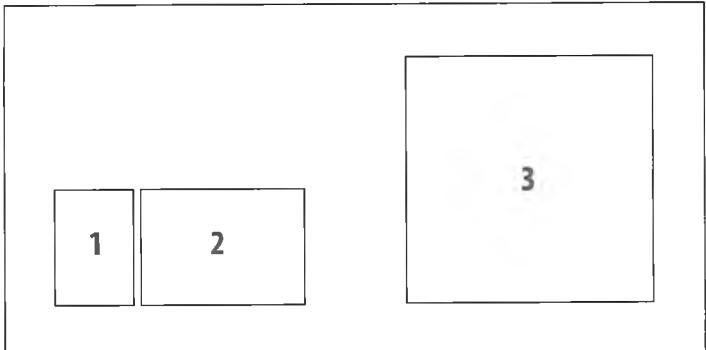

ULOGE U POZORIŠTU
SA ODLOMČIMA KRITIKA

ULOGE
FILM • TV • RÁDIO

SVEDOCl

1. PARISKI ODJECI 1954
 2. DUBROVAČKI VJESNIK
 3. KARLO BULIĆ
(CRTEŽ DRAGANA SAVIĆA)

Le Théâtre Yougoolave

Plusieurs fois au Venezuela, il nous a parle de ce que devait être une révolution sociale, mais pas d'insurrection ou de révolte dans le sens traditionnel du terme. Il a parlé de l'importance de l'unité entre les classes populaires et des masses ouvrières de notre Chine, mais n'a pas évoqué la nécessité d'une révolution sociale dans le sens traditionnel du terme. Il a parlé de l'importance de l'unité entre les classes populaires et des masses ouvrières de notre Chine, mais n'a pas évoqué la nécessité d'une révolution sociale dans le sens traditionnel du terme.

La découverte
de
DONDE MAROJE

Version: about 1 edition. We Don't
Just Eat the Same Food, we're
Stuck in traffic. There are
some More. Don't tell anyone
that we started this by eating the
"CV" sandwich, we're a mystery

comme un autre dans la
suite à prendre de colles qui a
dû être démonté plusieurs
fois pour être démonté.
Malgré ce à faire, nous
n'en avons pas tiré.

HILARIO DUPLIEZHEA

— 1 —

Premijera »U agoniji« doživjela veliki uspjeh
Impresivna kreacija Ivice Tanhofer i Karla Bulića

Impresivna kreacija Ivice Tanhofer i Karla Bulića

U dramama o glemabajevskom krugu Krelež je da postopek agonije jedne obitelji i njeno nestajanje u životarenju nekadajućih donogradskih patricija. Sve to su stike u širokoj i dubokoj freski smjenje generacija – kao što su i drugi uvhiciči trenutak vječnosti u prolazjenju svojih Rougon – Macquarta, Buddenbrookovih ili Fortysa – životu i istinitu, obojana crno-bijelim simbolom jedne carevine.

Daug točki naroči je obrazovna
in postavlja na scenu drame.

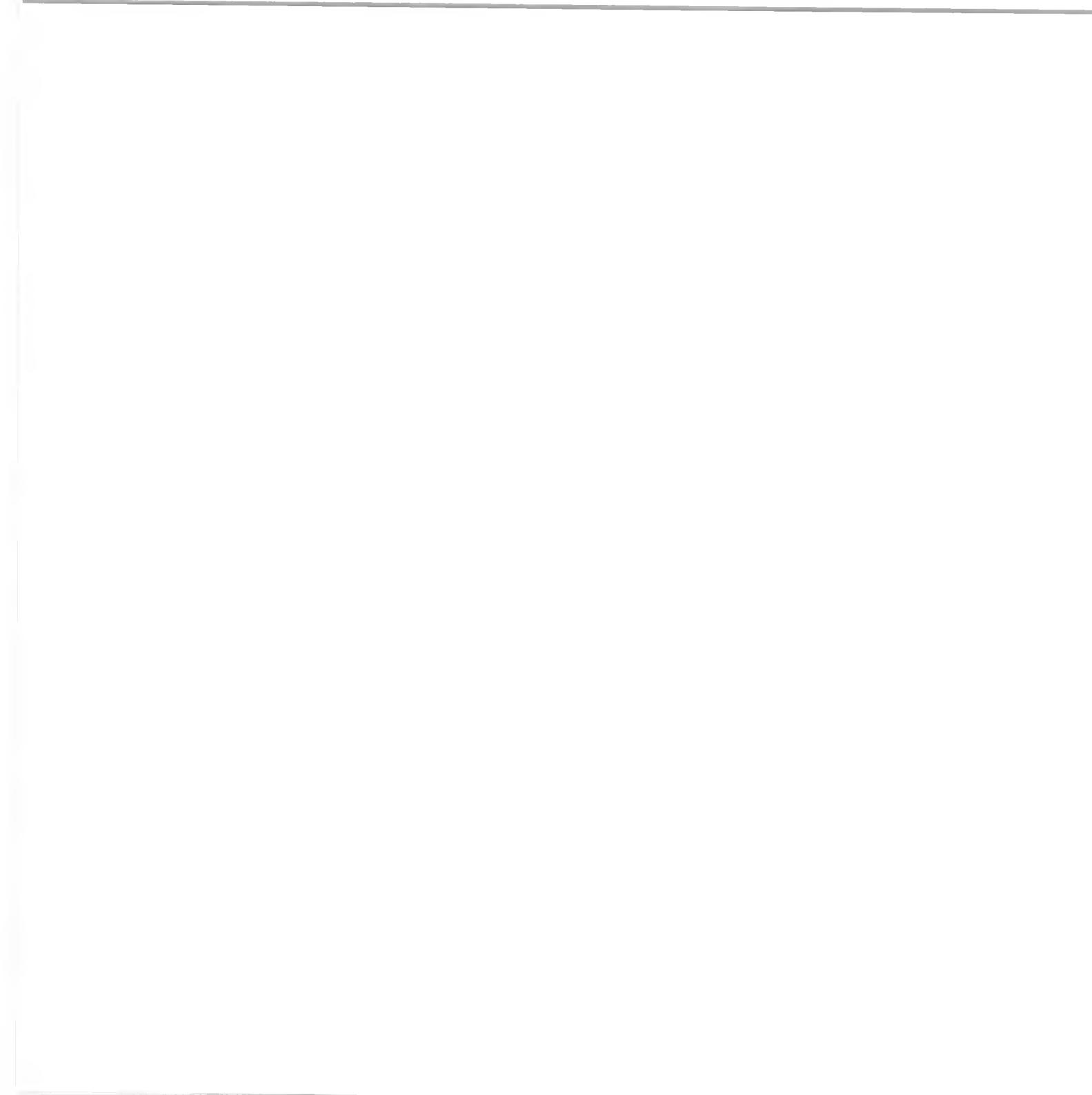
boravnog Lenbacha u svakoj riječi, u svakoj kretaju, u čitavoj skali neglijih i razigranih provala našukljivene žuci čovjeka, koji je intinuo već davno shvatilo da je tek propala tijela. On je bio udživen, strasno sa nlegom, čas bonavanturi ili gospodin, čas oficirski nabrušit, pješčan, bespomoćna reulevina. Uloga je bila razrađena do najmanje nijansa, i pre njeni i nije bio glumac, nego pravi Lenbach. On je domaći pozorišni čovjek, iako je nemo

našu pozadinsku živu i njegu sredinu, i njegovog gostovanje ne nam ostati dugo u sjećanju. — Ivica Tanhofer u ulozi Laure Warrington - Lenbach duboko se uvjeda u telet i is velikom glumčićkom kulturom interpretira svoju junakostu toplo, neposredno i sugerativno. Dala je zaslužnu kretaciju, a pogotovo na reprizi od prvog je časa bila izvanredan partner Lenbachu. Generalska kćerka, sa skrivenim težnjama nečemu bolećim, u tijeku

pozantem događaju koji je ovdene do sfera, do sloma života i intimne krize, oni se u loru ljudski, bolno, do osnegačlom stvarnosti. Ljubiča i Lenka su bez sumne najbolji dovedni u težu i načinu. Istriniti - veliki Milivojević je u vlastitoj knjizi "Kazališna obrta istraživača i publikanta" (1980) za njegove nove kazališne situacije i znamenosti, u pojedinim vrijetvama, obično na rečniku predstava. Biće je petljan elegantan, rezerviran, uljepšan kerer. Ne rastrije moju ponaznost rutinske. Modla se previsi u kvalitetima efekta, ona je unijela na pozornicu kad preprele emigracije u pretrajanoj nemestnosti jedne problematične egistenčnosti. - Na repertoar je u ulozi tumulata Paul Benčić-Sokija, odudajući ju svom Boži Šteti. Moga je učinkovit i učinkovit, nizanskom karakteristikom, neglično, manje površno nametljiva, ali veće koncentrirana na licematu i intrigu, pogotovo na deblje odigranom dijelu sa Lebhačom. On se više držala autorougov: jakji rukci naglasak, ali ne utri-

Scenograf Mihály Staník vije-
ta je pogedno tem mijavčje
ukusne salona i galanterije
raduje, i stoličke nevraženja, ali
generacijama i obiteljsku intimu
vobu o drugom činu. —
Repriza je djelovala više uigra-
jeno, jer je od početka progovorila
jednici dahom.

Pozorište

Jugoslovensko dramsko pozorište

KANTOROV GOST KRALJ BETAJNOVE

Ivan Cankar; Bojan Stupica, 3. aprila 1948.

GLAS JEFIMA UJKA VANJA

A. P. Čehov; Bojan Stupica, 6. aprila 1948.

PARON TONI RIBARSKE SVAĐE

Karlo Goldoni; Bojan Stupica, 10. aprila 1948.

KERLES ŠKOLA OGOMARANJA

R. B. Sheridan; Mata Milošević, 10. juna 1948.

PREDSTAVNIK INDUSTRIJALACA LJUBOV JAROVAJA

Konstantin Trenjov; Bojan Stupica, 28. decembra 1948.

DUNDO MAROJE DUNDO MAROJE

Marin Držić; Bojan Stupica, 4. februara 1949.

Dundo Maroje pružio je nekoliko izvrsnih glumačkih ostvarenja. Lik Dunda Maroja oživeo je Karlo Bulić sa mnogo takta, ukusa i dobro nađene mere da tip ovog bogatog srebroljupca ne pretvoriti u karikaturu, a igru u lakrdiju. Imao je najbolji lokalni kolorit reči.

Milan Bogdanović: Stari i novi I. Prosveta, Beograd, 1961, strana 8.

Dubrovačkog trgovca Dunda Maroja tumačio je Karlo Bulić. U izvanredno pogodenoj masci, koja je svojom sugestivnošću prevazilazila upečatljivost unutrašnjih izraza, prvenstveno u reči i kroz reč, on je dao lik dubrovačkog tvrdice kao okrutnu i neumoljivu patrijarhalnu pojavu, koja je žrtva svoje sopstvene slepe strasti tvrdičenja. Možda bi izvesni akcenti ljudske mekoće i dirljivosti, na mestima gde tekst za to daje mogućnosti, učinili ovaj lik ubedljivijim. Jer, u njemu Držić nije slikao samo ideju tvrdičluka kao poroka, nego i kao, u datim uslovima života, razumljive ljudske osobine.

Eli Finci: Više i manje od života I.

Prosveta, Beograd, 1955, strane 28-29.

RIBARSKE SVAĐE PARON TONI

DUNDO MAROJE KARLO BULIĆ JOZO LAURENČIĆ

K. Bulić kao Maroje s udubljivanjem u ulogu oživeo je lik oca-tvrdice i prevejanog trgovca, koji se prenemaže kao siromah, a od sopstvenog sina dug podvalom naplaćuje. Bulić je Dundu Maroju iz teksta dao krv i mesu i tu ulogu sproveo sigurno kroz razne perpetije komedije.

Jovan Popović: Dragocenost našeg kulturnog nasleđa.

Borba, Beograd, 21. februara 1949.

Karlo Bulić, igrajući naslovnu ulogu, zalagao se da izbegne šablonsko tumačenje tipa starca-tvrdice. Njegov napor da u ovoj ulozi ostvari tip dubrovačkog trgovca-Držičevog savremenika, lakomog, nemilosrdnog, škrtnog starca, dostigao je punu meru pre svega u slikanju njegovog spoljašnjeg lika.

Radmila Bunuševac, Politika, Beograd, 27. februara 1949.

DŽO DUBOKI SU KORENI

Arno d'Iso/Džems Gou; Mata Milošević, 12. marta 1949.

Igrajući sa uspehom na nedavnoj premijeri *Dunda Maroja* od Marina Držića naslovnu ulogu, Karlo Bulić u delu *Duboki su koreni* imao je najepizodniju ulogu sluge crnca koji se svega u tri maha pojavljuje na sceni, izgavarajući desetak reči. I u tumačenju tako neznatne uloge, po principu Stanislavskog: »Nema malih uloga, ima malih glumaca«, »Danas Hamlet, sutra statist, ali kao statist, glumac mora da bude umetnik«, Karlo Bulić uneo je punu ozbiljnost i savesnost.

Radmila Bunuševac: Premijera drame 'Duboki su koreni'. Politika, Beograd, 20. marta 1949.

ĐEĐEĆA PERA SEGEDINAC

Laza Kostić; Mata Milošević, 1. februara 1950.

HUAN RIĐI FUENTEOVEHUNA

Lope de Vega; Bojan Stupica, 23. marta 1951.

KORBAĆO VOLPONE

Ben Džonson; Bojan Stupica, 24. novembra 1951.

Karlo Bulić, kao Korbaćo, imao je najviše da se bori sa stilizacijom. Tom dobrom i sigurnome glumcu bili su nametnuti, bez potrebe, spoljni lik gavrana i kretanje majmuna. Osim toga, paralitična figura i dve ogromne štakе. Razume se da se sa ove tri stilizovane pojedinosti nije bilo lako boriti. Bulić je, međutim, uspeo, možda više no ostali, da odredi karakter bezobizrnog grablјivca svome liku i da ga, u trenucima, načini jezivo svirepim. U reči i u gestu bio je uverljiv. Iako ga je spoljašnjost, preterano simbolički nagoveštena, sama sobom odgonila od realistične linije, on je nije izgubio.

Milan Bogdanović: Stari i novi II. Prosveta, Beograd, 1961, strane 293-294.

LEKAR KRALJ LIR

Vilijam Šekspir; Mata Milošević, 9. aprila 1952.

Trebalo bi govoriti o mnogim drugima, i o nekim doista i vrlo pozitivno (Strahinja Petrović, Marijan Lovrić, Tomislav Tanhofer, Jurica Dijaković, Karlo Bulić, koga nisam prepoznao, i dr), a o nekima i sa ovom ili onom kritičkom primedbom. Ali, to bi premašilo okvir jednog osvrta u dnevnim novinama.

Milan Bogdanović: Stari i novi II. Prosveta, Beograd, 1961, strana 265.

DOMOUPRAVITELJ PUTNIK BEZ PRTLJAGA

Žan Anuj; Tomislav Tanhofer/Miroslav Belović, 25. juna 1952.

Slobodan A. Jovanović: Pozorišne studije i kritike. Muzej pozorišne umetnosti Srbije, Beograd, 1993, strana 41.

Milan Bogdanović: Stari i novi IV. Prosveta, Beograd, 1961, strana 412.

PERIPLEKOMEN HVALISAVI VOJNIK

Tit Makcije Plaut; Miroslav Belović, 7. novembra 1952.

Jozu Laurenčića u ulozi roba Palestriona, koji je neka vrsta daleko starijeg brata Držićevom Pometu, i Karla Bulića, kao dobroćudnog i pomalo »marojevskog« čudljivog starca, ovakve, i vrlo dobre, poznajemo već iz ranije.

Milan Bogdanović: Stari i novi II. Prosveta, Beograd, 1961, strana 250.

Hugo Klajn: Život dvočasovni. Nolit, Beograd, 1957, strana 258.

TATARIN NA DNU

Maksim Gorki; Mata Milošević, 24. januara 1953.

Karlo Bulić je izgradio solidan lik Tatarina, mešajući ga u masci sa likom Jevreja, a u glumi sa intonacijom Turčina.

Slobodan A. Jovanović: Pozorišne studije i kritike. Muzej pozorišne umetnosti Srbije, Beograd, 1993, strana 35.

Sa sigurnošću daje Karlo Bulić precizno izvajan lik Tatarina.

Hugo Klajn: Život dvočasovni. Nolit, Beograd, 1957, strana 318.

GOSPODIN LEDA

Miroslav Krleža; Bojan Stupica, 17. aprila 1953.

HVALISAVI VOJNIK

U epizodnim ulogama bio je Karlo Bulić impresivan violinist-paralitičar, u čijem govoru međutim nije bilo ni tračka od svega što je karakteristično za govor paralitičara.

Hugo Klajn: Život dvočasnovni. Nolit, Beograd, 1957, strana 442.

UČITELJ MAČEVANJA GRAĐANIN PLEMIĆ

Molijer; Bojan Stupica/Miroslav Belović, 12. juna 1953.

Slobodan A. Jovanović: Pozorišne studije i kritike. Muzej pozorišne umetnosti Srbije, Beograd, 1993, strana 22.

KONTE OD ALBAFIORITE MIRANDOLINA

Karlo Goldoni; Bojan Stupica, 28. novembra 1953.

Vrlo je lep lik koji je stvorio Aleksić, utoliko lepsi što se oseća kakav mu je napor bio potreban da bi se uživeo u ulogu poslednjih ostataka jednog ako ne klasno a ono biloški već odavno uvenulog primerka ljudske vrste. Ne zadirući u Aleksićevo ostvarenje, pitam se da Bulić koji je doneo jednog impresivnog skorojevića-plemiča ne bi možda bio uverljiviji u liku plemiča-degenerika.

Slobodan A. Jovanović: Pozorišne studije i kritike. Muzej pozorišne umetnosti Srbije, Beograd, 1993, strana 26.

Od njih trojice (komični plemiči – prim. F. P.), jedan – Konte od Albaforite (Karlo Bulić) – još je nekako i uspevao da lice raskravi pod ledenom ukočenošću maske, i da ga oživi ljudskom mimikom. I zato mi je on, od trojice, i bio najbolji. Bilo je kod njega živopisnih podataka za tip koji je ostvarivao: u onoj njegovojo dobroćudnoj tupavosti, nekoj vrsti žovijalne senilije, progovarao je stari sladostrasnik, čovek od uživanja života, ali i sa karakterističnom filistarskom životnom filozofijom da se sve plača i da se sve može imati kad se plati.

Milan Bogdanović: Stari i novi II. Prosveta, Beograd, 1961, strana 330.

Konta od Albaforite tumačio je Karlo Bulić s neposrednošću i toplinom, koje su svedoci njegovog nastojanja da lik osvetli iznutra.

Eli Finci: Više i manje od života I. Prosveta, Beograd, 1955, strana 150.

GROF OD LERME DON KARLOS

Fridrih Šiler; Tomislav Tanhofer, 23. novembra 1955.

BISKUP GLORIJA

Ranko Marinković; Tomislav Tanhofer, 22. septembra 1956.

PRVI UBICA MAGBET

Vilijam Šekspir; Mata Milošević, 28. decembra 1956.

MIUSOV BRAĆA KARAMAZOVI

F. M. Dostoevski/Tomislav Tanhofer; Tomislav Tanhofer, 1. juna 1957.

ŠEF STANICE OKLOPNI VOZ 14–69

Vsevolod Ivanov; Miroslav Belović, 8. novembra 1957.

GOSPAR SABO/DUM MARIN DUBROVAČKA TRILOGIJA

Ivo Vojnović; Branko Gavela, 24. januara 1958.

Eli Finci: Više i manje od života III. Prosveta, Beograd, 1963, strana 43.

DR NINKOVIĆ GOSPOĐA MINISTARKA

Branislav Nušić; Bojan Stupica, 11. aprila 1958.

Eli Finci: Više i manje od života IV. Prosveta, Beograd, 1965, strana 33.

NJENI MUŽEVI VII, VIII, IX POSETA STARE DAME

Fridrih Direnmat; Bojan Stupica, 14. novembra 1958.

DON KARLOS KARLO BULIĆ ZORAN RISTANOVIĆ

GOSPOĐA MINISTARKA KARLO BULIĆ MIRA STUPICA

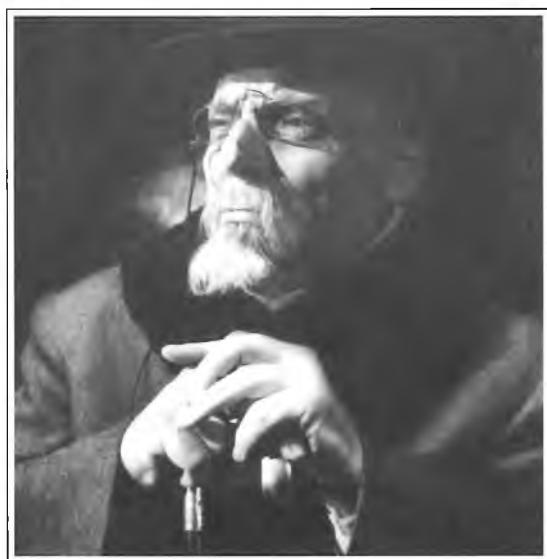
BRAĆA KARAMAZOVI
MILAN AJVAZ KARLO BULIĆ

POSETA STARE DAME
SLAVKO SIMIĆ KARLO BULIĆ
BLAŽENKA KATALINIĆ

OPERA ZA TRI GROŠA

ALBATROS ZANDE ROTE

ŽOZEF ZA LUKRECIJU

Žan Žirodu; Mata Milošević, 25. decembra 1958.

METJU-GROŠ OPERA ZA TRI GROŠA

Bertolt Breht; Bojan Stupica, 4. marta 1959.

ZANDE ROTE ALBATROS

Ranko Marinković; Kosta Spaić, 5. novembra 1959.

Posednik Zande Rote, u tumačenju Karla Bulića, koji ga je dao u svom maniru sočnog spoljnog karakterisanja likova, imao je izanrednu vizuelnu upečatljivost. Apartni monolog, sa dirljivo-smešnom evokacijom slavne prošlosti, otmenih balova i preimućstava plave krvi, imao je u njegovojoj interpretaciji onaj prizvuk simboličnih lirskeih motiva od kojih je Vojnović tako suvereno izgradio svoju *Dubrovačku trilogiju*.

Eli Finci: Više i manje od života IV. Prosveta, Beograd, 1965, strana 58.

Malo remek delo glumačke transpozicije, prilagođenja tekstu, napravio je Karlo Bulić kao Rote, koji spaja dostojanstvo poslednjeg izdanka stare, patricijske familije i smešnu nemoć svojih sedamdeset godina.

Slobodan Selenić: Marinkovićev 'Albatros', Borba, Beograd, 6. novembra 1959.

Kritikovati ne znači hvaliti. Naprotiv, tim izrazom se označava zameranje manama i nedostacima, pohvalna kritika predstavlja, u neku ruku, *contradictio in adjecto*. Ali, od kritičara očekujemo, takođe, da ukazuje na vrednosti dela kojim smo obogaćeni. Nažalost, kada je u pitanju glumačko ostvarenje, kritičari (možda bi trebalo da kažem: nažalost, mi kritičari) suviše često propuštaju i ono malo prilika za njegovu podrobniju analizu. Ponekad čitamo da neka kreatacija zaslužuje iscrpnu studiju, ali ta studija nikako da se napiše. To mi je prolazilo kroz glavu dok sam gledao Karla Bulića u Marinkovićevom *Albatrosu* (u režiji Koste Spaića). O toj ulozi svi su kritičari već izrekli po koju pohvalnu reč ili rečenicu. Ne više – razumljivo, jer je to, najzad, epizodna uloga. Pa ipak mi se čini da je trebalo više reći, da je trebalo nekako fiksirati ono živo (i zato u svakoj predstavi drukčije, sa drugim nijansama izvedeno) u izrazu, pokretu, delanju, što ni najbolja fotografija ne uspeva da uhvatiti. Dakle, ne masku, u kojoj je Bulić majstor, ni kostim, pa ni onaj njegov starački napukli i iskidani, krtki i krhki glas, nego, recimo, onu načinu uvređenost starog gospodina zato što propali profesor Ciprijan nije, na njegov poziv, došao k njemu. Bulić-Rote ne krije da je uvreden, ali vi osećate da mu nije mnogo kri-vo što ga je »šjor profesur« uvredio, on kao da pomalo čak i uživa u tome. Ne mazohistički, ne; nego nekako smišljeno i zlurado: ta uvređenost mu je dobrodošla jer Ciprijana primorava da se pravda i izvinjava, da prema starom Roteu bude utoliko predusretljiviji.

Hugo Klajn: *Glumci i kritičari*. Politika, Beograd, 20. decembra 1959.

MEĐU JAVOM I MED SNOM

Veče velikih monologa posvećeno uspomeni na Lazu Kostića (monolog iz Albatrosa); Predrag Bajčetić, 18. februara 1960.

Eli Finci: *Više i manje od života II*. Prosveta, Beograd, 1961, strana 327.

SENEKTUS KALIGULA

Alber Kami; Studijski rad Male scene, 2. juna 1960.

PROFESOR STENICA

Vladimir Majakovski; Miroslav Belović, 25. novembra 1960.

Eli Finci: *Više i manje od života V*. Prosveta, Beograd, 1977, strana 174.

MUSJE TALAC

Brendan Bien; Miroslav Belović, 29. marta 1961.

Sočno spoljno šaržiranje likova udružilo se, kod većine izvođača, sa plastičnim isticanjem unutrašnjih ambicija i raspoloženja. Karlo Bulić (izlapeli general), Olga Spiridonović (Meg Dilon), Žarko Mitrović (Milidi), Nikola Simić (»Princeza Grejs«), Rahela Ferari (Mis Gil-kristi) i Stojan Dečermić (Lesli) izobrazili su takvu galeriju individualno ocrtanih likova, da je teško zamisliti potpuniju.

Eli Finci: *Više i manje od života IV*. Prosveta, Beograd, 1965, strana 162.

KALIGULA
ZORAN RISTANOVIC' KARLO BULIC

STENICA

VIKONT DE NANŽAK IDEALAN MUŽ

Oskar Vajld; Miroslav Belović, 22. oktobra 1961.

VALENT ŽGANEC NA RUBU PAMETI

Miroslav Kreža/Vera Crvenčanin; Mata Milošević,
24. oktobra 1963.

Mnogi delovi romana, koji imaju izvanredan umetnički integritet, kakvi su oni o Jadvigi Jasenskoj, o Vudrigi, itd. na sceni su se, uprkos majstorstvu glume Marije Crnobori i Karla Bulića, preobratili u nedovoljno motivisane, nedovoljno u glavni tok upletene sličice za sebe, u čistu ilustraciju ljudskog pejsaža kroz koji glavni junak prolazi.

Eli Finci: Više i manje od života V. Prosveta, Beograd, 1977, strane 57. i 58.

Na materijalu, koji nije uvek bio najzahvalniji za pravljenje karaktera, veoma uspele epizode napravili su Milan Ajvaz i bravurozni Karlo Bulić.

Slobodan Selenić: Obračun s njima. Borba, Beograd, 26. oktobra 1963.

LUJ TRENKAN DEMONI

Džon Vajting/Oldos Haksli; Predrag Bajčetić, 12. marta 1964.

IDEALAN MUŽ OLGA SPIRIDONOVIC KARLO BULIC

SAVONAROLA I NJEGOVI PRIJATELJI KARLO BULIĆ MARKO TODOROVIĆ

GUBAVAC SAVONAROLA I NJEGOVI PRIJATELJI

Jovan Hristić; Miroslav Belović, 20. januara 1965.

Milan Ajvaz kao dželat, Joviša Vojnović kao glasnik i Karlo Bulić kao gubavac imaju gotovo šekspirovsku karakternu plastičnost.

Slobodan Selenić: Misao i osećajnost. Borba, Beograd, 22. januara 1965.

Eli Finci: Više i manje od života V. Prosveta, Beograd, 1977, strana 65.

GLUHONIJEMI PROSJAK U AGONIJI

Miroslav Krleža; Tomislav Tanhofer, 19. marta 1965.

PREDSEDNIK SUDA MRTVE DUŠE

N. V. Gogolj/Mata Milošević; Mata Milošević, 20. oktobra 1965.

MATVEJ SEMJONOVIČ ŠABELJSKI IVANOV

A. P. Čehov; J. A. Zavadski, 17. marta 1966.

Lik tragikomicnog grofa Šabeljskog, podjednako zaraženog i utešenog »ivanovštinom«, nadahnuto je tumačio Karlo Bulić. Njegov Šabeljski zračio je preostalom i već istrošenom nadom, ali i sumnjom i morom, skladom humora i tragike, što ga je činilo i raskošnim i izražajnim.

Muharem Pervić: Drama stanja i atmosfere. Politika, Beograd, 19. marta 1966.

Karlo Bulić kao Šabeljski, van svake sumnje dobar, čini mi se da je više pravio lik spolja nego što ga je do kraja doživeo.

Slobodan Selenić: Savremeni Čehov, Borba, Beograd, 19. marta 1966.

MRTVE DUŠE

JOVIŠA VOJNOVIĆ KARLO BULIĆ

IVANOV

JOŽA RUTIĆ DRAGOMIR BOJANIĆ KARLO BULIĆ

MIKLETA HVARKINJA

Marin Benetović; Miroslav Belović, 15. januara 1967.

(...) dominirao je Karlo Bulić u Mikleti svojim osećanjem stilja, suptilnim nijansama i neobično efektnim a diskretnim komičnim efektima (...)

Petar Volk: *Pozorišne iluzije. Muzej pozorišne umetnosti Srbije, Beograd, 1993, strana 111.*

Ostaje nam da pomenemo izvrsnog Karla Bulića...

Slobodan Selenić: *Veselost življenja. Borba, Beograd, 18. januara 1967.*

Harmoniji igre dao je svoj pečat i stil maestralni Karlo Bulić (Mikleta) koji je svoju ulogu izgradio do savršenstva. Bulić je vibrirao, lebdeo u prostoru: svoju ulogu građio je od najfinijih sredstava gesta i jezika.

Telegram, Zagreb, 28. jula 1967.

Predstava je obilovala nizom vrlo dobrih glumačkih kreacija, izrađenim detaljima i kolektivnom uigranošću. Karlo Bulić (Mikleta) je naporni put do »udovječice« u kojem ispada smiješan i izrugivan, a ipak poštovan, uz jezičnu dorađenost, obogatio raznolikošću izražajnih sredstava.

M. Foretić

Hvarkinja bez sumnje ostaje predstava nekolicine vrhunskih glumačkih ostvarenja i u glumačkim analima Milana Ajvaza, Nikole Simića, Karla Bulića nastup na Ljetnim igrarama biće još godinama događaj na koji će se oni moći s ponosom pozivati. Zbog te njihove upadljive prisutnosti u predstavi – *Hvarkinja* u izvedbi JDP ostaće također godinama teatarski doživljaj Ljetnih igara.

Jozo Puljizević, Vjesnik, Zagreb, 19. jula 1967.

HVARKINJA STOJAN ĐEČERMIĆ KARLO BULIĆ

HENRIH ĆETVRTI DOKTOR DIONIZIJE ĐENONI
Luiđi Pirandelo; Boro Drašković, 12. aprila 1967.

TUNJA ČOVIĆ POŽAR STRASTI
Josip Kosor; Miroslav Belović, 17. aprila 1968.

Petar Volk: Pozorišne iluzije. Muzej pozorišne umetnosti Srbije, Beograd, 1993, strana 143.

HENRIH IV ZORAN MILOSAVLJEVIĆ VERA MILOŠEVIĆ KARLO BULIĆ

SUDIJA ODBRANA SOKRATOVA I SMRT
Platon; Branivoj Đorđević, 30. septembra 1968.

GROF OD KEFELDA KIN ILI KOŠMAR I GENIJE
Žan-Pol Sartr; Slavoljub Stefanović Ravasi, 19. decembra 1969.

VIKTOR VIKTOROVIĆ SAMOUBICA
Nikolaj Erdman; Želimir Orešković, 25. oktobra 1971.

ODBRANA SOKRATOVA I SMRT SUDIJA

ATELJE 212

PORTRIR IZA ZATVORENIH VRATA
Žan-Pol Sartr; Mira Trailović, 24. januara 1957.

*Eli Finci: Više i manje od života II. Prosveta, Beograd,
1961, strana 222.*

NARODNO POZORIŠTE BOSANSKE KRAJINE BANJALUKA

GLASNIK PRVA KRUNA
Lucija Petelinova; Ferdo Delak, 5. novembra 1941.

FREDO KONTARINI VERONIKA DESNIĆKA
Eugen Tomić/Ferdo Delak; Ferdo Delak, 8. novembra 1941.

MİŞEL SRETNI DANI
Klod-Andre Piže; Ferdo Delak, 9. novembra 1941.

GUSTAV MAMZEL NITUŠ
Florimon Erve/Anri Mejak/Alber Milo; Jovan Jeremić, 10. decembra 1941.

IBRO MOŠĆANICE, VODO PLEMENITA
Rasim Filipović; Milan Orlović, 7. januara 1942.

SKITNICA ČOVJEK KOJI JE VIDIO SMRT
Viktor Eftimić; Milan Orlović, 14. januara 1942.

PERO LAZIĆ BORBA ZA GICU

August Hinrihs; Antun Harastović, 18. marta 1942.

HUGO BRANT GLUMICA

Marjan Hemar; Lojze Štandeker, 25. marta 1942.

BANJALUKA NEIDENTIFIKOVANE ULOGE**PRVAK DRAME ON I NJEGOVA SESTRA**

Bernard Buhbinder; Ferdo Delak, 6. aprila 1942.

LOVRO DOMINIĆ VEZANI SMO

Luka Ganza; Ferdo Delak, 15. aprila 1942.

VOKOVSKI PONIŽENI I UVRIJEĐENI
F. M. Dostojevski/Rade Pregarc; Lojze Štandeker, 29. aprila 1942.

TATA GORAN
Mato Lovrak; Vladimir Blašković, 12. maja 1942.

BANJALUKA NEIDENTIFIKOVANE ULOGE

BERNARDO KRIŽNI PUT MARIJE MEŽNJAROVE
Ive-Žic Klačić; Ferdo Delak, 13. maja 1942.

TOŠO SIROTIĆA
Ludvig Kren/Karl Lindau; Milan Odžić, 6. juna 1942.

HRVATSKO DRŽAVNO KAZALIŠTE DUBROVNIK

PETAR SKOČIĆ KANCELARIJA

Špiro Kovačić; Vatroslav Hladić, decembra 1943.

Karlo Bulić, u ulozi Petra Skočića, vlastnika jednog poduzeća, dao je isto tako vrlo dobru igru, a komadu ugodan tempo.

Anonim: Uspjeh druge izvedbe dubrovačkog kazališta. 24. decembra 1943.

Karlo Bulić kao vlastnik je bio odličan u igri i maski. Tip »ženskara« je pogodio vanredno, i na uspjehu komedije ima svoj dio.

Erka: ?

? VITEZ ČUDESA

Lope de Vega; Vatroslav Hladić

GISTAV TOMARE BEZOBRANIK

Luj Vernej; Vatroslav Hladić, 1944.

Karlo Bulić, u ulozi graditelja Gustava Thomareta, dobro se je snašao, te je svojom glumom doprinio veliki udio uspjehu komada.

Anonim: Praizvedba francuzke komedije. 17. februara 1944.

LENBAH U AGONIJI

Miroslav Krleža; Tomislav Tanhofer

Što se tiče glume, najprije o gostu. Karlo Bulić dao je nezabovarnog Lenbacha u svakoj riječi, u svakoj kretnji, u čitavoj skali naglih ili rezigniranih provala nakupljene žući čovjeka, koji je intimno već davno shvatio da je tek propala sjena. On je bio uživljen, srastao sa ulogom, čas bonvivant ili gospodin, čas oficirski nabrusit, pijanac, bespomoćna ruševina. Uloga je bila razrađena do najmanje nijanse i pred nama nije bio glumac, nego pravi Lenbach. On je dominirao pozornicom živo i neposredno, i njegovo gostovanje će nam ostati dugo u sjećanju.

Anonim, Dubrovački vjesnik

HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE ZAGREB

SPURE NAJEZDA

Leonid Leonov; Joža Rutić, 22. decembra 1945.

KAZALIŠTE NARODNOG OSLOBOĐENJA DALMACIJE NARODNO KAZALIŠTE SPLIT

? MATIJA GUBEC

Mirko Bogović, 27. septembra 1945.

DOKTOR BLIND ŠIŠMIŠ

Johan Štraus; Branko Mešeg; 18. novembra 1945.

Doktor Blind Karla Bulića bila je dobro izrađena figura koja je svojom dobro postavljenom komikom mucanja (možda se katkada pomalo pretjeralo) izazvala smijeh i raspoloženje u publici.

S. Šteg.: *Šišmiš* na splitskoj pozornici. *Slobodna Dalmacija*, Split, 1945.

ČANG ZEMLJA SMIJEŠKA

Fanc Lehar; Branko Mešeg, 29. decembra 1945.

Karlo Bulić dao je u ulozi prinčeva strica Čanga, kreaciju kojom je uživljeno pogodio patriarhalnost starog kineskog mandarina.

S. Šteg.: *Premijera Leharove ‘Zemlje smiješka’*, *Slobodna Dalmacija*, Split, 1945.

LOVRO KALEBIĆ LJUBOVNICI

nepoznati autor; Branko Mešeg, 5. marta 1946.

Lovro Kalebić je bio najuvjerljivije interpretirano lice ove stare komedije. Ne samo dobar jezik Karla Bulića (nažalost muzikalnost je okrnjena nepotrebним žvokoljenjem), već naročito njegova igra može da pokaže koliko jakih realističkih osnova ima na dnu ovih starih uloga.

Ž. Jelićić: *Ljubovnici* na današnjoj pozornici. *Slobodna Dalmacija*, Split, 1946.

REVIZOR ZEMLJANIKA

VITORIO BARBARO ČUVAJ SE SENJSKE RUKE
August Šenoa/Tito Stroci; Ante Šoljak, 26. septembra 1946.

OBRAD KOSTIĆ A ŠTA SAD...?
Skender Kulenović; Lidija Mansvjetova, 26. oktobra 1946.

ARTEMIJ FILIPOVIĆ ZEMLJANIKA REVIZOR
N. V. Gogolj; Lidija Mansvjetova, 16. novembra 1946.

ONDARDO DE AUGUSTO DUNDO MAROJE
Marin Držić; Jozo Laurenčić, 28. novembra 1946.

Karlo Bulić je sa ukusom dao epizodnu ulogu Ondarda de Augusto.
Anonim, Slobodna Dalmacija, Split, 1946.

OBERLAJTNANT FON BALOČANSKI GOSPODA GLEMBAJEVI
Miroslav Krleža; Tomislav Tanhofer, 1946.

ŽUPNIK KRALJ BETAJNOVE
Ivan Cankar; Branko Mešeg, 28. decembra 1946.

Karlo Bulić je u vrlo dobroj kreaciji logično proveo svoju zamsao licemjernog župnika kroz cijelu igru, i dao umjetnički zaokruženu cjelinu.
Anonim, Slobodna Dalmacija, Split, 1946.

SIMON ŠKRTAC
Molijer; Ante Šoljak, 1946/47.

ROZENBERG RUSKI LJUDI
Konstantin Simonov; Tomislav Tanhofer, 1946/1947.

BARUN LENBAH U AGONIJI
Miroslav Krleža; Tomislav Tanhofer, 25. januara 1947.

KALB SPLETKA I LJUBAV
Fridrik Šiler; Tomislav Tanhofer, 12. februara 1947.

ALBATROS ZANDE ROTE

ZANDE ROTE ALBATROS

Ranko Marinković; Tomislav Tanhofer, 15. marta 1947.

Karlo Bulić, kao Rotte, pokazao nam je još jednom svoju sposobnost potpunog uživljavanja u ulogu u kojoj on zna da izmjeni i svoje organske osobine. Zande Rotte je, svojim komičnim osobinama preživjelih otočkih autonomaša, unio u zgušnuto tešku atmosferu drame smiješne vedrine, svojom mlađenackom potencijom i nama poznatim žargonom. Karlo Bulić je potpuno uvjerljivo interpretirao sve osobine ovog starca.
K. Š., *Slobodna Dalmacija, Split, 1947.*

GULAR MERKADE

Onore de Balzak; Jozo Laurenčić, 19. aprila 1947.

ŠMAGA BEZ KRIVNJE KRIVI

A. N. Ostrovski; Tomislav Tanhofer, 17. maja 1947.

Šmaga, u kreaciji Karla Bulića, bio je Sancho Pansa ovog inače melodramatičnog scenskog djela. Karlo Bulić je Šmagu dao sugestivno, proučeno, preživljeno. On je, kao u svakoj dosadašnjoj svojoj glumačkoj interpretaciji, našao osnovnu zamisao uloge i scenske glumačke detalje u svakoj sceni. U ove tri sezone, usput rečeno, Karlo Bulić je pokazao svoj talenat i dokazao da umije raditi, izabirati, kreirati. Sigurno je da ovaj čovjek postaje vrlo dobar karakterni glumac.

Anonim (-č-), Slobodna Dalmacija, Split, 1947.

KUHAR DAN ODMORA

Valentin Katajev; Tomislav Tanhofer, 23. maja 1947.

KRIŽOVEC U AGONIJI

Miroslav Krleža; Tomislav Tanhofer, 1947.

DUBROVAČKE LJETNE IGRE

KNEZ LUČO DUBROVAČKA TRILOGIJA

Ivo Vojnović; Joško Juvančić, 20. avgusta 1979.

BISKUP GLORIJA

Ranko Marinković; Georgij Paro, 18. avgusta 1980.

Jovan Ćirilov: 'Glorija' na vetrometini. Politika, Beograd, 21. avgusta 1980.

M. Jerinić: Čovjekov krik za slobodom. Slobodna Dalmacija, Split, 21. avgusta 1980.

Igrao je Dunda Maroja u predstavi Narodnog pozorišta »Ivan Zajc« u Rijeci. Premijera je bila u Opatiji 2. juna 1973.

Napomene

Podatke o ulogama Karla Bulića u Banjaluci navodimo prema dokumentaciji objavljenoj u monografiji *Narodno*

pozorište Bosanske krajine 1930-1980 (Banjaluka 1980).

Spisak Bulićevih uloga u dubrovačkom Hrvatskom državnom kazalištu nepotpun je, sastavljen je na osnovu novinske dokumentacije iz glumčeve zaostavštine.

Podatke o splitskim ulogama Karla Bulića objavljujemo ljubaznošću Vjeka Santrića, arhivara Hrvatskog narodnog kazališta. Pošto je pozorišna dokumentacija izgorela, ne može se pouzdano utvrditi kada je Bulić stupio u splitsko kazalište. O njegovim ulogama u sezoni 1945/46. saznaje se iz posrednog izvora, »Splitske scene«, glasila HNK, koja u broju 1-2/1959. objavljuje »Kalendar premijera od 1945/46. do 1957/58«. Uz kalendar je otisnut i faksimil predstave *Matija Gubec* Mirka Bogovića, iz kojeg se vidi da je u njoj, između ostalih, nastupio Karlo Bulić, ali ne i koju ulogu je igrao.

GLORIJA BISKUP

DUBROVAČKA TRILOGIJA KNEZ

TELEVIZIJA

DRAME

PJESMA OD RASTANKA IVAN KUŠAN (po motivima Ive Vojnovića)

Daniel Marušić – TV Zagreb

EKVINOCIO (opera po drami Ive Vojnovića)

TOMISLAV PRPIĆ/IVAN BRKANOVIĆ

Daniel Marušić – TV Zagreb

OPROSTI NAM DUGOVE NAŠE FRANE JURIĆ

Daniel Marušić – TV Zagreb

DESETI ROĐACI BRANKO BELAN

Daniel Marušić – TV Beograd

LJUBAV I PONEKA PSOVKA ANTON VRDOLJAK

TV Zagreb

ISTARSKA RAPSODIJA DANIEL MARUŠIĆ

(po motivima Viktora Cara Emina)

Daniel Marušić – TV Zagreb

USTRELITE KASTORA DANIEL MARUŠIĆ

(po motivima Viktora Cara Emina):

Daniel Marušić – TV Zagreb

MIT O ANTIGONI DANIEL MARUŠIĆ

TV Zagreb, 1977.

PRIJATELJI GORDAN MIHIĆ

Gordan Mihić – TV Beograd, 1975.

SILE BRANIMIR ČOSIĆ / MILA DIMIĆ

Slavoljub Stefanović Ravasi – TV Beograd, 1975.

MASKE

NAJLEPŠI MITOVI KLASIČNE STARINE

(MIT O ANTIGONI, HEKTOROVA SMRT,

ODISEJ KOD TRAČANA)

LJUBAV I PONEKA PSOVKA

EKVINONCIO

PJESMA OD RASTANKA

OPROSTI NAM DUGOVE NAŠE

LJUBAV I PONEKA PSOVKA
KARLO BULIĆ BORIS DVORNIK

USTRELITI KASTORA

SERIJE

NAŠE MALO MISTO MILJENKO SMOJE

trinaest epizoda (četrnaesta snimljena za Novu godinu, 1970);
1970-1971.

Daniel Marušić – TV Zagreb

ČA SMO NA OVOM SVITU DANIEL MARUŠIĆ

(po književnoj ostavštini Marka Uvodića Spličanina), devet epizoda
1972, Daniel Marušić – TV Zagreb

ČOVIK I PO MIRKO BOŽIĆ

sedam epizoda, Daniel Marušić – TV Zagreb

KAPELSKI KRESOVI VELJKO KOVAČEVIĆ

Ivan Hetrih, TV Zagreb

ČA SMO NA OVOM SVITU SA SNIMANJA D. MARUŠIĆ I K. BULIĆ

FILM

SLAVICA AVALA FILM BEOGRAD, 1947.

Scenario/režija: Vjekoslav Afrić

CRVENI CVET ZVEZDA FILM BEOGRAD, 1950.

S: Oto Bihalji Merin/Sima Karaoglanović. R: Gustav Gavrin

JEZERO ZVEZDA FILM BEOGRAD, 1950.

S: Jugoslav Đorđević. R: Radivoje-Lola Đukic

BAKONJA FRA BRNE JADRAN FILM ZAGREB, 1951.

S/R: Fedor Hanžeković

DEČAK MITA AVALA FILM BEOGRAD, 1951.

S: Oskar Davičo. R: Radoš Novaković

POSLEDNJI DAN AVALA FILM BEOGRAD, 1951.

S: Oskar Davičo. R: Vladimir Pogačić

NEVJERA AVALA FILM BEOGRAD, 1953.

S: Momčilo Ilić. R: Vladimir Pogačić

HANKA BOSNA FILM SARAJEVO, 1955.

S/R: Slavko Vorkapić

LAŽNI CAR LOVĆEN FILM TITOGRAD, 1955.

S: Ratko Đurović. R: Velimir Stojanović

ZLE PARE LOVĆEN FILM TITOGRAD, 1956.

S: Ratko Đurović. R: Velimir Stojanović

SUBOTOM UVEČE AVALA FILM BEOGRAD, 1957.

S: Dragoslav Ilić. R: Vladimir Pogačić

DAN ČETRNAESTI LOVĆEN FILM TITOGRAD, 1960.

S: Borislav Pekić. R: Zdravko Velimirović

KAROLINA RIJEČKA AVALA FILM BEOGRAD, 1961.

S: Zvonimir Berković. R: Vladimir Pogačić

NEBESKI ODRED LOVĆEN FILM TITOGRAD, 1961.

S: Đorđe Lebović/Aleksandar Obrenović. R: Boško Bošković/Ilija Nikolić

MEDALJON SA TRI SRCA UFUS BEOGRAD, 1962.

S: Vladan Slijepčević/Milomir (Puriša) Đorđević. R: Vladan Slijepčević

LITO VILOVITO AVALA FILM BEOGRAD, 1964.

S: Obrad Gluščević/Vanča Kljaković. R: Obrad Gluščević

DRUGA STRANA MEDALJE JADRAN FILM ZAGREB, 1965.

S/R: Fadil Hadžić

KO PUCA, OTVORIĆE MU SE KINO KLUB BEOGRAD 1965.

S: Vasko Ivanović. R: Marko Babac

PROVERENO – MIN NJET LOVĆEN FILM TITOGRAD STUDIO

DOVŽENKO, KIJEV, 1965.

S: Predrag Golubović/Aleksandar Sackij/Ratko Đurović/Pavel Zagrebelski. R: Zdravko Velimirović/Jurij Lisjenko

SLAVICA

BAKONJA FRA BRNE

JEZERO

POSLEDNJI DAN

NEVJERA

HANKA

ZLE PARE

DAN ČETRNAESTI

KAROLINA RIJEČKA

MEDALJON SA TRI SRCA

NEBESKI ODRED

DRUGA STRANA MEDALJE

SAN AVALA FILM BEOGRAD, 1966.

S/R: Mladomir (Puriša) Đorđević

GOLI ČOVIK JADRAN FILM ZAGREB, 1968.

S: Ranko Marinković. R: Obrad Gluščević

DIVLJI ANĐELI JADRAN FILM ZAGREB, 1969.

S/R: Fadil Hadžić

LETAČI VELIKOG NEBA JADRAN FILM 1976.

S: Milan Grgić / R: Marijan Arhanić

OKUPACIJA U 26 SLIKA JADRAN FILM ZAGREB /

CROATIA FILM ZAGREB ZAGREB 1977.

S: Mirko Kovač / R: Lordan Zafranović

KIKLOP JADRAN FILM ZAGREB/FRZ »DALMACIJA«/TV ZAGREB 1982.

S/R: Antun Vrdoljak

SAN

NEDELJNI RUČAK FILM DANAS BEOGRAD, 1982.

S: Miladin Ševarlić. R: Milan Jelić

SERVANTES IZ MALOG MISTA JADRAN FILM

ZAGREB/CROATIA FILM ZAGREB/FRZ ZAGREB, 1982.

S: Miljenko Smoje. R: Daniel Marušić

PEJZAŽI U MAGLI UNION FILM BEOGRAD, 1983.

S/R: Jovan Đ. Jovanović

Maske je pravio za sledeće filmove:

JARA GOSPODA, LAŽNI CAR, ZLE PARE, ČETIRI KILOMETRA NA SAT i DAN

ČETRNAESTI

GOLI ČOVIK

DIVLJI ANĐELI

NEDELJNI RUČAK

SERVANTES IZ MALOG MISTA

PEJZAŽI U MAGLI

RADIO DRAME

POŠTA RABINDRANAT TAGORA

?, Mira Trailović

MARIN SORG ALEKSANDAR VIDAKOVIĆ

1957, Neda Depolo

UOBRAŽENI BOLESNIK MOLIJER

1957, Vasilije Popović

SAMO SMO SE ŠALILI HJUG MONRO/SAKI HEKTOR

1957, Ognjenka Milićević

AURORA BORIS LAVRENJEV

1957, Miroslav Belović

LEGENDA O LJUBAVI NAZIM HIKMET

1958, Slavoljub Stefanović Ravasi

PRIČA O JEDNOM TICIJANU VALTER FRANK RUTA

1959, Slobodan Turlakov

POZDRAVI MARIJU BENO ZUPANČIĆ

1959, Slavoljub Stefanović Ravasi

SAHRANA POČINJE OBičNO POPODNE ĐORĐE LEOVIĆ

1961, Zdravko Velimirović

DANTE ALIGIJERI LJUBOMIR PETROVIĆ

1964, Petar Bogićević

SLUGA SNOVA EDMOND KINDS

1966, Petar Bogićević

BURA BIL BELOCERKOVSKI

1967, Miroslav Belović

DUNDO MAROJE MARIN DRŽIĆ

?, Bojan Stupica

VELIKI KOMBINATOR ILJF-PETROV

1970, Miroslav Belović

KAD BI SVI MOMCI SVETA ŽAK REMI

1978, Ognjenka Milićević

Glumački portret: Jozo Laurenčić; 1952.

Spisak radio drama u kojima je učestvovao Karlo Bulić sastavljen je na osnovu dokumentacije Radio Beograda

SELEKTIVNA BIBLIOGRAFIJA

SA GLUMCIMA – PRVIM NOSIOCIMA ORDENA RADA O. B.
Politika, Beograd, 10. marta 1949. Informacija

LIKOVI ODLIKOVANIH POZORIŠNIH TRUDBENIKA N. M.
Glas, Beograd, 18. aprila 1949. Informacija

SEDAM IZVOĐAČA »DUNDA MAROJA« ANONIM
(O NAGRADAMA VLADE FNRJ)
Glas, Beograd, 10. januara 1950. Informacija

STO OSAMDESET PREDSTAVA ZA 300 DANA LJ. SABIĆ
Borba, Beograd, 5. jula 1953. Razgovor

BULIĆ ODNEO NOVOSADSKU NAGRADU ANONIM
Vecernje novosti, Beograd, 26. maja 1957. Vest

SLIKAR ILI GLUMAC? LJERKA SABIĆ
Borba, Beograd, 16. maja 1965. Članak

RAZGOVOR SA KARLOM BULIĆEM RADOSLAV JOSIMOVIĆ
Zbornik o Miroslavu Krleži. Prosveta, Beograd, 1967. Razgovor

VEČER KAO TREŠNJE TUGARSKE, RUMENE Z. IGNJATOVIĆ
Slobodna Dalmacija, Split, 16. septembra 1969. Razgovor

JEDAN DAN – NAJBOGATIJI ČOVJEK F. JELINČIĆ
Večernji list, Zagreb, 26. januara 1970. Razgovor

ZAŠTO DUNDO NIJE POSTAO AVIJATIČAR F. JELINČIĆ
Studio, Zagreb, 7-13. februara 1970. Razgovor

DOTUR IZ MALOG MISTA VLADISLAV URBAN
Dnevnik, Novi Sad, 1. marta 1970. Razgovor

PO MALO ORIĐINALI ŽIKA SREĆKOVIĆ
TV novosti, Beograd, 6-13. marta 1970. Razgovor

S NEBA NA – EKRAN RADOVAN TOMAŠEVIĆ
Radio TV revija, Beograd, 20. marta 1970. Razgovor

VELIKI DOKTOR IZ MALOG MISTA LJERKA KRELIUS
Vjesnik u srijedu, Zagreb, 1. aprila 1970. Razgovor

PAPA, MIMI I MAŠA MAGDA WELTRUSKY
Svijet, Zagreb, 22. aprila 1970. Reportaža

»DOTURU« URUČEN »JELEN« ANONIM
Radio TV revija, Beograd, 24. aprila 1970. Vest

NISAM JA M... IGOR VIOLIĆ

Novi list, Rijeka, 12/13. juna 1970. Razgovor

GNJEV DOKTORA LUIĐIJA MLADEN IVANIŠEVIĆ

Arena, Zagreb, 13. novembra 1970. Razgovor

DOKTOR BALOTA TOMA MIHAJLOVIĆ

Arena, Zagreb, 19. februara 1971. Razgovor

LUIĐIJEVA TAJNA LJUBAV M. KODEMO

TV novosti, Beograd, 19-26. februara 1971. Razgovor

NESREĆOM DO STANA! IVO DEČAK

Naš stan, Zagreb, marta 1971. Reportaža

EH, TAJ DOTUR! DŽ. H.

Ilustrovana politika, 9. marta 1971. Razgovor

VELIKI ČOVJEK IZ »MALOG MISTA« ĐORĐE GAJIĆ

Svijet, Sarajevo, 19. marta 1971. Razgovor

ĐACI DOTURA LUIĐIJA Đ. P.

Radio TV revija, Beograd, 26. marta 1971. Razgovor

DOKTOR LUIĐI – KO JE TO? VELIMIR VESOVIĆ

Praktična žena, Beograd, 20. aprila 1971. Razgovor

KARLO PRVI VELIČANSTVENI MILOSAV MIRKOVIĆ

Svet, Beograd, 30. aprila 1971. Članak

DOTUR LUIGI U VELOM MISTU IVO KIRIGIN

Novi list, Rijeka, 12. jula 1971. Fotoreportaža

ADIO, TELEVIZIJO, I NIKAD VIŠE! ZORICA PAŠIĆ

TV novosti, 3-10. septembra 1971. Razgovor

KUĆA KAO DOMOVINA ANONIM

TV novosti, Beograd, 15-22. oktobra 1971. Fotoreportaža

ADIO, MOJ DOTURE! MILAN SIGETIĆ

Studio, Zagreb, 28. oktobra-3. novembra 1972. Razgovor

KARLO BULIĆ – I RIJEČKI DUNDO MAROJE MIŠO CVIJANOVIĆ

Novi list, Rijeka, 2. juna 1973. Razgovor

AS TI, KAKO ME BUBNULO... M. BOJANIĆ

Večernje novine, Sarajevo, 22. juna 1973. Razgovor

DOKTOR LUIĐI U POSTELJI MIŠO MARIĆ

Sloboda, Mostar, 25. juna 1973. Razgovor

VEĆITI MLADIĆ DOTUR LUIĐI PREDRAG ALEKSIJEVIĆ

Ilustrovana politika, 10. jula 1973. Razgovor

I OVO I ONO I DRUGE STVARI DOBROSLAV SILOBRČIĆ

Studio, Zagreb, 20-26. oktobra 1973. Razgovor

DUJE ĆE ZASJENITI LUIĐIJA VINKO BEZIĆ

Svijet, Sarajevo, 9. novembra 1973. Razgovor

GRAĐANI DRUGOG REDA GORDANA HRISTOVIĆ-SAMARDŽISKI

Praktična žena, Beograd, 24. novembra 1973. Razgovor

CVEĆE ZA DEVOJKU GORDANA HRISTOVIĆ-SAMARDŽISKI

Praktična žena, Beograd, 8. decembra 1973. Razgovor

ŽIVOT TREBA ŽIVETI GORDANA HRISTOVIĆ-SAMARDŽISKI

Praktična žena, Beograd, 22. decembra 1973. Razgovor

NIJH TROJE I CILI SVIT GORDANA HRISTOVIĆ-SAMARDŽISKI

Praktična žena, Beograd, 5. januara 1974. Razgovor

NE MOŽE ČOVEK IMATI SVE ŠTO VIDI MIRJANA RADOŠEVIĆ

Politika, Beograd, 8. septembra 1975. Razgovor

KOGA INTERESUJU ČARAPE MARLENE DITRIH? ZORICA PAŠIĆ

TV novosti, Beograd, 21. oktobra 1977. Reportaža

GLUMAC U TUĐOJ KOŽI IVAN HETRICH

Auto svet, Beograd, januara 1983. Razgovor

KAKO JE OPLJAČKANO KRALJEVSKO ZLATO JOVAN DUJOVIĆ

Intervju, Beograd, 5. avgusta 1983. Razgovor

UMRO KARLO BULIĆ ANONIM

Večernje novosti, Beograd, 20. oktobra 1986. Vest

ADIO, DOKTORE LUIGI! DALIBOR FORETIĆ

Vjesnik, Zagreb, 21. oktobra 1986. In memoriam

KARLO BULIĆ MIROSLAV BELOVIĆ

Politika, Beograd, 21. oktobra 1986. In memoriam

DRAGI LIK A. M.

Politika ekspres, Beograd, 21. oktobra 1986. In memoriam

GLUMAC ZA LEGENDU J. FIAMENGO

Slobodna Dalmacija, Split, 21. oktobra 1986. In memoriam

KARLO BULIĆ, JUGOSLAVIJA JOVAN ĆIRILOV

NIN, Beograd, 26. oktobra 1986. In memoriam

ADIO, LUIDJI! SLOBODAN ŠTERIĆ

Studio, Zagreb, 31. oktobra 1986. In memoriam

NEPONOVLJIVI DOTUR LUIGI MAJA BENOVIĆ

Studio, Zagreb, 8. maja 1987. Članak

NAGRADE I PRZNANJA

1949

Medalja rada

1950

Druga nagrada Vlade FNRJ (nagrade izvođačima *Dunda Maroja*)

1957

Sterijina nagrada (Biskup u *Gloriji Ranka Marinkovića*)

1968

Povelja Jugoslovenskog dramskog pozorišta (za rad i zalaganje)

1970

Nagrada za najbolju mušku ulogu na televizijskom festivalu na Bledu (Doktor Luiđi u *Našem malom mjestu*)

»Zlatni vjenac« revije »Studio«

Orden rada

1971

»Srebrni vjenac« revije »Studio«

Karlo Bulić i Asja Kisić »Glumački par godine« (izbor čitalaca nedeljnika »TV novosti«)

1974

Spomen plaketa Auto-moto turīng društva »Beograd«

1978

Spomen plaketa Jugoslovenskog dramskog pozorišta

Posebno je bio ponosan na Orden »Mila Gojsalić« koji su mu dodelili njegovi Poljičani.

(Mila Gojsalić je poljička junakinja, iz sela Koštanja. Uspela je 1649. da uđe u šator turskog vojskovođe Topan paše i zapali barut. Pri tom je poginula,

sa Topan pašom i jednim delom turske vojske. Preostala turska vojska radije je skakala u ponor Ilinac nego da živa padne u ruke Poljičana.

Tako su Poljičani pobedili Turke pod Gracem u Gatima. Spomenik Mili Gojsalić, rad Ivana Meštrovića, otkriven je 20. avgusta 1967)

KARLO BULIĆ AVANTURA KAO ŽIVOT
PRIPREMIO FELIKS PAŠIĆ

Izdavač

MUZEJ POZORIŠNE UMETNOSTI SRBIJE
Beograd 11000, Gospodar Jevremova 19
Telefon: 626-630 Fax: 628-920
e-mail: mpus@eunet.yu
www. theatremuseum.org.yu

Za izdavača
KSENIJA RADULOVIĆ

Saradnik
ZORICA PAŠIĆ

Likovno-grafički urednik
MILAN KLISKA (Idea Plus DDB)

Tehnički urednik
LEPOSAVA KNEŽEVIĆ

Slajdovi
RADE KOVAC (FOTO Kovač)

Korektura
BRANKA RAŠIĆ

Štampa
TIPOGRAFIK Beograd

Tiraž
500 primeraka

Posebno se zahvaljujemo na saradnji
prilikom prikupljanja materijala
VANJI KRAUT
NIKŠI KAČIĆU

Štampanje knjige pomoglo Ministarstvo kulture i javnog informisanja Republike Srbije

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

929:792.071 Булић К.
016:929 Булић К.
821.163.4-6
821.163.4-94

KARLO Bulić : avantura kao život /
pripremio Feliks Pašić. – Beograd : Muzej
позоришне уметности Србије, 2002 (Beograd :
Tipografik). – 149 str. : ilustr. ; 23 cm
Tekst štampan dvostubačno. – Tiraž 500.

ISBN 86-80629-05-7
1. Пашић Феликс
а) Булић, Карло (1910-1986) б) Булић,
Карло (1910-1986) – Библиографије
COBISS-ID 102226444

